

BİZ gücümüze arxalanmalıyıq, potensialımıza güvənməliyik

Prezident İlham Əliyev yeddinci çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin ilk iclasında iştirak edib və nitq söyləyib

Sentyabrın 23-də yeddinci çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin ilk iclası keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iclasda iştirak edib. Əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirildi. Sonra dövlətimizin başçısı nitq söylədi.

Prezident İlham Əliyevin nitqi

- Hörmətli deputatlar, xanımlar və cənablar.

Yeddinci çağırış Milli Məclis bu gün öz işinə başlayır. Bu münasibətlə bütün deputatları ürəkdən təbrik etmək istəyirəm, Milli Məclisə uğurlar arzulayıram.

Əminəm ki, Milli Məclis və onun deputatları öz işi ilə ölkəmizin hərtərəfli inkişafına öz töhfəsini bundan sonra da verəcək və Azərbaycanın dayanıqlı inkişafı təmin ediləcəkdir.

Buiki prezident və parlament seçkiləri müstəqil ölkəmizin tarixində ilk dəfə idi ki, ölkəmizin bütün ərazisində keçirilmişdir. Bu, tarixi hadisədir. İkinci Qarabağ müharibəsi və suverenliyimizin tam bərpası dünyaya miqyasında tarixi hadisədir. Azərbaycan xalqı güclü iradə, birlik göstərərək 30 il davam edən işğala son qoydu. Azərbaycan dövləti öz gücünü göstərdi, xalqımız isə bütün dünyaya öz əyilməz ruhunu göstərmişdir. Ona görə

əminəm ki, 2024-cü il bu baxımdan tarixdə qalan il olacaq. Çünki prezident və parlament seçkiləri bütün ərazilərdə keçiriləcək bir daha Azərbaycan xalqı öz iradəsini ortaya qoydu.

İkinci Qarabağ müharibəsi və antiterror əməliyyatı nəticəsində suverenliyimizin tam bərpası ölkə qarşısında yeni imkanlar, yeni üfüqlər açır. 30 ilin işğal arxasında qaldı. İndi ölkəmiz genişmiqyaslı quruculuq, inkişaf işinə qədəm qoymuşdur və nəticələr də göz qabağındadır. Son 3-4 il ərzində ölkəmizin beynəlxalq mövqeləri daha da möhkəmləndi. İkinci Qarabağ müharibəsinin və antiterror əməliyyatının nəticələrini biz bütün dünyaya qəbul etdirmə bildik. Halbuki bunu qəbul etmək istəməyən ölkələr və dairələr var idi, bu gün də var. Biz hamımız bunu yaxşı

görüürük ki, bizə qarşı əsassız ittihamlar, ikili standartlar əsasında qurulmuş ittihamlar davam edir. Ancaq bu, nə bizim iradəmizə, nə xalqımızın iradəsinə heç cür təsir edə bilməz.

Dövlət suverenliyinin bərpası edilməsindən cəmi bir il keçir. Üç gün bundan əvvəl biz artıq bu günü bayram günü kimi qeyd etmişik. Bununla bərabər, demək istərdim ki, arxayınlaşmaq üçün heç bir əsas yoxdur. Biz bu şanlı tarixi qələbimizdə əbədi yaşadacağıq. Azərbaycan xalqı, bütün gələcək nəsillər bu şanlı Qələbə ilə haqlı olaraq fəxr edəcəklər. Ancaq ölkə qarşısında duran vəzifələr icra edilməlidir ki, biz daim inkişafda olaq, öz gücümüzü artıraq və Azərbaycan xalqının bundan sonra da təhlükəsiz həyatını təmin edək.

Ona görə bu gün bu fürsətdən istifadə edərək ölkə qarşısında duran bözi vəzifələr haqqında öz fikirlərimi sizə və Azərbaycan xalqı ilə bölüşmək istərdim.

Birinci nömrəli vəzifə hərbi gücümüzün artırılmasıdır. Baxmayaraq ki, İkinci Qarabağ müharibəsi və antiterror əməliyyatı arxada qaldı, həm dünyada gedən proseslər, yeni münaqişə, müharibə ocaqlarının yaranması və ətrafımızda gərginliyin artması, eyni zamanda Ermənistanın revanşizm meyilləri bizi bu sahəyə daim diqqət göstərməyə vadar edir. Hərbi gücümüz olmasa, biz heç bir müstəvidə - nə iqtisadi, nə siyasi müstəvidə uğur qazana bilmərik.

→ 2-3

Paris Martinik xalqına divan tutur

Makron 3,16 trilyon borcu olan Fransanı idarəolunmaz vəziyyətə gətirib

İğtişalara səbəb ərzaq məhsullarının bahalaşması olub. Qiymətlər Fransadakı qiymətlərdən 40 faiz yüksəkdir. Martinik xalqının iqtisadi və sosial ədalət haqları ciddi şəkildə pozulur. Burada insanlar repressiyaya məruz qalırlar. Fransa hökuməti hələ XVII əsrdə işğal etdiyi Martiniki məcbur edir ki, ticarəti ancaq materik Fransası ilə həyata keçirsin və digər ərazilərlə iqtisadi əlaqələr saxlamasın. Bu da adada qiymətlərin hədsiz dərəcədə qalxmasına səbəb olur.

→ 10

Fransasayağı rəzillik

Bu gün Fransa gücündən istifadə edərək Martinik xalqına qarşı zorakılığa başlayıb. Ölkədə baş verən bahalaşma prosesinə qarşı etiraz edənlər Fransa polisi tərəfindən ağır təzyiqlərə məruz qalırlar. Bununla da Fransa Martinik xalqının öz müqəddəratını təyin etmə hüququnu tam təmin etmədiyinə görə BMT

Nizamnaməsini açıq-aşkar pozur. BMT Nizamnaməsinin 73-cü maddəsinə əsasən, Fransa Martinik xalqına daha geniş özünüidarə və ya müstəqillik hüququ verməlidir. BMT-nin 1514 sayılı qətnaməsinə uyğun olaraq, Fransa müstəmləkə sistemini davam etdirdiyi üçün bu qətnamənin müddəalarını pozur.

→ 10

Azərbaycan Səudiyyə Ərəbistanı ilə münasibətlərinə xüsusi önəm verir

İki Müqəddəs Ocağın Xadimi, Səudiyyə Ərəbistanının Kralı Əlahəzrət Salman bin Əbdüləziz Al Səuda

Əlahəzrət!

Əziz Qardaşım!

Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının milli bayramı - Krallıq elan edilməsi Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edir, ən səmimi və xoş arzularımı çatdırıram.

Azərbaycan orta qədim və mədəni köklərlə bağlı olduğu Səudiyyə Ərəbistanı ilə münasibətlərinə xüsusi önəm verir. Dövlətlərarası münasibətlərimizin hazırkı səviyyəsi qarşılıqlı xalqlarımızın bir-birinə bəslədiyi dərin rəğbət, hörmət və etimaddan güc alır. Bu sarsılmaz iradədən qaynaqlanan əlaqələrimizin ötən dövr ərzində hərtərəfli inkişaf edərək bugünkü səviyyəyə yüksəlməsi məmnunluq doğurur. Azərbaycan-Səudiyyə Ərəbistanı münasibətlərinin möhkəmlənməsində Sizin şəxsi töhfənizi xüsusi vurğulamaq istəyirəm.

Səudiyyə Ərəbistanının ölkəmizin ərazi bütövlüyünə, suverenliyinə və beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına göstərdiyi daimi dəstəyini və ədalətli mövqeyini Azərbaycan xalqı heç vaxt unutmur.

Biz Azərbaycan-Səudiyyə Ərəbistanı əlaqələrini bütün sahələrdə, xüsusilə də iqtisadi-ticarət, enerji, turizm, humanitar və digər sahələrdə genişləndirmək və möhkəmləndirmək əzmindəyik. Yüksək səviyyədə qarşılıqlı anlaşmanın mövcudluğu müxtəlif sahələrdə münasibətlərimizin daha da dərinləşdirilməsi üçün əlverişli zəmin yaradır. Enerji sahəsində uğurlu və davamlı əməkdaşlıq Səudiyyə Ərəbistanı ilə münasibətlərimizin əsas istiqamətlərindən biridir. Ölkəmizin təmsil edən "ACWA Power" şirkətinin Azərbaycanın alternativ və bərpaolunan enerji sektorunda fəaliyyətini yüksək qiymətləndiririk.

Beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində səmərəli əməkdaşlığımızı və qarşılıqlı dəstəyimizi münasibətlərimizin vacib tərkib hissələrindən biridir.

Əminəm ki, qarşılıqlı etimad və dəstəyə əsaslanan Azərbaycan-Səudiyyə Ərəbistanı tərəfdaşlığının inkişafı yolunda birgə sayələrimizi dövlətlərimizin maraqları və xalqlarımızın mənafeləri naminə bundan sonra da ardıcıl şəkildə davam etdirəcəyik.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, Səudiyyə Ərəbistanının qarşılıqlı xalqına daim əmin-amanlıq və fəxrənlilik arzulayıram.

Hörmətlə,

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 19 sentyabr 2024-cü il

Üzdəkilər və gizləndəkilər

ABŞ ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrlərindən biridir. Qarabağ münaqişəsi alovlanandan indiyədək erməni mövqeyində olub, dildə "beynəlxalq hüquq" deyərək özünü "obyektiv bəşəriyyətçi" kimi təqdim etsə də!

İlk addımı isə Azərbaycana qarşı "Azadlıq Müdafiə Aktı"na 907-ci düzəliş etməklə atıb və həmin düzəliş indi də qüvvədədir.

II Qarabağ müharibəsindən sonra dəfələrlə vasitəçi roluna iddia edib və Azərbaycan onun bu "xidmət"ini dəyərləndirib, lakin sonradan üzə çıxan gizli niyyəti onun bu təşəbbüsünün yarımçıq qalmasına səbəb olub.

Otuz il dünyada "Dağlıq Qarabağ münaqişəsi" adlı oyun getdi! Oyunun tərəfləri Azərbaycan və Ermənistan olsa da, iştirakçıları BMT, ATƏT, Aİ, Avropa Şurası idi.

Müxtəlif dövlətlər, onların parlamentləri, beynəlxalq hüquq müdafiə təşkilatları" da ara-sıra bu oyuna erməni mövqelərindən müdaxilə edirdilər.

Dildə hamı "beynəlxalq hüquq"dan dənə vursa da, heç kəs "dq"nin müstəqilliyini tanımasa da, hamı münaqişənin və işğalın əbədliliyinə çalışırdı.

Yalnız Azərbaycan xalqı və Azərbaycan dövləti daim işğalla barışmayacağılarını birmənalı şəkildə bildirdilər.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev bütün bu oyunlara və oyunbazlıqlara "dəmir yumruğu" ilə son qoydu!

→ 9

Biz gücümüze arxalanmalıyıq, potensialımıza güvənməliyik

Prezident İlham Əliyev yeddinci çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin ilk iclasında iştirak edib və nitq söyləyib

Əvvəli 1-ci sahə.

Hesab edirəm ki, müstəqil Azərbaycanın tarixi, o cümlədən 30 illik işğal bunu əyani şəkildə göstərir. Bizim hərbi imkanımız, gücümüz olmasaydı, heç vaxt torpaqlarımızı işğalçılardan azad edə bilməzdik. İndi dünyada nəinki siyasətə, bütün insanlar görürlər ki, beynəlxalq hüquq anlayışı tamamilə sarsılıb. İkinci Dünya müharibəsindən sonra formalaşmış təhlükəsizlik arxitekturası artıq mövcud deyil, "Kim güclüdür, o da haqlıdır" prinsipi üstünlük təşkil edir və artıq bəzi böyük dövlətlər bunu heç gizlətmirlər. Bizim isə siyasətimiz, əslində, uzun illər ərzində bu istiqamətdə aparılırdı. İşğal dövründə ilk növbədə hərbi gücümüzün artırılması daim bizim əsas vəzifəmiz idi və hər il Milli Məclisdə dövlət büdcəmiz təsdiq olunanda artıq hər kəs gördü ki, birinci xərclər hərbi xərclərdir. Bu gün də belə olmalıdır.

Böli, ölkə qarşısında böyük vəzifələr durur, ilk növbədə Qarabağ və Şərqi Zəngəzuru bərpa etmək vəzifəsi. Ancaq əgər biz hərbi sahəyə diqqətimizi azaltsaq və oraya ayrılan vəsaiti lazımi səviyyəyə təmin etməsək, gələcəkdə bizi problemlər gözləyir.

Ermənistan revanşist qüvvələr baş qaldırır. Bu, təkə marginal siyasətçilərin deyil, eyni zamanda bugünkü Ermənistan hakimiyyəti bu fikirlərlə, bu xülyələrlə yaşayır. Onlar İkinci Qarabağ müharibəsinin və antiterror əməliyyatının nəticələri ilə barışmaq istəmirlər. Üzdə bunu desələr də, onların işləri, siyasətləri, addımları tam əks mənşərə yaradır. Bu günə qədər heç bir funksional mahiyyət daşımayan Minsk qrupunun formal olaraq saxlanması da möhz buna dəlalət edir. Hər kəs yaxşı bilir Minsk qrupu ne üçün yaradılmışdır - Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün. Qarabağ münaqişəsi həll olunub, tam və birləşməli. Ermənistanın rəsmi dairələri də öz bəyanatları ilə sanki bunu etiraf edirlər. Amma bununla paralel olaraq, bizim bütün təkidlərimizə rəğmən, Minsk qrupunu yenə də formal olaraq saxlamaq ancaq bir məqsədi güdə bilər ki, yenidən bizə qarşı ərazi iddiaları baş qaldırsın. Ermənistanın arxasında dayanan ölkələr, onların fəaliyyəti, onların qəbul etdikləri qərarlar, qətnamələr, açıqlamalar - bütün bunlar onu göstərir ki, bizə qarşı bu çirkin oyun hələ bitməyib. Bizim Qələbəmizi həzm edə bilməyən xarici dairələr bizə qarşı yeni planlar hazırlayırlar. Bu barədə geniş danışmağa ehtiyac yoxdur. Ancaq əldə edilmiş məlumatları bunu göstərir. Media kampaniyasının, qarayaxma, iftira, böhtan kampaniyalarının da məqsədi möhz budur - bu mövzunu daim gündəlikdə saxlamaq və ümidlə yaşamaq ki, ne vaxtsa Azərbaycan bürdərə, zəifləsə, yenidən bizə qarşı bu çirkin hərəkatlar başlasın. Yəni biz bunu bilməliyik. Azərbaycan iqtidarı bunu bilir, ictimaiyyət də bunu bilməlidir. Ona görə bizim arxayınlaşmağa heç cür haqqımız yoxdur.

Ona görə bir daha deyirəm: vəzifə nömrə bir - hərbi gücümüzün artırılması və biz bunu edirik. İkinci Qarabağ müharibəsindən keçən dövr ərzində öz hərbi gücümüzü böyük dərəcədə artırıb, yeni silahlı birləşmələr yaradıldı, Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin sayı tərkibi bir neçə dəfə artırıldı. Yeni Xüsusi Təyinatlı Qüvvələr, Komando qüvvələri yaradıldı və onların da sayı tərkibi ildən-ilə artır və artacaq. Digər xüsusi təyinatlı silahlı birləşmələr yaradılmışdır və gecə-gündüz təlim işləri aparılır. Ordumuzun döyüş qabiliyyəti artır, texnika ilə təchizat

lazımi səviyyəyə təmin edilir və təmin ediləcəkdir. Ermənistan və onun arxasında duran istənilən ölkə bilməlidir ki, bizimlə şantaj və ultimatum dili ilə danışmaq mümkün olmayacaq. İstənilən cavabı verməyə hazırıq, buna qadirik və hər zaman buna hazır olmalıyıq.

Bununla paralel olaraq, biz yerli hərbi sənaye kompleksimizi də daha sürətlə inkişaf etdirməliyik. Bu il bu məqsədlə böyük vəsait ayrılıb və gələcək il də ayrılacaq. Bizim bütün hərbi zavodlarımızda genişmiqyaslı modernləşmə işləri aparılır. Deməli, yeni avadanlıq, texnika, silah-sursat istehsal olunur. Bir neçə xarici tərəfdaşla yeni istehsalat sahələrinin yaradılması artıq praktik müstəviyə keçibdir. Yəni ki, növbəti bir-iki il ərzində bizim hərbi sənaye kompleksimiz daha böyük olacaqdır, həm çeşidlərin sayına, həm də ki, istehsal olunacaq məhsulların keyfiyyətinə görə. Burada bir neçə məqsəd güdüür. İlk növbədə yerli hərbi sənaye kompleksinin yaradılması hər bir ölkənin ümumi gücünü və inkişafını göstərir. İkincisi, biz xarici mənbələrdən daha az asılı olmalıyıq. Təbii ki, bu asılılığı tam aradan qaldırmaq mümkün olmayacaq. Bunu da biz bilməliyik. Amma maksimum dərəcədə özümüzü yerli istehsalatla təmin etməliyik. Bu sahədə xüsusilə müasir dövrdə tətbiq olunan texnoloji yeniliklər bizim ümumi intellektual potensialımızı gücləndirəcək. Çünki bu sahədə çalışan kadrılar öz işlərini tamamilə yeni, texnoloji və metodoloji əsaslar üzərində qururlar və quracaqlar. Minlərlə yeni iş yeri yaradılacaq. Artıq bütün bunlar bizim təkə planlarımız deyil, həyata keçirilən layihələrdir. Təbii olaraq, bu layihələr haqqında geniş danışmağa ehtiyac yoxdur. Sadəcə olaraq bildirməliyəm ki, bu da bizim növbəti illər üçün əsas vəzifələrimizdən biri olacaqdır.

Digər əhəmiyyətli ibarətdir ki, bu gün dünya silah bazarında aparıcı rol oynayan ölkələrin başı öz işlərinə qarşıb. Onlar daha çox öz daxili tələbatını ödəmək üçün çalışırlar. Ona görə dünya silah bazarında təbii olaraq qitli yaramıdır. Biz bunu da nəzərə almalıyıq. Eyni zamanda bu sahə bizə imkan verəcək ki, hərbi-texniki məhsullarımızın ixrac coğrafiyasını genişləndirək. Onsu da bu gün Azərbaycan onlarla ölkəyə hərbi sənaye kompleksinin məhsullarını ixrac edir və ildən-ilə bu coğrafiya genişlənir. Bu, bizim bir çox ölkələrlə apardığımız danışıqların, o cümlədən iqtisadi və sənaye qoşulması sahəsində aparılan danışıqların tərkib hissəsidir - biz yaxın gələcəkdə dünya silah bazarında önəmli oyunçuya çevrilək və bu imkanlar var.

Siz onu da yaxşı bilirsiniz ki, artıq bu yaxınlarda biz bu sahəni özəl sektor üçün də açıq elan etməmişəm ki, mənim çağırışma özəl sektor da müsbət reaksiya vermişdir. Artıq bir neçə yerli Azərbaycan şirkəti, özəl şirkət hərbi sənaye kompleksinin inkişafında iştirak edir, təbii olaraq, müvafiq dövlət qurumlarından lisenziyalar almaq şərti ilə. Beləliklə, bu, bizə imkan verəcək ki, bir neçə ildən sonra bu sahədə istehsal olunan məhsul milliyatlarla dollara ölçülsün.

Növbəti əhəmiyyətli vəzifə sərhədlərimizin qorunması ilə bağlıdır. Mən bu haqda artıq bir neçə dəfə öz fikirlərimi ictimaiyyətə çatdırmışam. Hazırda həm Ermənistanla şərti sərhədimizdə mühəndis işləri aparılır, eyni zamanda digər qonşularla sərhədimiz müasir infrastrukturla təchiz edilmişdir. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Ermənistanla vaxtilə işğal altında olan şərti sərhədimizin uzunluğu 500 kilometrdir. Özü

bu şərti sərhədin relyefi, coğrafiyası çox ağır, həm də ki, iqlim nöqəyi-nəzərdən çox çətin yerlərdə yerləşir və orada xidmət aparmaq o qədər də asan deyil. Bizim bəzi xidmət yerlərimizin hündürlüyü 3 min metrdir. Amma buna baxmayaraq, bizim sərhədboyu yerləşən hərbi mövqelərimiz möhkəmlənir, çünki hər an Ermənistan istənilən təxribat gözləmək olar və Ermənistan tərəfi həm kütləvi surətdə silahlanır, eyni zamanda xarici ölkələrlə, özü də böyük dövlətlərlə hərbi təlimlər keçirir. Ermənistanla Qərbi ölkələrdən silah, sursat gəndirilir. Bəzi hallarda açıq - necə ki, Fransa-Ermənistan hərbi əməkdaşlığı açıq-aşkar aparılır - bəzi hallarda isə məxfi formada. Ancaq biz indi hər şeyi bilməliyik və bilirik, kimlər nəyi Ermənistanla nə vaxt ötürür, hansı hərbi yük təyəröləri Ermənistanla bizə qarşı yönəltmək üçün bəzi Qərbi dövlətlərin planları göz qabağındadır. Təbii ki, onları erməni xalqı maraqlandırır. Erməni xalqı, sadəcə, onlar üçün bir alətdir, bir vasitədir teyi-nəzərdən çox çətin yerlərdə yerləşir və orada xidmət aparmaq o qədər də asan deyil. Bizim bəzi xidmət yerlərimizin hündürlüyü 3 min metrdir. Amma buna baxmayaraq, bizim sərhədboyu yerləşən hərbi mövqelərimiz möhkəmlənir, çünki hər an Ermənistan istənilən təxribat gözləmək olar və Ermənistan tərəfi həm kütləvi surətdə silahlanır, eyni zamanda xarici ölkələrlə, özü də böyük dövlətlərlə hərbi təlimlər keçirir. Ermənistanla Qərbi ölkələrdən silah, sursat gəndirilir. Bəzi hallarda açıq - necə ki, Fransa-Ermənistan hərbi əməkdaşlığı açıq-aşkar aparılır - bəzi hallarda isə məxfi formada. Ancaq biz indi hər şeyi bilməliyik və bilirik, kimlər nəyi Ermənistanla nə vaxt ötürür, hansı hərbi yük təyəröləri Ermənistanla bizə qarşı yönəltmək üçün bəzi Qərbi dövlətlərin planları göz qabağındadır. Təbii ki, onları erməni xalqı maraqlandırır.

Erməni xalqı, sadəcə, onlar üçün bir alətdir, bir vasitədir teyi-nəzərdən çox çətin yerlərdə yerləşir və orada xidmət aparmaq o qədər də asan deyil. Bizim bəzi xidmət yerlərimizin hündürlüyü 3 min metrdir. Amma buna baxmayaraq, bizim sərhədboyu yerləşən hərbi mövqelərimiz möhkəmlənir, çünki hər an Ermənistan istənilən təxribat gözləmək olar və Ermənistan tərəfi həm kütləvi surətdə silahlanır, eyni zamanda xarici ölkələrlə, özü də böyük dövlətlərlə hərbi təlimlər keçirir. Ermənistanla Qərbi ölkələrdən silah, sursat gəndirilir. Bəzi hallarda açıq - necə ki, Fransa-Ermənistan hərbi əməkdaşlığı açıq-aşkar aparılır - bəzi hallarda isə məxfi formada. Ancaq biz indi hər şeyi bilməliyik və bilirik, kimlər nəyi Ermənistanla nə vaxt ötürür, hansı hərbi yük təyəröləri Ermənistanla bizə qarşı yönəltmək üçün bəzi Qərbi dövlətlərin planları göz qabağındadır. Təbii ki, onları erməni xalqı maraqlandırır.

Erməni xalqı, sadəcə, onlar üçün bir alətdir, bir vasitədir teyi-nəzərdən çox çətin yerlərdə yerləşir və orada xidmət aparmaq o qədər də asan deyil. Bizim bəzi xidmət yerlərimizin hündürlüyü 3 min metrdir. Amma buna baxmayaraq, bizim sərhədboyu yerləşən hərbi mövqelərimiz möhkəmlənir, çünki hər an Ermənistan istənilən təxribat gözləmək olar və Ermənistan tərəfi həm kütləvi surətdə silahlanır, eyni zamanda xarici ölkələrlə, özü də böyük dövlətlərlə hərbi təlimlər keçirir. Ermənistanla Qərbi ölkələrdən silah, sursat gəndirilir. Bəzi hallarda açıq - necə ki, Fransa-Ermənistan hərbi əməkdaşlığı açıq-aşkar aparılır - bəzi hallarda isə məxfi formada. Ancaq biz indi hər şeyi bilməliyik və bilirik, kimlər nəyi Ermənistanla nə vaxt ötürür, hansı hərbi yük təyəröləri Ermənistanla bizə qarşı yönəltmək üçün bəzi Qərbi dövlətlərin planları göz qabağındadır. Təbii ki, onları erməni xalqı maraqlandırır.

mının gözü qarşısındadır, daxili təhlükəsizliyi təmin etmək üçün bu, yeganə düzgün addımdır. Daxili təhlükəsizlik ilə bağlı bütün lazımi tədbirlər görülür. Təhdidlər də var - real və potensial. O təhdidlərin aradan qaldırılması üçün müvafiq bəzurlər fəal işləyirlər. İctimaiyyət də lazım olan həcmdə bu məsələ ilə tanış olur, məlumatlar verilir. Ancaq bu sahə çox həssas olduğu üçün hesab edirəm Azərbaycan vətəndaşları başa düşürlər ki, bu barədə çox şey danışmaq yersiz və zərərli olar. Amma mən tam əminliklə deyə bilərəm ki, son illər ərzində quru sərhədlərimizin bağlı olması bizi çox böyük fəlakətlərdən xilas etdi. Hətta bu gün - sərhədlər bağlı olan vaxtda təhlükəli hərəkatlar olur və bu hərəkatların qarşısı alınır. Ona görə sərhədlərimizin qorunması bizi xarici risklərdən qoruyacaq, daxili risklər Azərbaycanda yoxdur. Azərbaycan təhlükəsizlik, əmin-amanlıq uzun illərdir təmin edilir, sabitlik bütün dünya üçün nümunə ola bilər. Hər kəs bilir ki, əgər sabitlik olmasa, heç bir ölkə inkişaf edə bilməz. Bu gün sabitliyi pozulan ölkələrin vəziyyətini

və əqibətini hər kəs yaxşı görür. Bu, təhlükəsizliyin, inkişafın, xarici sənayenin cəlb edilməsi üçün başlıca şərtidir. Bizim təhlükəsizliklə bağlı bütün digər tədbirlər lazımi səviyyəyə təmin edilir. Azərbaycan güclü dövlətdir və ildən-ilə bizim gücümüz artmaqdadır.

Digər vacib vəzifələr ideoloji təhlükəsizliklə bağlıdır və burada da biz daim diqqətli olmalıyıq. Çünki bizə qarşı ideoloji təxribatlar davam edir. Düzdür, onların bu günə qədər heç bir nəticəsi olmayıb, çünki bunların qarşısında xalqımız güclü iradəsi və milli ruhumuz dayanır. İstənilən ideoloji təxribatın burada kök salması qeyri-mümkündür. Ancaq bununla bərabər, bu, bizi sakitləşdirməməlidir. Ona görə biz buna daim hazır olmalıyıq və bizə qarşı aparılan çirkin oyunları işfə etməliyik, necə ki, edirik, həm rəsmi surətdə, həm ictimai məkanda, həm də media məkanda. Hesab edirəm ki, Azərbaycan xalqı bu gün hər şeyi yaxşı görür, hər şeyi yaxşı bilir - bizim dostumuz kimdir, düşmənimiz kimdir. Əsas meyar ölkələrin bizim suverenliyimizin bərpasına olan münasibətidir, daha başqa

uzaya getmək lazım deyil. Bizi kim dəstəkləyib, suverenliyimizin bərpa edilməsində kim təbrik edib? Bu, bizim dostlarımızdır. Buna qarşı kim çıxıb və kim çıxır? Bunlar bizə dost ola bilməzlər. İşğal dövründə bu, o qədər də aydın deyildi. Yəni bizim üçün aydın olsa da, geniş ictimaiyyət üçün aydın deyildi. Çünki vaxtilə xarici təbrik Azərbaycan da o qədər kök salmışdı, özü də bir mənbədən yox, bir neçə mənbədən. Bir-biri ilə rəqabət aparın xarici qüvvələr və ölkələr çalışırdılar ki, Azərbaycanda ictimai fikirdə söz sahibi olsunlar. İstəyirdilər ki, onların əlaqələri vasitəsilə bizim media məkanda istənilən təxribat ortaya atarsa, vəziyyəti öz xeyrinə dəyişdirsinlər. Yəni belə cəhdlər çox olub, amma güclü iradə və xalqımızın birliyi buna imkan verməyib. Bu gün də bu davam edir. Ona görə yenə də deyirəm, çox sadə meyarlar var. Kim bizimlə Qarabağın Azərbaycana qaytarılmasına sevinir, o, bizim dostumuzdur, qardaşımızdır. Kim bundan məyus olub və kim bu gün yenidən separatçılara ürok-dirək vermək istəyir, kim onları xarici ölkələrdən dəvət edir, kim onlara vizalar verir, kim bizə qarşı müxtəlif alətlə vasitəsilə qarayaxma kampaniyası aparır, o, necə bizim dostumuz ola bilər? Ona görə hər şeyin, necə deyirlər, açıq-aydın görünməsi bu gün daha aydındır. Çünki yenə də deyirəm, işğal dövründə bizə qarşı bu qədər açıq, təxribat xarakterli addımlar olmamışdı. Çünki o işğal bizə qarşı olan qüvvələri tam qane edirdi - Azərbaycan dövləti daim təzyiqlə altında olsun, daim hansısa vasitəçilərə möhtac olsun, daim xalqımız mənəvi əzab çəksin, qaçqınlıq əzabı. Torpaqlarını itirmiş xalqın duyğularını başa düşmək üçün böyük ağıla malik olmaq lazım deyil. Yəni biz bu bələdan canımızı qurtardığımız və bizə qarşı olan anti-Azərbaycan qüvvələrin maskalarını dərhal yırtıldı və bu gün də biz bunu görürük. Mən hesab edirəm ki, ad çəkməyə ehtiyac yoxdur, hər kəs hər şeyi görür. Ona görə ideoloji təhlükəsizlik məsələləri də daim diqqət mərkəzində olmalıdır, həm dövlət qurumlarımız, həm qanunvericilik orqanının, həm də ictimai fəalları. Biz bu məsələ ilə əlaqədar, əlbəttə ki, öz addımlarımızı atırıq və atacağıq.

Bir məsələyə də toxunmaq istərdim. Mən üç gün bundan əvvəl Xankəndidə Qarabağ Universitetinin açılışında bunu demişəm, bir də demək istəyirəm. Məsələnin vacibliyi bunu dikte edir ki, gənc nəslin milli ruhda böyüməsi, sadəcə olaraq, sözlər deyil. Bu, Azərbaycanın gələcək inkişafının əsas təminatçısıdır, çünki ölkələri insanlar idarə edir. İnsanların fikirləri, düşüncələri, cəsarəti, yaxud da ki, tam fərqli mənfi xüsusiyyətləri və ölkələrin düşüncələri vəziyyətə böyük dərəcədə bundan asılıdır. Ona görə elə gənc nəsl yetişdirilməlidir ki, həm bilikli, savadlı olmalıdır, həm də Vətəna bağlı olmalıdır. Xarici təsire boyun əyməməlidir, qürurlu olmalıdır. Zətan qürurlu olmaq üçün bizim şanlı müharibələrimizdən sonra, İkinci Qarabağ müharibəsindən və antiterror əməliyyatından sonra əgər biz qürurlu olmasaq, onda hansı xalq olmalıdır?! Bu parlaq Qələbəni comi 44 gün ərzində, şəhidlər verərək, - Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin, - kim qazana bilib?! Bir neçə saat böyük xarici təzyiqlə altında davam edən antiterror əməliyyatı, - mən heç başqa amillər demirəm, - separatçılığın kökü kəsildi Azərbaycanda - kim edə bilirdi?! Yəni öz ölkəmizlə, xalqımızla fəxr etmək üçün ən çox haqlı olan xalq Azərbaycan xalqıdır.

Arda 3-cü sahə.

Biz gücümüze arxalanmalıyıq, potensialımıza güvənməliyik

Prezident İlham Əliyev yeddinci çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin ilk iclasında iştirak edib və nitq söyləyib

Əvvəli 2-ci sahə.

Yenə də deyirəm, ona görə biz - bütün cəmiyyət daim diqqətli olmalıyıq. Mən Xankəndidə də bunu dedim: Tərtibin əsas mənbəyi ailə və məktəbdir. Bu, əsasdır. Təbii ki, cəmiyyət, cəmiyyətdə hökm sürən ümumi ab-hava, necə deyirlər, iqlim - bütün bunlar gənc nəslin şüuruna, gələcəyinə ciddi təsir göstərir. Ona görə bu məsələ daim diqqət mərkəzində olmalıdır. Əminəm ki, belə də olacaq. O cümlədən bizim deputatlar da, təbii olaraq öz seçiciləri ilə görüşlər əsnasında bu məsələni daim diqqətdə saxlasınlar.

Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası təbii olaraq bizim hər birimizin önəmli vəzifəsidir.

Əgər mən İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra görülmüş işləri sadalamağa başlasam, onda görək bir neçə saat sizin qarşınızda çıxış edim. Sadəcə olaraq, bir neçə rəqəmi sizin və ictimaiyyətin diqqətinə çatdırmaq istəyirdim. Müharibədən sonra bu ilin sonuna qədər xərclənmiş nəzərdə tutulan vəsait 19 milyard manatdır. Vəsaitin mütləq əksəriyyəti infrastruktur layihələrinə xərclənib. Eyni zamanda keçmiş köçkünlərin qaytarılması üçün də işlər görülür və səkkiz mindən çox keçmiş köçkün artıq Qarabağa və Şərqi Zəngəzura yerləşib və hər ay, hər il onların sayı artacaq.

İnfrastruktur layihələri çox geniş miqyaslı, 3 min kilometr avtomobil yolu inşa edilib. Ümumi layihələrin içində 45 tunel nəzərdə tutulur və bu tunellərin uzunluğu 70 kilometrdir, - yəni o dağlarda tunel açmaq, yol salmaq asan məsələ deyil, - 450 körpünün inşası nəzərdə tutulur. Dəmir yolları, iki beynəlxalq hava limanı istifadəyə verilib. Enerji potensialı gücləndirilir və üç il ərzində 270 meqavat gücündə su-elektrik stansiyaları istismara verilib və bu proses davam etdirilir. Məktəblər, xəstəxanalar, sosial obyektlər, kəndlər salınır. Yəni, bir sözlə, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun dirçəldilməsi üçün genişmiqyaslı işlər aparılır. Bilmirəm, tarixdə buna oxşar bərpə işləri hansısa ölkədə aparılmışdır, ya yox. Ancaq bu fakt bir də onu göstərir ki, biz, bizim üçün həmişə ən vacib məsələ olub, - həm işğal dövründə məcburi köçkünlər üçün yeni qəsəbələr salınırdı və xüsusilə indiki şəraitdə.

Bizim mədəni, tarixi irsimizin qorunması üçün praktiki işlər görülür, tarixi abidələr bərpa edilir. Ermənilər tərəfindən dağılmış yeddi məscid yenidən qurulmuşdur. Səkkiz məscidin inşası davam edir. Zəfər muzeyləri, işğal muzeyləri, zəfər parkları, - yeni bu coğrafiyada belə genişmiqyaslı işləri aparmaq, bir daha deyirəm, doğrudan da, xalqımızın böyük imkanlarını göstərir və burada söhbət təkcə maliyyə vəsaitindən getmir. Bizim qurduğumuz dövlət, eyni zamanda texniki imkanlara malikdir. Kadr hazırlığı da yerindədir. Çünki bu işləri görmək - üç min metrə yuxarı hündürlüyü olan dağlarda qış vaxtında elektrik xətləri çəkmək, doğrudan da, böyük peşəkarlıq tələb edir. Yəni ölkəmizin potensialı budur. Biz buna hazırıq. Biz torpaqları azad edən kimi dərhal buna başlamışıq. Hətta onu da deyim ki, hələ 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi bitməmişdi, biz Ağdərə rayonunda artıq yol infrastrukturunu inşa etməyə başlamışdıq. Əlbəttə ki, gələcək illərdə işlər daha sürətlə gedəcək. Yaxın vaxtlarda gələcək illin büdcəsi məclisdə müzakirə ediləcək. Əminəm ki, deputatlar hökumətin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur üçün nəzərdə tutulan planlarını təsdiq edəcəklər və biz bunu təmin edəcəyik. Təbii ki, bütün bu işləri görmək üçün

iqtidadi imkanımız olmalıdır. Çünki mən onu da bildirməliyəm ki, bütün bu işləri biz öz hesabımıza edirik. Bu günə qədər bizə bərpə işlərində köməklik edən Özbəkistan və Qazaxıstan qarşısında övlətlər olub. Füzuli şəhərində məktəb və uşaqların yaradıcı mərkəzi inşa ediləndir və hazırda Qırğızıstan Respublikası da Ağdam rayonunda məktəb inşası ilə məşğuldur. Vəssalam. Bundan başqa necə deyirlər, bizə bir daş da müftə verilməmişdir. Biz bütün bu işləri öz hesabımıza edirik. Dünyanın bir çox donor təşkilatları var, onlar, necə deyirlər, bu məsələyə bəlgənərlər. Halbuki bu böyük ərazi ni bu vəziyyətdə görün minlərlə xarici nümayəndə olub. Bunu görüb heç bir praktiki iş görməmək bir daha onu göstərir ki, bizə olan münasibət nəzərə alınmalıdır. Bu, bir daha bizə gücümüze arxalanmalıyıq, biz öz potensialımıza güvənməliyik.

Bu ilin iqtisadi sahədə göstəriciləri, hesab edirəm ki, müsbətdir. Səkkiz ayda iqtisadiyyat dörd faizdən çox artıb, qeyri-neft sektorunda yeddi faiz olub. Biz son illər ərzində mənim tapşırıqla xarici borcunuzu ildən-ilə aşağı saldırdıq və bu gün ümumi daxili məhsula nisbətəndə, cəmi 7,5 faiz təşkil edir. Demək

olar ki, biz bütün əsas kreditləri qaytarmışıq və yəni əgər borcunuzu mütləq rəqəmlərlə götürsək, təqribən 5,3 milyard dollardır, - biz bir gündə qaytara bilirik. Daha heç bir ölkə ilə özümlü müqayisə etməz istəmirəm. Amma bir rəqəmi deyim ki, inkişaf etmiş ölkələrin baziləridir, o cümlədən bizə müəzzəz oxumaq istəyən bəzi ölkələrdə xarici borc ümumi daxili məhsulun 100 faizini, ondan da yüksək rəqəmi təşkil edir. Yəni bu, sadəcə olaraq, kiçik bir arayıdır.

Əlbəttə, bizim gələcək planlarımızı həll etmək, o cümlədən vətəndaşların sosial rifahını yaxşılaşdırmaq üçün iqtisadiyyat daim inkişaf etməlidir. Çünki biz 2018-ci ildən bu yana dörd sosial islahatlar paketi həyata keçirmişik. Bu sosial islahatlar paketinin məbləği 7 milyard manatdır və bu, 4 milyon insanı ohatə edir. Son beş il ərzində Azərbaycan minimum əməkhaqqı 2,7 dəfə, minimum pensiya 2,5 dəfə artmışdır. Onu da bildirməliyəm, artıq göstəriş verildi ki, gələcək illərdə minimum əməkhaqqı və minimum pensiya yenə də artırılacaqdır.

Yeni bu sosialyönlü siyasət bir daha bizim ümumi siyasətimizi, niyyətimizi göstərir. Əlbəttə ki, gələcəkdə bu istiqamətdə siyasəti

aparmaq üçün iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, qeyri-neft sektorunun inkişafı, yerli istehsalın genişləndirilməsi əsas şərtdir. Bu gün ölkəmizin bütün bölgələrində, həmçinin Qarabağda yeni istehsal sahələri açılır. O cümlədən böyük rəsmi mənə daşıyan "İstisu" su zavodunun açılışı olmuşdur və artıq istisu yenə də bizim sifətimizdir. Bu, doğrudan da, həm böyük rəsmi mənə daşıyır, həm də ki, tarixi ədalətin bərpasıdır. Çünki vaxtilə - sovet dövründə fəaliyyət göstərən həm zavod, həm də sanatoriya ermənilər tərəfindən dağıdılmışdır.

Ermənistanla münasibətlərin normallaşması məsələsinə də toxunmaq istəyirdim. Yenə də bildirmək istəyirəm ki, İkinci Qarabağ müharibəsindən məhz Azərbaycanın təşəbbüsü ilə sülh danışıqları başlamışdır. O vaxt nə Ermənistan, nə başqa ölkələr, ümumiyyətlə, gələcək nədən ibarət olacaq, bu haqda heç öz fikirlərini formalaşdırmamışdılar. Bizim təşəbbüsümüz idi. Bir müddət sonra göründü ki, bu, cavabsız qalıb, biz artıq əsas baza prinsiplərini ortaya qoyduq, onları ictimailəşdirdik və artıq proses başlamışdır. Ancaq nəyi görürük? Görürük ki, Ermənistan bu məsələni şüni şəkildə uzadıb. Çünki bu günə

qədər - bizim birinci layihəmiz Ermənistanla göndəriləndən bu günə qədər 10 şərtlər mübadiləsi olmuşdur və hər dəfə müəyyən müddəələr razılaşdırılırdı, yəni bu işdə tərəqqi var idi. Bunu biz necə var, elə də deməliyik. Amma bununla yanaşı, aylar keçdikcə, təbii olaraq biz gözləyirdik ki, Ermənistan öz şərtlərini bizə daha operativ və çevik verəcək. Ancaq biz bunun tam əksini gördük. Son variantın onlardan alınması biz 70 gün gözləməli olduq. İyunun 24-də bizim şərtlərimiz onlara göndərildi və avqustun sonunda, ya da ki, sentyabrın əvvəlində onlar bizə cavab göndərmişdilər. Bu cavab nədən ibarət idi? Bütün razılaşdırılmamış müddəələrin variantında sülh müqaviləsindən çıxarıldı. Yəni bu dərəcədə ciddi düzəlişlərlə təmin edilirdi. Bu birincisi, İkincisi, nə onlar, nə onların arxasında duranlar 30 illik işğal heç vaxt unutmamalıdır. Amma bunu unutmamaq istəyirlər və unudurmaq istəyirlər. Sanki bu işğal olmayıb. İkinci Qarabağ müharibəsinin nəticələrini unutmamalıdır, Ermənistan ordusu damadağın edilməlidir. Ermənistan kapitulyasiya aktını imzalamışdır. Ondan sonra mən əmr verdim və Azərbaycan Ordusunun şanlı Zəfər yürüşü dayandırıldı. Bugünkü reallıq bir daha göstərir ki, bu, nə qədər düzgün addım idi, ondan sonrakı hadisələr də göz qabağındadır və noticə etibarilə 20 Sentyabr - suverenliyimizin tam bərpa edilməsi günü unudulmamalıdır və bu tarixi həqiqət danışıqlar masasında da daim olmalıdır.

İkinci Dünya müharibəsindən sonra faşist Almaniya heç kim sülh müqaviləsi təklif etməmişdir. Faşist Almaniya bir neçə yere bölünmüşdü, kapitulyasiyaya uğrayan faşist dövlət cəzalandırıldı. Burada isə kapitulyasiyaya uğrayan faşist

nın himayədarlarının bizə qarşı yenidən Qarabağ mövzusunun ortaya atması, sülh müqaviləsinin gedişində qeyri-adekvat və qeyri-səmi-münasibət, vaxt uzatma taktikası və digər məqamlar deməyə əsas verir ki, Ermənistan, əslində, sülh istəmir, vaxt uzatmaq, bu vaxtdan istifadə edərək, xarici himayədarların dəstəyi ilə hərbi potensial qurmaq istəyir. Artıq bəzi Avropa ölkələrinin və təkcə Avropa deyil, digər Qərbi ölkələrinin nümayəndələri Ermənistan ordusunda işə başlayıblar. Bizim sərhədimizdə qanunsuz olaraq dırnaqarası "Avropa sülh", ya bilmirəm "müşahidəçi" missiyası yaradılıb, halbuki bu, əldə edilmiş razılaşmanın pozulmasıdır. Mən həm Avropa İttifaqına, həm Ermənistanla onu da xatırlatmaq istəyirəm ki, 2022-ci ilin Praqa görüşündə razılıq əldə edilmişdir ki, - bəli, biz də razılıq verməmişdik, - Ermənistan tərəfindən şərti sərhəd istiqamətində kiçik sayda müşahidəçi missiya yerləşsin, cəmi iki, ya üç aya. Yəni bizimlə bu razılaşdırıldı. Amma ondan sonra bizsiz bunu uzatdılar, onların sayını artırdılar, oraya Kanadadan nümayəndələr daxil edildi və faktiki olaraq bu missiya NATO missiyasıdır. Ondan sonra bizə qarşı "Binokl diplomatiası", deməli, siyasəti aparılırdı. Gecə-gündüz xarici nümayəndələr gəlirdi, binoklla bizə baxırdı. Nə göstərmək istəyirdilər bizə?! Bu, nə demonstrasiyadır, nə ucuz şoudu?! Bütün bu amillər bizi ciddi düşündürməlidir və təbii ki, düşündürür. Ona görə Ermənistanla normallaşma əgər onlara lazımsa deyilsə, deməli, bu olmayacaq. Biz hər halda öz mövqeyimizdən bir addım geri atmayacağıq. Kim nə istəyir desin, vasitəçilər də bizə lazım deyil. Düzüdü, indi bəzi vasitəçilik təkliflərinə biz etiraz etmirik, sadəcə olaraq, siyasi nəzakət naminə. Ancaq, əslində, bizə vasitəçi lazım deyil. Biz Ermənistanla dövlət sərhədinin delimitasiyasını vasitəçilərsiz etdik. Sadəcə olaraq, onlara bildirdik ki, Qazax rayonunun dörd kəndi bizə qeyd-şərtsiz qaytarılmalıdır və bunu son dəfə mən bu ilin fevral ayında demişəm. Hesab edirəm ki, bu sözlər çox tutarlı oldu və ondan sonra heç bir vasitəçisiz, heç bir qeyd-şərtsiz Qazaxın dörd kəndi, - hansı ki, işğal altında idi, - bizə qaytarıldı. Beləliklə, biz nəinki delimitasiyanı, hətta demarkasiyanı da başlamışıq. Ona görə danışıqlarda da bizə heç bir vasitəçi lazım deyil. Ermənistan da buna bel bağlamasın. Ümumiyyətlə, heç kəmə bel bağlamasın. Onlar əgər bu coğrafiyada yaşamaq istəyirlərsə və təhlükəsizlik şəraitində yaşamaq istəyirlərsə, öz qonşularına qarşı siyasətlərində ciddi düzəlişlər etməlidirlər. Bu birincisi. İkincisi, nə onlar, nə onların arxasında duranlar 30 illik işğal heç vaxt unutmamalıdır. Amma bunu unutmamaq istəyirlər və unudurmaq istəyirlər. Sanki bu işğal olmayıb. İkinci Qarabağ müharibəsinin nəticələrini unutmamalıdır, Ermənistan ordusu damadağın edilməlidir. Ermənistan kapitulyasiya aktını imzalamışdır. Ondan sonra mən əmr verdim və Azərbaycan Ordusunun şanlı Zəfər yürüşü dayandırıldı. Bugünkü reallıq bir daha göstərir ki, bu, nə qədər düzgün addım idi, ondan sonrakı hadisələr də göz qabağındadır və noticə etibarilə 20 Sentyabr - suverenliyimizin tam bərpa edilməsi günü unudulmamalıdır və bu tarixi həqiqət danışıqlar masasında da daim olmalıdır.

Bilirsiniz, işğal dövründə bizim təbii olaraq xarici siyasətimizin böyük hissəsi bu istiqamətə yönəlirdi. İndi isə - tarixi Zəfərimizdən sonra biz xarici siyasətimizdə daha sərbəstlik və bu münasibətlə bir neçə kəlmə demək istəyirdim: müstəqil, prinsipli xarici siyasət bizim əsas istiqamətimizdir. Biz heç kimə qarşı heç vaxt heç bir iş görməmişdik, heç kimin işinə qarışmamışdıq. Amma bizim işimizə qarışmaq istəyənlərə də hər dəfə dərslər vermişik ki, bunu etməsənlər. Belə cəhdlər var, olacaq. Düzüdü, onların heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Ancaq bizim xarici siyasət istiqamətində bu amil təbii olaraq həmişə nəzərə alınacaq. Kim bizimlə ikitərəfli formatda, qarşılıqlı hörmət əsasında əməkdaşlıq etmək istəyirsə, biz ikiqat əməkdaşlıq edəcəyik. Amma əgər kimsə hesab edir ki, bizə gəlib nəso diktə edəcək, yaxud da ki, bizi əsassız olaraq ittiham edəcək, ya da ki, hansısa vasitələrlə bizi qaralayacaq və sanki heç nə olmamış kimi bu ölkələrə biz dostluq edəcəyik, bu, səhv təsəvvürdür, bu, olmayacaq! Azərbaycan çoxdan özünü ləyaqətli və qüdrətli dövlət kimi təsdiqləyib. Xüsusilə tarixi Zəfərimizdən sonra bizim beynəlxalq nüfuzumuz bir neçə dəfə artıb. Beynəlxalq mövqələrimiz möhkəmlənib, beynəlxalq ictimaiyyət bizimlə yanaşı, ermənilərlə yanaşı, bizə dəstək olub və onları əli altında olan demək istəyirəm, yəni əsl dövlətlər. Yox, beynəlxalq ictimaiyyət bütün dünya ölkələrində və bu dünya ölkələrində yekdilliklə səs verib. COP29-un Azərbaycanla keçirilməsi 200-ə yaxın ölkə tərəfindən yekdilliklə qəbul edilmiş qərarıdır və bizim beynəlxalq nüfuzumuz, hörmətimiz göstərən vacib amildir. Bundan sonra da xarici siyasətdə geriyə heç bir addım olmayacaq. Dostlarımızın bütün qitələrdə sayı artır. Biz indi - İkinci Qarabağ müharibəsindən və suverenliyimizi bərpa edəndən sonra daha fəal xarici siyasət aparacağıq. Vaxtilə mövcud olmadığımız bölgələrdə indi çox ciddi təmaslar qurulur, həm sarmayə qoyuluşu layihələri nəzərdən keçirilir, eyni zamanda müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar yaranır. Təbii olaraq, əməliyyat təvəqqülümüzə, dostlarımızla münasibətlərimizə yerindədir və daha da inkişaf edir və edəcək.

Təbii ki, ölkə qarşısında bir çox digər vəzifələr var. Bir daha məclis üzvlərini yeddinci çağırış parlamentini fəaliyyətə başlaması münasibətilə təbrik etmək istəyirəm. Hər birinizə uğurlar, cansağlığı arzulayırıram. Sağ olun.

Azərbaycan həm regionda, həm də dünyada böyük nüfuza malikdir

Prezident İlham Əliyev Özbəkistanın Baş nazirinin müavini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 23-də Özbəkistan Respublikasının Baş nazirinin müavini Cəmiş Xocayev qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, qəbulu görə minnətdarlığını bildiren Cəmiş Xocayev ilk növbədə Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevın salamlarını və ən xoş arzularını dövlətimizin başçısına çatdırdı. Prezident İlham Əliyev salamlara görə təşəkkürünü bildirdi, onun

da salamlarını Şavkat Mirziyoyevə çatdırmağı xahiş etdi.

Cəmiş Xocayev vurğuladı ki, Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində Azərbaycanın əldə etdiyi böyük uğurlar Özbəkistanda sevinc hissi ilə qarşılanır. O, 20 Sentyabr - Azərbaycanın Dövlət Suverenliyi Günü münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

Özbəkistan üçün Azərbaycanın mühüm dövlətlər sırasında layiqli yeri olduğunu deyən qonaq ölkəmizin həm regionda, həm də dünyada böyük nüfuza malik olduğunu vurğula-

ladı. O qeyd etdi ki, Prezident İlham Əliyevin müdrik qərarları ilə azad olunmuş ərazilərimizdə, o cümlədən tarixi şəhərlər olan Şuşa və Xankəndidə həyata keçirilən böyük yenidənqurma və bərpa işləri Özbəkistanda maraqla izlənilir.

Cəmiş Xocayev iş adamları ilə birgə ölkəmizə səfərinin Azərbaycan və Özbəkistan prezidentlərinin tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi ilə bağlı olduğunu diqqətə çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev Özbəkistana dövlət səfərini, ondan əvvəl isə

Özbəkistan Prezidentinin Azərbaycan səfərini məmnunluqla xatırladı. Özbəkistana dövlət səfəri zamanı iki ölkənin iş adamları ilə keçirdikləri görüşün əhəmiyyətini toxunan Azərbaycan Prezidenti investisiya layihələri üzərində fəal iş aparılması istəyinin məmnunluqla qeyd etdi. Bu baxımdan Prezident İlham Əliyev yaradılmış birgə investisiya fondunun artıq konkret layihələrə təmin olunduğunu vurğuladı.

Öziz qardaşı Şavkat Mirziyoyevlə qarşılıqlı görüşlərini məmnunluqla

gözlədiyini deyən Azərbaycan Prezidenti hər iki dövlət başçısının görüşlərinin əməkdaşlığın gündəliyində duran məsələlərin həyata keçirilməsi baxımından önəmini qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev Özbəkistanın Baş nazirinin müavini ölkəmizə səfərinin əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi üçün xidmət edəcəyinə əminliyini bildirdi.

Görüşdə əlaqələrimizin perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin fəaliyyəti ilə bağlı bəzi məsələlərin tənzimlənməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi ilə Türkiyə Respublikasının Ali Təhsil Şurası arasında Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin (TAU) yaradılmasına dair Anlaşma Memorandumu"nun təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 16 aprel tarixli 35 nömrəli Fərmanının icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi və Türkiyə Respublikasının nüfuzlu ali təhsil müəssisələri ilə əlaqələrin genişləndirilməsi, eləcə də Azərbaycan Respublikasının və-təndaşlarına xaricə getmədən Azərbaycan Respublikasında aparıcı dövlətlərin ali təhsil standartları çərçivəsində keyfiyyətli təhsil almaq imkanının yaradılması məqsədilə **qərara alıram**:

1. Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin fəaliyyətinə cəlb edilən Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinə Azərbaycan Respublikası Dövlət İmtahan Mərkəzinin keçirdiyi qəbul imtahanlarının nəticələri əsasında tələbə seçiminə müstəqil aparmaq hüququ verilsin.

2. Müəyyən edilsin ki, Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin fəaliyyətinə cəlb edilən Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələri:

2.1. təbiiq etdikləri Türkiyə Respublikasının müvafiq ali təhsil müəssisələrinin təhsil proqramlarını həmin ali təhsil müəssisələri ilə birgə idarə etmək hüququna malikdirlər;

2.2. maddi-texniki baza imkan verdiyi hallarda Türkiyə-Azərbaycan Universiteti üçün müəyyən edilmiş dövlət hesabına təhsilalanların sayından artıq ödənişli əsaslarla da tələbə qəbulu apara bilərlər.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

3.1. Türkiyə-Azərbaycan Universitetində dövlət hesabına təhsil alan tələbələrə sayını hər tədris ili üçün müəyyən etsin;

3.2. Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin fəaliyyətinə cəlb edilən ali təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının təşkili və əməliyyat xərclərinin maliyyələşdirilməsi məsələlərini həll etsin;

3.3. bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

İran İslam Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab Məsud Pezeşkiana

Hörmətli cənab Prezident!

Təbəs şəhərindəki kömür mədəninə baş vermiş partlayış nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı barədə xəbər bizi olduqca sarıtdı.

Bu faciə ilə əlaqədar dördünüzü bölüşür, Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, bütün İran xalqına şəxson öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznə başsağlığı verir, yaralananlara şəfa diləyirəm.

Allah rəhmət eləsin!

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

P.Bülbüloğlunun Azərbaycan Respublikasının Rusiya Federasiyasında fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri vəzifəsindən geri çağırılması haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 15-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Polad Bülbüloğlu Azərbaycan Respublikasının Rusiya Federasiyasında fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri vəzifəsindən geri çağırılsın.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

Ş.K.Seyidzadənin "İçərişəhər" Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu İdarəsi İdarə Heyətinin sədri vəzifəsindən azad edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Şahin Kamil oğlu Seyidzadə "İçərişəhər" Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu İdarəsi İdarə Heyətinin sədri vəzifəsindən azad edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 10 dekabr tarixli 387 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "DOST" mərkəzlərində göstərilən xidmətlərin siyahısı"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Əmək pensiyaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 19 aprel tarixli 1133-VIQD nömrəli Qanununun icrası ilə əlaqədar **qərara alıram**:

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 10 dekabr tarixli 387 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 12 (I kitab), maddə 2544 (Cild I); 2024, № 5 (I kitab), maddə 529; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 12 avqust tarixli 176 nömrəli Fərmanı) ilə təsdiq edilmiş "DOST" mərkəzlərində göstərilən xidmətlərin siyahısı"nın 5-ci hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.5.1.1-ci yarımbənd üzrə:

1.1.3-cü abzas aşağıdakı redaksiyada verilsin:

3. valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş səkkiz yaşınadək övladlığa və ya qoyumluğa götürülmüş uşaqlar da daxil olmaqla beş və daha çox uşağı olan və ya əlilliyi müəyyən edilmiş uşağı olan qadınlara və kişilərə

1.2.4-cü və 5-ci abzaslar ləğv edilsin.

2.5.2.2-ci yarımbəndin 8-ci abzası aşağıdakı redaksiyada verilsin:

8. yaşa görə, o cümlədən:

8.1. valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş səkkiz yaşınadək övladlığa və ya qoyumluğa götürülmüş uşaqlar da daxil olmaqla beş və daha çox uşağı olan və ya əlilliyi müəyyən edilmiş uşağı olan qadınlara və kişilərə

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

Baş nazir Əli Əsədov Türkiyənin Ali Təhsil Şurasının sədri ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədov sentyabrın 23-də Türkiyə Respublikasının Ali Təhsil Şurasının sədri Erol Özvarla görüşüb.

Nazirlər Kabinetinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, görüşdə iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlıq və müxtəliflik münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurlu inkişafından məmnunluq ifadə olunub.

Təhsil sahəsində əlaqələrin dinamiki xüsusi vurğulanaraq, iki ölkənin ali təhsil müəssisələri və elmi-tədqiqat mərkəzləri arasında uzumüddətli səmərəli əməkdaşlığın nəticələri təqdir edilib.

Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin (TAU) yaradılmasının əhəmiyyəti qeyd olunub, layihədə iştirak edən universi-

tetlərin iki ölkənin aparıcı ali təhsil müəssisələri olduğu xüsus vurğulanıb.

Qəbul nəticələrinə əsasən, 2024-2025-ci tədris ilindən fəaliyyətə başlayan TAU-da kompüter mühəndisliyi, sənaye mühəndisliyi və qida mühəndisliyi

ixtisasları üzrə ümumilikdə 90-a yaxın tələbə təhsil alacaq. Görüşdə Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin fəaliyyəti ilə bağlı cari məsələlər, həmçinin iki ölkə arasında elm və təhsil sahəsində əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri müzakirə olunub.

Azərbaycan Respublikasının elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev həmçinin Türkiyənin aparıcı ali təhsil müəssisələrinin rektorları və Azərbaycan Texniki Universitetinin rektoru görüşdə iştirak ediblər.

Ə.C.Əhmədovun Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini vəzifəsindən azad edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Əli Cavad oğlu Əhmədov Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini vəzifəsindən azad edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

H.X.Əsədovun Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının rektoru vəzifəsindən azad edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Heydər Xanış oğlu Əsədov Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının rektoru vəzifəsindən azad edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

A.Y.Əsgərovun Bakı şəhəri Nəsimi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 124-cü maddəsinin II hissəsini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Asif Yunis oğlu Əsgərov Bakı şəhəri Nəsimi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

Əhmədli qəsəbəsindəki 120 yaşlı məscid Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə bərpa edilib

Əhmədli qəsəbəsindəki 120 yaşlı məscid əsaslı təmirdən sonra istifadəyə verilib. 1904-cü ildə inşa olunmuş məsciddə təmir və bərpa işləri Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə həyata keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva, Fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva və ailə üzvləri sentyabrın 23-də Əhmədli qəsəbə məscidində olublar. Bildirilib ki, qəsəbə sakinlərinin müraciətinə dərhal reaksiya verən Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə məscidin fasadında və ətrafında təmir-bərpa işləri aparılıb. Burada kişi və qadınlar

üçün nəzərdə tutulmuş ibadət yerləri, dəstəmaz otaqları, mərasim evi əsaslı təmir olunub, məscidin ətrafı abadlaşdırılıb.

Eyni zamanda, Əhmədli qəsəbəsinin əsas girişində və qəsəbənin bir sıra mərkəzi küçələrində tarixi görkəm qorunmaqla abadlaşdırma işləri görüldü, qonbər daşları düzülüb, yaşillıq zolaqları salınıb. Təmir olunan küçələrdə yeni kanalizasiya xətləri də çəkilib. Bir sıra fərdi evin dam örtüyü, darvazaları dəyişdirilib.

Qəsəbədə yerləşən abidə kompleksi və ətrafındakı park yenidən qurulub, yaşillıq sahələri salınıb. Görülmüş işlərdə qəsəbənin özünəməxsus memarlığı qorunub saxlanılıb.

Bakının "Gənclik" parkında ağacəkmə aksiyası keçirilib

Sentyabrın 23-də Bakının Xətai rayonundakı "Gənclik" parkında ağacəkmə aksiyası keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva, Fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva və ailə üzvləri tədbirdə iştirak ediblər. Heydər Əliyev Fondunun "Regional İnkişaf" İctimai Birliyinin və COP29 könüllülərinin qatıldığı aksiyada 1000 ədəd Eldar şamı ağacı əkilib.

Qeyd edək ki, "Gənclik" parkı Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə salınıb. Ərazisi 43 hektar olan parkda yaşillıq zolaqları ilə yanaşı, oyləncə və istirahət sahələri yaradılıb.

Xatırladaq ki, 2019-cu il noyabrın 11-də "Gənclik" parkı yeni salınarkən Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Heydər Əliyev Fondunun "Regional İnkişaf" İctimai Birliyinin "Təbiətə naminə birliş, həyat na-

minə birliş!" layihəsi çərçivəsində ağacəkmə aksiyasında iştirak etmişlər. Dövlətimizin başçısı bir zamanlar baxımsız olan bu ərazidə abadlaşdırma işlərinin aparılması ilə bağlı müvafiq tapşırıqlar vermişdi. 2021-ci il avqustun 26-da istifadəyə verilən "Gənclik" parkı insanların rahat istirahət ünvanı olmaqla yanaşı, eyni zamanda, paytaxtın ekoloji mühitinə öz töhfəsini verir. Onu da qeyd edək ki, Azərbaycanda ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırıl-

ması üçün dövlət səviyyəsində həyata keçirilən layihələrə birinci xanım Mehriban Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondu da xüsusi diqqət yetirir. Fond ölkəmizdə yeni yaşillıqların salınması və mövcud yaşillıq sahələrinin qorunması üzrə müxtəlif layihələr icra edir. "Gənclik" parkı ərazisindəki budəfki ağacəkmə aksiyası isə ekoloji tarazlığa daha bir töhfə oldu.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 434

QƏRAR

Bakı şəhəri, 20 sentyabr 2024-cü il

“Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparatının və strukturuna daxil olan qurumların işçilərinin ümumi say həddinin təsdiq edilməsi, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparatının, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin və regional təhsil idarələrinin işçilərinin say həddinin müəyyən edilməsi, “Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin mərkəzi aparatının ştat sayının artırılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2004-cü il 23 fevral tarixli 15 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi və “Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin bəzi məsələləri barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2006-cı il 25 oktyabr tarixli 230 nömrəli Qərarının ləğv edilməsi haqqında” 2022-ci il 4 fevral tarixli 39 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi və “Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyi Aparatının işçilərinin say həddinin müəyyən edilməsi haqqında” 2016-cı il 11 avqust tarixli 304 nömrəli Qərarının ləğv edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 22 sentyabr tarixli 337 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

1. "Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparatının və strukturuna daxil olan qurumların işçilərinin ümumi say həddinin təsdiq edilməsi, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin "Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparatının, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin və regional təhsil idarələrinin işçilərinin say həddinin müəyyən edilməsi, "Azərbaycan Respublikası

Təhsil Nazirliyinin mərkəzi aparatının ştat sayının artırılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2004-cü il 23 fevral tarixli 15 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi və "Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin bəzi məsələləri barədə" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2006-cı il 25 oktyabr tarixli 230 nömrəli Qərarının ləğv edilməsi haqqında" 2022-ci il 4 fevral tarixli 39 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi və "Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyi Aparatının işçilərinin say həddinin müəyyən edilməsi haqqın-

da" 2016-cı il 11 avqust tarixli 304 nömrəli Qərarının ləğv edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 22 sentyabr tarixli 337 nömrəli Qərarının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2023, № 9, maddə 1358 (Cild I) 1-ci hissəsində "180" rəqəmləri "210" rəqəmləri ilə əvəz edilsin.

2. Bu Qərar 2025-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 438

QƏRAR

Bakı şəhəri, 21 sentyabr 2024-cü il

“Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında”, “Çernobıl qəzasının ləğvində iştirak etmiş və həmin qəza nəticəsində zərər çəkmiş vətəndaşların statusu və sosial müdafiəsi haqqında”, “Veteranlar haqqında”, “Qaçqınların və məcburi köçkünlərin (ölkə daxilində köçürülmüş şəxslərin) statusu haqqında”, “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında”, “Peşə təhsili haqqında” və “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 7 may tarixli 1146-VIQD nömrəli Qanununun qəbul edilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin bəzi qərarlarında dəyişiklik edilməsi haqqında

"Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında", "Çernobıl qəzasının ləğvində iştirak etmiş və həmin qəza nəticəsində zərər çəkmiş vətəndaşların statusu və sosial müdafiəsi haqqında", "Veteranlar haqqında", "Qaçqınların və məcburi köçkünlərin (ölkə daxilində köçürülmüş şəxslərin) statusu haqqında", "Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında", "Peşə təhsili haqqında" və "Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 7 may tarixli 1146-VIQD nömrəli Qanununun icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1994-cü il 15 yanvar tarixli 10 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 3, maddə 191 (Cild I); 2024, № 2, maddə 242, № 5 (II kitab), maddə 612) ilə təsdiq edilmiş "Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlərinin tətbiqi Qaydaları"na aşağıdakı məzmununda 3.2.1.1-ci bəndə əlavə edilsin:

3.2.1.1. Şəhidin ailə üzvləri təhsil müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil aldıqları müddətdə onların təhsil haqqının dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına ödənilməsi "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 14.8-1-ci maddəsi ilə tənzimlənir;".

2. "İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarının, şəhid ailələrinin, Çernobıl AES-də qəzanın nəticələrinin köçürmə zonasında ləğv edilməsinin iştirakçıları, eləcə də köçürülmə günü ana bətnində olan uşaqlar da daxil edilməklə, uzaqlaşdırma və köçürmə zonalarından köçürülmüş uşaqların və ya 18 yaşınadək yeniyetmələrin, habelə 1986-cı il aprelin 26-dan sonra doğulmuş və Çernobıl AES-də qəzanın nəticələrinin ləğv edilməsinin iştirakçısı olmuş, yaxud Çernobıl qəzası nəticəsində zərər çəkmiş və birbaşa radioaktiv şüalanmaya məruz qalmaq ehtimalı olmuş valideynlərin birindən olan uşaqların, valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən

məhrum olmuş uşaqların, fəvqəladə hallarda insanların xilas edilməsində və tibbi yardım göstərilməsində iştirak edərkən ziyan çəkmiş vətəndaşların sanatoriya-kurort müalicəsi ilə təmin edilməsi Qaydalarının və Hərbi qulluqçuların və onların ailə üzvlərinin (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının ailələrindən başqa) sanatoriyalarda və istirahət evlərində sanatoriya-kurort müalicəsi, pansionatlarda və turist bazalarında istirahət üçün putyovkalarla (yollayışlarla) təmin olunması Qaydasının təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2002-ci il 12 avqust tarixli 128 nömrəli Qərarında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002, № 8, maddə 539 (Cild I) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. adında və 1-ci hissədə "edilməklə" sözü "olmaq" sözü ilə əvəz edilsin;

2.2. həmin Qərarla təsdiq edilmiş "İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarının, şəhid ailələrinin, Çernobıl AES-də qəzanın nəticələrinin köçürmə zonasında ləğv edilməsinin iştirakçıları, eləcə də köçürülmə günü ana bətnində olan uşaqlar da daxil edilməklə, uzaqlaşdırma və köçürmə zonalarından köçürülmüş uşaqların və ya 18 yaşınadək yeniyetmələrin, habelə 1986-cı il aprelin 26-dan sonra doğulmuş və Çernobıl AES-də qəzanın nəticələrinin ləğv edilməsinin iştirakçısı olmuş, yaxud Çernobıl qəzası nəticəsində zərər çəkmiş və birbaşa radioaktiv şüalanmaya məruz qalmaq ehtimalı olmuş valideynlərin birindən olan uşaqların, valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların, fəvqəladə hallarda insanların xilas edilməsində və tibbi yardım göstərilməsində iştirak edərkən ziyan çəkmiş vətəndaşların sanatoriya-kurort müalicəsi ilə təmin edilməsi Qaydaları"nın adında, 1-ci və 6-cı hissələrində "edilməklə" sözü "olmaq" sözü ilə əvəz edilsin.

3. "Çernobıl AES-də qəza nəticəsində köçürülmə günü ana bətnində olan uşaqlar da daxil edilməklə, uzaqlaşdırma və köçürülmə zonalarından köçürülmüş uşaqların və ya 18 yaşınadək yeniyet-

mələrin, habelə 1986-cı il aprelin 26-dan sonra doğulmuş və Çernobıl AES-də qəzanın nəticələrinin ləğv edilməsinin iştirakçısı olmuş, yaxud Çernobıl qəzası nəticəsində zərər çəkmiş və birbaşa radioaktiv şüalanmaya məruz qalmaq ehtimalı olmuş valideynlərin birindən olan uşaqların, qaçqın və ya məcburi köçkün (ölkə daxilində köçürülmüş şəxs) statusu almış müvəqqəti yaşayış yerində və xəstəxanalarda qocaların, uşaqların, aztəminatlı və ailə başçısını itirmiş şəxslərin, İV/QİÇS-lə xəstələnmə vətəndaşların dərman preparatları ilə təmin olunması Qaydası"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2005-ci il 7 mart tarixli 38 nömrəli Qərarında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 3, maddə 252 (Cild I) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

3.1. adında və 1-ci hissədə "edilməklə" sözü "olmaq" sözü ilə əvəz edilsin;

3.2. həmin Qərarla təsdiq edilmiş "Çernobıl AES-də qəza nəticəsində köçürülmə günü ana bətnində olan uşaqlar da daxil edilməklə, uzaqlaşdırma və köçürülmə zonalarından köçürülmüş uşaqların və ya 18 yaşınadək yeniyetmələrin, habelə 1986-cı il aprelin 26-dan sonra doğulmuş və Çernobıl AES-də qəzanın nəticələrinin ləğv edilməsinin iştirakçısı olmuş, yaxud Çernobıl qəzası nəticəsində zərər çəkmiş və birbaşa radioaktiv şüalanmaya məruz qalmaq ehtimalı olmuş valideynlərin birindən olan uşaqların, qaçqın və ya məcburi köçkün (ölkə daxilində köçürülmüş şəxs) statusu almış müvəqqəti yaşayış yerində və xəstəxanalarda qocaların, uşaqların, aztəminatlı və ailə başçısını itirmiş şəxslərin, İV/QİÇS-lə xəstələnmə vətəndaşların dərman preparatları ilə təmin olunması Qaydası"nın adında və 1-ci hissəsində "edilməklə" sözü "olmaq" sözü ilə əvəz edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 435

QƏRAR

Bakı şəhəri, 20 sentyabr 2024-cü il

“Müflis elan olunmuş bankların vergitutma məqsədləri üçün xüsusi ehtiyatlarının yaradılması Qaydası”nın təsdiq edilməsi haqqında

"Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 5 dekabr tarixli 1033-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və bundan irəli gələn bir sıra məsələlərin tənzimlənməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 28 dekabr tarixli 2439 nömrəli Fərmanının 2.2.6-cı yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

"Müflis elan olunmuş bankların vergitutma məqsədləri üçün xüsusi ehtiyatlarının yaradılması Qaydası" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə
www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saylarında tanış ola bilərsiniz.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 436

QƏRAR

Bakı şəhəri, 21 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2018-ci il 11 oktyabr tarixli 440 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının büdcə xərclərinin inzibati təsnifatı”nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2018-ci il 11 oktyabr tarixli 440 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 10, maddə 2155 (Cild I); 2024, № 1, maddə 84, № 2, maddələr 209, 229, № 3, maddələr 307, 359, № 6 (II kitab), maddə

739; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 25 iyul tarixli 359 nömrəli, 30 iyul tarixli 369 nömrəli və 6 sentyabr tarixli 404 nömrəli qərarları) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının büdcə xərclərinin inzibati təsnifatı"nın 228-ci hissəsi ləğv edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 437

QƏRAR

Bakı şəhəri, 21 sentyabr 2024-cü il

“Ədliyyə orqanlarının inkişafı haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 17 avqust tarixli 446 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 4 iyun tarixli 84 nömrəli Fərmanının icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin bəzi qərarlarında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Ədliyyə orqanlarının inkişafı haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 17 avqust tarixli 446 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 4 iyun tarixli 84 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2000-ci il 1 may tarixli 80 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 5, maddə 361 (Cild I) ilə təsdiq edilmiş "İcra məmurlarının fəaliyyətinə nəzarət Qaydası"nın I bölməsinin 2-ci hissəsində "İcra baş idarəsi" sözləri "İcra xidməti" sözləri ilə əvəz edilsin.

2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2005-ci il 19 may tarixli 92 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 5, maddə 457 (Cild I) ilə təsdiq edilmiş "Fərdi identifikasiya nömrəsinin verilməsi Qaydası"nın 2-ci hissəsində "Azərbaycan Respublikası Əhalisinin Dövlət Reyestri Xidməti" sözləri "Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin.

3. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2007-ci il 28 avqust tarixli 136 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2007, № 8, maddə 861 (Cild I); 2024, № 2, maddə 229, № 4, maddə 467) ilə təsdiq edilmiş "İnzibati orqanların Təsnifatı"nın II bölməsinin 2.1.7-ci yarımbəndi ləğv edilsin.

4. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008-ci il 19 dekabr tarixli 277 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008, № 12, maddə 1115 (Cild I); 2024, № 2, maddə 229, № 4, maddələr 437, 449, 467) ilə təsdiq edilmiş "Dövlət orqanlarının aparatının (və ya onların fəaliyyətini təmin edən qurumların) və onun bölmələrinin adları"ndan "Azərbaycan Respublikası Əhalisinin Dövlət Reyestri Xidmətinin Aparatı" sözləri çıxarılsın.

5. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 4 aprel tarixli 49 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011, № 4, maddə 364 (Cild I) ilə təsdiq edilmiş "Fərdi məlumatların informasiya sistemlərinə fərdi identifikasiya nömrəsinin daxil edilməsi və istifadə olunması Qaydaları"nın 2.6-cı, 2.7-ci və 3.9-cu bəndlərində "Azərbaycan Respublikası Əhalisinin Dövlət Reyestri Xidməti" sözləri "Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin.

6. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 22 yanvar tarixli 12 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2013, № 1, maddə 71 (Cild I) ilə təsdiq edilmiş "Xəstəlik, əlillik və ya ahılıqla əlaqədar özünüqulluq qabiliyyəti olmayan şəxslərə qulluq və kömək göstərmə biləcək qohumların olmamasının müəyyən edilməsi Qaydası"nın 2.2-ci bəndində "Ədliyyə Nazirliyi yanında Əhalinin Dövlət Reyestri Xidmətinə" sözləri "Ədliyyə Nazirliyinə" sözləri ilə əvəz edilsin.

7. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 5 noyabr tarixli 320 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2013, № 11, maddə 1457 (Cild I); 2024, № 1, maddə 110; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 30 iyul tarixli 370 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş "Çətin həyat şəraitində olan şəxslərin (ailələrin) dövlət sosial xidmət müəssisələrinə yerləşdirilməsi Qaydası"nın 2.3.2-ci yarımbəndində "Ədliyyə Nazirliyi yanında Əhalinin Dövlət Reyestri Xidmətinə" sözləri "Ədliyyə Nazirliyinə" sözləri ilə əvəz edilsin.

8. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2015-ci il 3 fevral tarixli 26 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015, № 2, maddə 216 (Cild I) ilə təsdiq edilmiş " _____ rayonu (şəhəri) _____ bələdiyyəsinin ərazisində yaşayan və səsvermə hüququna malik olan vətəndaşların yığıncaqlarının protokolu"nun "QƏRARA ALIR:" bölməsinin 2-ci hissəsində "Bələdiyyələrlə İş Mərkəzinə" sözləri "Bələdiyyələrlə İş Baş İdarəsinə" sözləri ilə əvəz edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Milli Məclis ümidləri doğruldacaq

Sentyabrın 23-də yeddinci çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin ilk iclası keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev iclasda iştirak edib.

Deputatlar dövlətimizin başçısının hərarətli alqışlarla qarşılayıblar. İclasın əvvəlində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səslənib.

Sonra yeddinci çağırış Milli Məclisin birinci iclasında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, zati-aliləri cənab İlham Əliyev geniş nitq söyləyib. Prezident Milli Məclisin üzvlərini yeddinci çağırış Milli Məclisin fəaliyyəyə başlaması münasibətilə təbrik edib, onlara uğurlar arzulayıb. Prezidentin çıxışı sürətli alqışlarla qarşılanıb.

(Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Milli Məclisdə söylədiyi nitqin geniş mətni qəzetimizin bugünkü nömrəsində dərc olunub).

Sonra Milli Məclisin ən qocaman deputatı kimi iclasda sözlük edən Ziyad Səmədzadə yeddinci çağırış Milli Məclisin ilk iclasını açıq elan edib.

Milli Məclisin birinci iclasına sözlük edən Ziyad Səmədzadə açıq nitqində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Milli Məclisə təqdimatını, dəyərli fikirlərini bölüşməsinə və proqram xarakterli tövsiyələrini verməsinə parlamentin tarixinə yazılan ən mühüm hadisələrdən biri kimi dəyərli olduğunu, O, Ulu Öndər Heydər Əliyevin yolunu layiqincə davam etdirərək Azərbaycanı zirvələrə yüksəltməsinə, dünyanın sayılıb-seçilən dövlətlərindən birinə çevirdiyinə görə deputatlar adından Prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirib və ona gələcək işlərində yeni böyük uğurlar arzulayıb.

Ziyad Səmədzadə bildirib ki, Azərbaycan Respublikası müstəqil inkişaf yolunda qarşıya çıxan böyük çətinlikləri aradan qaldırmaq, dövlət və cəmiyyət həyatının bütün sahələrində heyrətamiz uğurlar qazanmaq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin sərbəhdlik və diplomatik məharətini, Silahlı Qüvvələrimizin qəhrəmanlığı və fədakarlığı sayəsində özli torpaqlarımızın 30 illik işğaldan azad olunması milli tariximizdə yeni səhifə açılıb. O diqqətə çatdırıb ki, erməni işğalından azad edilmiş torpaqlarda - Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdada bütün genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işləri həyata keçirilib, məcburi köçkünlərin yurd həsrətinə son qoyulmuşdur. Müstəqillik dövründə ilk dəfə olaraq Milli Məclis ölkəmizin bütün ərazisində keçirilən seçkilər yolu ilə formalaşmışdır.

Ziyad Səmədzadə Milli Məclisə üzvlər seçildiklərinə görə deputatları təbrik edib və yeddinci çağırış Milli Məclisə seçilmiş deputatların siyahısını oxuyub.

Sonra deputat Ziyad Səmədzadə bildirdi ki, Milli Məclisin Daxili Nizamnaməsinin müvafiq maddələrinə əsasən, iclasın gündəliyinə 9 məsələ daxildir. Bunlar - Milli Məclisin Həsəblayıcı komissiyasının yaradılması, Milli Məclisin Sədrinin və Sədr müavirlərinin seçilməsi, İntizam komissiyasının yaradılması, Milli Məclisin komitə sədrlərinin və Sədr müavirlərinin seçilməsi ilə bağlı məsələlərdir.

İclasın gündəliyi təsdiq olunub. Sonra iclasda Milli Məclisin Həsəblayıcı komissiyasının yaradılması barədə məsələyə baxılıb. Deputatlar Naqif Həmzəyev, Səvinc Hüseynova, Eldar Quliyev, Soltan Məmmədov, Rövşən Muradov, Səbinə Salmanova, Mixail Zabelin komissiyanın üzvləri seçilib.

Ziyad Səmədzadə diqqətə çatdırıb ki, ikinci məsələ - Milli Məclis Sədrinin seçilməsi məsələsidir. O qeyd edib ki, Milli Məclisin Daxili Nizamnaməsinin 33-cü maddəsinə görə, Milli Məclisin Sədrinin vəzifəsinə namizədləri Milli Məclisin deputatları irəli sürə bilərlər. Bildirilib ki, parlament çoxluğunu təşkil edən Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndələri bu gün yüngülcə keçirərək, Milli Məclisin Sədrinin vəzifəsinə öz namizədlərini müəyyən ediblər.

Sonra deputat Eldar İbrahimov parlamentin Sədrinin vəzifəsinə Yeni Azərbaycan Partiyasının namizədini təqdim edib. Millət vəkili çıxışında bildirdi ki, bu il sentyabrın 1-də azad və şəffaf sərəfətə keçirilmiş demokratik parlament seçkilərində Yeni Azərbaycan Partiyasının inamlı qələbəsi partiyamızın sədrini, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin uzaqgörən daxili və xarici siyasətinə xalqın göstərdiyi böyük etimadın yeni ifadəsi idi. Ulu Öndər Heydər Əliyevin arzuladığı Azərbaycanı qurmaq naminə möhtərəm Prezidentin həyata keçirdiyi strateji inkişaf xətti ölkəmizi dünyanın ən dinamik inkişaf edən dövlətlərindən birinə və Cənubi Qafqazın liderinə çevirib. O vurğulayıb ki, Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun 30 illik işğaldan azad edilməsi xalqımızın tarixi taleyi ilə bağlı olan son dərcə mühüm bir məsələnin həllini təmin edib.

Eldar İbrahimov qeyd edib ki, dövlətçilik konsepsiyasının müxtəlif istiqamətlərində əldə edilmiş bu möhtəşəm uğurlar Milli Məclisə seçkilərdə Yeni Azərbaycan Partiyasının namizədlərinə geniş xalq dəstəyinin əsas amillərinə çevrilib. Beləliklə, YAP 68 deputat mandatı qazanaraq parlament çoxluğuna sahib olub.

Sonra deputat Eldar İbrahimov diqqətə çatdırıb ki, Yeni Azərbaycan Partiyasından Milli Məclisə seçilmiş deputatlar parlamentdə çoxluq hüququndan istifadə edərkən və partiya Sədrinin tövsiyəsinə nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədrini vəzifəsinə deputat Sahibə xanım Qafarovanın namizədliyini irəli sürür.

İclasda çıxış edən Milli Məclisin deputatı Sahibə Qafarova Milli Məclisin Sədrinin vəzifəsinə onun namizədliyinin irəli sürülməsinə görə Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədrini cənab İlham Əliyevə və partiya həmkarlarına rəhbərliyinə dərin minnətdarlığını bildirib. O deyib ki, ögər deputatlar mənə etimad göstərsələr, Milli Məclisin Sədrini kimi məsul və şərəfli vəzifəni layiqincə yerinə yetirməyə çalışacağam. Ulu Öndər Heydər Əliyevin başladığı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin davam etdirdiyi siyasət xəttinin davamı olaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevə və partiya həmkarlarına rəhbərliyinə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. O deyib ki, ögər deputatlar mənə etimad göstərsələr, Milli Məclisin Sədrini kimi məsul və şərəfli vəzifəni layiqincə yerinə yetirməyə çalışacağam.

Deputat Sahibə Qafarovanın çıxışı alqışlarla qarşılanıb.

İclasda deputat Ziyad Səmədzadə bildirdi ki, deputat Eldar Quliyev Həsəblayıcı komissiyanın sədrini, deputat

Mixail Zabelin isə komissiyanın katibini seçilib.

Sonra Sahibə Əli qızı Qafarova gizli sərəfətə notisiyəsində Milli Məclisin Sədrini vəzifəsinə seçilib. İclasda çıxış edən Milli Məclisin Sədrini Sahibə Qafarova deyib: "Hörmətli deputatlar! Xanımlar və cənablar! Etimad göstərib mənə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədrini seçdiyinizə görə sizə minnətdarlığımı bildirirəm. Bu, mənim üçün həm böyük şərəf, həm də sonsuz məsuliyyətdir və sizi əmin edirəm ki, parlamentin Sədrini kimi öhdəmə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirmək üçün bütün bilik və bacarığımı sərf edəcəyəm.

Bu baxımdan xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, ölkəmizin aparıcı siyasətçisi olan Yeni Azərbaycan Partiyasının Milli Məclisin rəhbərliyində təmsil edərək güclü və nüfuzlu qanunvericilik orqanı barədə partiyamızın ideyalarını reallaşdırmağa çalışacağıma.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olan Yeni Azərbaycan Partiyasının möhtərəm cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə cəmiyyətimizin siyasətində, dövlətimizin strateji hədəflərinin əldə edilməsində, sosial həmrəyliyini möhkəmləndirilməsində önəmli rol oynayır.

Hörmətli deputatlar! Xanımlar və cənablar!

2024-cü ilin parlament seçkiləri ölkəmizin demokratik inkişafı yolunda irəliləyiş üçün mühüm addım olmuşdur. Seçkilər ölkəmizin siyasətində, dövlətimizin strateji hədəflərinin əldə edilməsində, sosial həmrəyliyini möhkəmləndirilməsində önəmli rol oynayır.

Parlament seçkilərinin ən yüksək standartlara uyğun şəkildə azad, ədalətli və şəffaf sərəfətə keçirilməsi xalqımızın iradəsinin diqqətə alınmasıdır. Xalqdan etimad alan namizədlər parlamentin üzvlü mandatını əldə etmişlər.

Seçkilər notisiyəsində Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin parlamentdə yerlərin əksəriyyətini qazanması möhtərəm Sədrimiz İlham Əliyev başda olmaqla partiyamızın xalq arasında nə qədər böyük nüfuzuna malik olduğunu bir daha nümayiş etdirmişdir. Beləliklə, Azərbaycan Respublikasının yeddinci çağırış Milli Məclisi fəaliyyətə başlamışdır.

Bu münasibətlə mən istərdim deputat həmkarlarımı ürəkdən təbrik

edim və onlara gələcək işlərində uğurlar arzulayıram!

Hörmətli xanımlar və cənablar! Bildiyiniz kimi, altıncı çağırış Milli Məclisin fəaliyyəti Azərbaycanın həyatında dinamik inkişaf və tarixi qələbələr dövrünə təsadüf etmişdir.

20 il bundan əvvəl möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin iqtisadiyyatında əldə edilmiş inkişaf tempi ötən dövrdə də qorunub saxlanılmışdır. Azərbaycanın iqtisadi, siyasi və hərbi potensialı tarixdə heç vaxt olmadığı qədər artırılmışdır. Biz hər bir çətinliyi aradan qaldırmağa qadir olan və zəngin imkanlarından məharətlə istifadə etməyi bacaran güclü bir dövlətə çevrilmişik.

Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində və birgünlük antiterror əməliyyatlarında əldə edilən möhtəşəm qələbələr dövlətimizin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpasını təmin etmişdir.

Tarixi ədalətin öz yerini tutması, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun 30 illik işğaldan azad edilməsi Azərbaycanın müstəqillik tarixində yeni dövrə açmışdır. Düşmənin itirilməsi "dömr yumruğu" dövlətimizin qüdrətini və xalqımızın birliyini rəmzinə çevirmişdir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, ötən illər ərzində Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu daha da yüksəlmişdir. Dünyanın BMT-dən sonra ikinci ən böyük beynəlxalq təşkilatı olan Qoşulmama Hərəkatının yekdil qərarı ilə Azərbaycan dörd ildən artıq müddətdə bu quruma sözlük etmişdir və hazırda hərəkatın inkişafına töhfələr verməkdə davam edir.

Möhtərəm cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Hərəkatın Parlament Şöbəsinin və Gənclər Təşkilatının yaradılması Azərbaycanın uğurlu sədrliyinin nəticəsi olmuşdur.

Hörmətli xanımlar və cənablar! Altıncı çağırış Milli Məclisin fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi daxili və xarici siyasətini parlament ölcüsünü təmin etməyə yönəlmişdir. Milli Məclis öz işini 2020-ci il martın 10-da keçirilmiş ilk iclasında dövlət başçısının irəli sürdüyü tövsiyələr əsasında qurmuşdur. Milli Məclisin və onun komitələrinin rəhbərliyində hakim Yeni Azərbaycan Partiyası ilə yanaşı, müxalif partiyaların nümayəndələrinin də təmsil olunması siyasi sistemini möhkəmlənməsinə və siyasi münasib-

lərin sağlamlıq zəmində güclənməsinə xidmət etmişdir. Parlamentin fəaliyyətində demokratiya, plüralizm, qanunun aliliyi prinsipləri daha da genişləndirilmişdir.

Altıncı çağırış dövründə Milli Məclisin Aparatında və İşlər İdarəsində struktur və kadr islahatları aparılmışdır. Bu da qeyd edilməlidir ki, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra qazılaraq və şöhür aillərinə dövlət qayğısının ifadəsi olaraq, onların nümayəndələri parlamentdə işə qəbul edilmişlər.

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Qanun yaradıcılığı prosesində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası, Nazirlər Kabineti, Konstitusiyaya Məhkəməsi, Ali Məhkəmə, digər icra və məhkəmə hakimiyyəti orqanları, ölkənin aparıcı elm, təhsil, yaradıcılıq mərkəzləri ilə sıx qarşılıqlı əlaqə saxlanmışdır. Qeyd edilməlidir ki, möhtərəm cənab Prezidentin tövsiyəsinə uyğun olaraq, Milli Məclis ilə Prezident Administrasiyası və onun müvafiq şöbələri, xüsusən Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsi arasında mütəmadi konstruktiv əməkdaşlıq mühüm rol oynamışdır.

Möhtərəm cənab Prezidentin tövsiyəsinə əsasən Milli Məclis, Prezident Administrasiyası və Xarici İşlər Nazirliyi arasında ölkəmizin xarici siyasət məsələləri ilə bağlı koordinasiya həyata keçirilmişdir.

Altıncı çağırış Milli Məclisin fəaliyyətində önəmli məqamlardan biri də geniş ictimai maraq doğuran qanun layihələrinə və xüsusi əhəmiyyət kəsb edən məsələlərə dair ictimai dinləmələrin keçirilməsində dinamik artım müşahidə edilmişdir. Bu dinləmələr qanun layihələri üzərində iş prosesində qarşıya çıxan məsələlərin daha səmərəli həllinə və nəticə etibarilə layihələrin daha yüksək səviyyədə hazırlanmasına xidmət etmişdir. Onu da qeyd edim ki, bu illər ərzində 41 bu cür dinləmə keçirilmişdir.

Hörmətli xanımlar və cənablar! Ötən dövrdə parlamentin fəaliyyətinə dövlət başçısının böyük qayğı və diqqəti biz daim hiss etmişik. Azərbaycan Prezidenti Konstitusiyada təsbit edilmiş qanunvericilik təşəbbüsü hüququna əsaslanaraq müasir standartlara uyğun qanunların hazırlanaraq qəbul edilməsi işinə dəyərli töhfələr vermişdir.

Qanunvericilik fəaliyyətinin yekunlarına golinəcə, qeyd etmək istərdim ki, altıncı çağırış Milli Məclisin 175 iclası keçirilmiş, 1202 akt, o cüm-

ludən 1031 qanun və 171 qərar qəbul edilmişdir. Ölkəmizin davamlı iqtisadi inkişafının ən mühüm göstəricisi olan dövlət büdcəsi və büdcə zərfinə daxil olan digər sonaddır vaxtılı-vaxtılı müzakirə və qəbul edilmişdir. Bundan əlavə, hər il dövlət büdcəsinin icrası haqqında məsələ parlamentin müzakirəsinə çıxarılmış, lazım gəldikcə büdcədə dəqiqləşdirmələr aparılmışdır.

Milli Məclis nəzarət funksiyasını da uğurla yerinə yetirmişdir. Nazirlər Kabinetinin və digər qurumların illik hesabat, məruzə və məlumatları dinlənilmişdir. Eyni zamanda Azərbaycan parlamenti qanunların icrasının monitorinqini həyata keçirmişdir.

Deputatlar vaxtaşırı seçki dairələrinin ərazisində olmuş, seçiciləri diqqətlə dinləyərək onların problemlərini və icra hakimiyyəti orqanları qarşısında qaldırılmışdır.

Ötən dövrdə Milli Məclisə əhəldən 80 minə qədər təklif, ərizə və şikayət daxil olmuş, 21 mindən çox vətəndaş parlamentdə qəbul edilmişdir.

Hörmətli xanımlar və cənablar! Altıncı çağırış Milli Məclisin beynəlxalq əlaqələrinin inkişafı üçün də lazımi tədbirlər görülmüşdür.

Bələ ki, deputatların 80-dən çox ölkəyə 1200-dən artıq səfəri həyata keçirilmiş, o cümlədən Milli Məclis Sədrinin 70 rəsmi və işğuzar səfəri olmuşdur.

Bu dövr ərzində Milli Məclis 96 dövlətin və 42 beynəlxalq təşkilatın 3030 nəfər nümayəndəsinin iştirakı ilə 30 beynəlxalq tədbirə evsahibliyi etmişdir.

Bu tədbirlər sırasında mən xalqımızın Ümmümilli Lideri, müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə Milli Məclisin xüsusi iclasını ayrıca vurğulamaq istərdim. İclasda xarici ölkələrin 510 nəfər təmsilçisi, o cümlədən parlament sədrləri və sədr müavirləri, beynəlxalq parlament təşkilatlarının rəhbərləri iştirak etmişlər.

Bu da qeyd edilməlidir ki, Milli Məclisin təşkilatlığı ilə ölkəmizdə keçirilən bir sıra beynəlxalq tədbirlərin iştirakçılarının işğaldan azad olunmuş ərazilərə 51 səfəri təşkil edilmişdir.

Xarici ölkələrin parlamentləri ilə əməkdaşlığa dair 18 yeni sənəd imzalanmışdır.

Altıncı çağırış Milli Məclisin fəaliyyəti dövründə 21 ölkənin parlamentləri ilə əlaqələr üzrə yeni işçi qrupları yaradılmış və bu qrupların sayı bu gün 103-ə çatmışdır.

Hazırda Milli Məclis Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şöbəsinə, Asiya Parlament Assambleyasına və Türk Dövlətlərinin Parlament Assambleyasına sözlük edib.

Onu da qeyd edim ki, 2021-ci ilin noyabrında yaranmış Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şöbəsi bu gün 6 beynəlxalq təşkilatda müşahidəçi statusu əldə etmiş, 7 beynəlxalq təşkilatda isə Parlament Şöbəsinə müşahidəçi statusu verilmişdir.

Eyni zamanda Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şöbəsi 6 beynəlxalq qurumla, o cümlədən dünyanın ən böyük və mötəbər parlamentləri arasında təşkilatı sayılan Parlamentlərarası İttifaq ilə anlaşma memorandumları imzalamışdır.

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Azərbaycan həqiqətliyinin dünyaya çatdırılması üçün parlament diplomatiyasının bütün imkanlarından istifadə edilmişdir.

Azərbaycana qoruzlu münasibət bəsləyən qüvvələr son dövrdə, xüsusən Qarabağ məsələsi həll edildikdən sonra ölkəmizə qarşı hücumları daha da gücləndirmişlər. Bu qüvvələrin sırasına əlavə beynəlxalq təşkilatlar da, bəzi Avropa ölkələri də var.

Milli Məclis bu təşkilatların və ölkələrin parlamentlərinin qoruzlu qətnamələrinə, onların siyasi xadimlərinin əsassız iddialarına münasibətini qətiyyətlə və kəskin şəkildə ifadə etmişdir. Xarici ölkələrin parlamentləri və beynəlxalq parlament təşkilatları ilə qarşılıqlı əlaqələrdə xalqımızın maraqlarının müdafiəsi istiqamətində zəruri işlər aparılmışdır.

Hörmətli deputatlar!

Azərbaycan Respublikası günbəgün inkişaf edir və dövlətimizin beynəlxalq aləmdə nüfuzu artır. Odur ki, möhtərəm cənab Prezidentin sabit, qüdrətli və heç kəsə asılı olmayan dövlət barəsində baxışlarımızın həyata keçməsinə Milli Məclis bundan sonra da var gücü ilə kömək göstərməlidir.

Əminliklə demək olar ki, Milli Məclisin fəaliyyəti dövlət siyasətinin parlament ölcüsünün daha da möhkəmləndirilməsi baxımından önəmli rol oynayacaqdır.

Bununla əlaqədar olaraq, möhtərəm Prezidentin öz çıxışında irəli sürdüyü tövsiyələri Milli Məclisin fəaliyyətində rəhbər göstərişlər kimi daim nəzərə alınacaq. Eyni zamanda hesab edirəm ki, dövlət başçısının müəyyən etdiyi məqsədləri əsas götürməklə, Milli Məclis bir neçə önəmli istiqamətdə mütəmadi diqqət yetirməlidir. Bələ ki, qanunvericilik fəaliyyətinin gündəliyini möhtərəm cənab Prezidentin islahatlar proqramına uyğun olaraq dayanıqlı inkişafa, sosial ədalətə, bütün vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının qorunmasına kömək göstərməyə yönəlməlidir.

Parlament dövlət başçısının qarşıya qoyduğu, xüsusən iqtisadi şəxələndirmə, infrastrukturun inkişafı, sosial təminat və texnoloji innovasiyalar sahələrində qarşıya qoyduğu strateji hədəflərin əldə edilməsində yönənlən qanunların qəbul etməlidir.

Dövlət siyasətinin parlament ölcüsünün möhkəmləndirilməsi dedikdə, hörmətli həmkarlar, mən həm də Milli Məclisin fəaliyyətində şəffaflığın və səmərəliliyin yüksəldilməsini nəzərdə tuturam. Biz vətəndaş cəmiyyəti ilə yenə də fəal qarşılıqlı əlaqə saxlamalı və qanunvericilik prosesində ictimaiyyətin iştirakını daha da genişləndirməliyik.

Parlament yeni qanunlar qəbul etməklə yanaşı, qüvvədə olan qanunların təkmilləşdirərək xalqın və dövlətin dəyişən tələbatına uyğunlaşdırılmasıdır. Bundan başqa, Milli Məclis qanunların icrasının monitorinqini genişləndirməlidir.

Möhtərəm cənab Prezidentin milli təhlükəsizlik siyasətinə uyğun olaraq, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin möhkəmlənməsini təmin edən qanunların icrasının monitorinqini genişləndirməlidir.

Milli Məclis dövlət başçısının beynəlxalq tərəfdaşları ilə münasibətlərin dərinləşməsinə yönənlən səylərini parlament vasitələrinin köməyi ilə dəstəkləməlidir.

Milli Məclis ümidləri doğruldacaq

Əvvəli 7-ci sahə.

Milli Məclisin deputatları regional təhlükəsizlik, iqtisadi əməkdaşlıq və mədəni mübadilə kimi önəmli sahələrdə dialoqa və əməkdaşlığa kömək göstərməkdədir. Milli Məclis sosial problemlərin həlli və cəmiyyətdə birlik və həmrəyliyin möhkəmlənməsi üçün icra hakimiyyəti orqanları ilə sıx əməkdaşlığı davam etdirəcəklərdir. Və bütövlükdə, hörmətli deputatlar, Milli Məclisin fəaliyyəti xalqın biza göstərdiyi etimadı əks etdirməlidir.

Hörmətli deputatlar! Xanımlar və cənablar! Ölkəmiz öz inkişafının mühüm və sınaqlarla dolu olan bir mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Ərazi bütövlüyünü və suverenliyini təmin etdikdən sonra Azərbaycan dövlətinin keyfiyyətə yeni bir səviyyəyə yüksəlməsi özü ilə bərabər çoxsaylı çağırışlar da gətirmişdir.

Parlament ölçüsündə bu çağırışlara cavab vermək üçün düşünürəm ki, Vətənə və xalqa məhəbbət, dövlətə sədəqət, dəyişən şəraitə və hadisələrə çevik münasibət bildirmək bacarığı tələb olunur. Bizim hər birimiz bu tələbə cavab verməliyik.

Hörmətli deputatlar! Biz çalışmalıyıq ki, parlament fəaliyyətini möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyevin xalqımızın və dövlətimizin bu günü və gələcəyi naminə nümayiş etdirirdi liderliyi layiq yüksək səviyyədə həyata keçirə bilsin. Əminəm ki, Milli Məclis Azərbaycan dövlətinin və cəmiyyətinin qanunvericilik orqanına bəslədiyi ümidləri doğruldacaq, xalqımızın parlamentarizm ənənələrini inkişafına yeni təhəvvül verəcəkdir.

Sonra Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova bildirdi ki, gündəliyin üçüncü məsələsi Milli Məclis Sədrinin birinci müavini seçilməsidir. O qeyd etdi ki, Milli Məclisin Daxili Nizamnaməsinin 34-cü maddəsinə görə, Milli Məclis Sədrinin müavini vəzifəsinə namizədləri ilk növbədə Milli Məclis Sədri irəli sürür. Sahibə Qafarova Milli Məclis Sədrinin birinci müavini vəzifəsinə deputat Əli Əhmədovun namizədliyini təklif etdi. Açıq səsvermə yolu ilə Əli Cavad oğlu Əhmədov Milli Məclis Sədrinin birinci müavini seçilib.

Spiker Sahibə Qafarova dördüncü məsələnin Milli Məclis Sədrinin müavini seçilməsi haqqında qeyd etdi ki, parlament seçkilərində heç bir siyasi partiya mənsub olmayan, müstəqil 44 nəfər deputat mandatı alıb və bu gün Milli Məclisin iclasından öncə onlar öz iclaslarını keçiriblər.

Parlamentin Sədri bildirdi ki, gündəliyin beşinci məsələsi də Milli Məclis Sədrinin müavini seçilməsidir. O qeyd etdi ki, parlament seçkilərində heç bir siyasi partiya mənsub olmayan, müstəqil 44 nəfər deputat mandatı alıb və bu gün Milli Məclisin iclasından öncə onlar öz iclaslarını keçiriblər.

Sonra Milli Məclis Sədrinin müavini vəzifəsinə müstəqil deputatların namizədi Musa Cəfər oğlu Qasımlı Milli Məclis Sədrinin birinci müavini seçilib. İclasda Milli Məclis Sədrinin müavini vəzifəsinə Milli Məclis üzvləri tərəfindən təqdim edilən və səsə qoyularaq qəbul edilən. Spiker Sahibə Qafarova 6-cı məsələnin də Milli Məclis Sədrinin müavini seçilməsi ilə bağlı olduğunu qeyd etdi. İclasda Milli Məclis Sədrinin müavini vəzifəsinə Milli Məclis üzvləri tərəfindən təqdim edilən və səsə qoyularaq qəbul edilən.

qazanmış Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının təmsilçisi deputat Rafael Baba oğlu Hüseynovun namizədliyi deputat Tənzilə Rüstəmova tərəfindən təqdim edilən və səsə qoyularaq qəbul edilən. Parlamentin Sədri Sahibə Qafarova gündəliyin yeddinci məsələsinin Milli Məclis Sədrinin müavini vəzifəsinə Milli Məclis üzvləri tərəfindən təqdim edilən və səsə qoyularaq qəbul edilən.

İclasda deputat Əli Hüseynli Milli Məclis Həqiqiyyət və dövlət quruculuğu komitəsinin, Arzu Nağıyev Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin, Zahir Oruc İnsan hüquqları komitəsinin, Sadiq Qurbanov Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin, Azər Əmiraslanov İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin, Tahir Rzaev Aqrar siyasət komitəsinin, Musa Quliyev Əmək və sosial si-

yasət komitəsinin, Əhliman Əmiraslanov Səhiyyə komitəsinin, Hicran Hüseynova Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin, Şahin İsmayilov Gənclər və idman komitəsinin, Fazil Mustafalı İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin, Siyavuş Novruzov Regional məsələlər komitəsinin, Anar İsgəndərov Elm və təhsil komitəsinin, Polad Bülbüloğlu Mədəniyyət komitəsinin, Səməd Seyidov Beynəlxalq münasibətlər və parla-

mentlərarası əlaqələr komitəsinin sədrliyi təsdiq edilmişdir. Sahibə Qafarova gündəliyin sonuncu - doqquzuncu məsələsinin Milli Məclis komitələrinin sədr müavinlərinin seçilməsi haqqında olduğunu söyləyib. Sonra deputat Elşən Musayev Milli Məclis Həqiqiyyət və dövlət quruculuğu komitəsinin, Qüdrət Həsənzadə Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin, Arzuxan Əlizadə İnsan hüquqları komitəsinin, Fatma Yıldırım Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin, Azər Badamov İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin, Rəzi Nurullayev Aqrar siyasət komitəsinin, Elşad Musayev Əmək və sosial siyasət komitəsinin, Rəşad Mahmudov Səhiyyə komitəsinin, Jalə Əliyeva Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin, Könül Nurullayeva Gənclər və idman komitəsinin, Sahib Əliyev İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin, Nurlan Həsənov Regional məsələlər komitəsinin, Fərid İsmayilzadə Elm və təhsil komitəsinin, Günay Əfəndiyeva Mədəniyyət komitəsinin, Nigar Arpadarai Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədr müavinləri təsdiq edilmişdir.

İclasın sonunda Milli Məclis Sədri Sahibə Qafarova otağına gəlmiş və bildirdi ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Milli Məclisin işi ilə bağlı tövsiyələrini birlikdə yerinə yetirmək üçün var gücümüzü sərf edəcəyik. Spiker deputatları bir daha təbrik etdi, işlərində uğurlar arzuladı.

Bununla da yeddinci çağırış Milli Məclisin bugünkü iclası başa çatıb.

"Azərbaycan"

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Hesablayıcı komissiyasının təşkil edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**: Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Daxili Nizamnaməsinin 40-cü maddəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Hesablayıcı komissiyası aşağıdakı tərkibdə yaradılsın:

- Həmzəyev Naqif Ələşrəf oğlu
- Hüseynova Səvinc Əmirəhməd qızı
- Quliyev Eldar Allahyar oğlu
- Məmmədov Soltan Teymur oğlu
- Muradov Rövşən Şahbaz oğlu
- Salmanova Səbinə Qədir qızı
- Zəbail Mixail Yuryevici.

Z.SƏMƏDZADƏ,
Yeddinci çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin birinci iclasına sədrlik edən

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi İntizam komissiyasının təşkil edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**: Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Daxili Nizamnaməsinin 41-ci maddəsinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin İntizam komissiyası aşağıdakı tərkibdə yaradılsın:

- Cəfərov Kamal Xaqani oğlu
- Həsənova Afət Əbil qızı
- İbrahimqızı Mələhət İbrahim qızı
- İbrahimov Eldar Rza oğlu
- Qafarov Kamaləddin Nəsrəddin oğlu
- Məhəməliyev Nəsim Məhəmməd oğlu
- Məmmədov Hikmət Baba oğlu
- Məmmədov Məşhur Şahbaz oğlu
- Mollazadə Asim Nazim oğlu
- Möhbəliyev Səttar Suliddin oğlu
- Səfərov Nizami Abdulla oğlu.

Sahibə QAFAROVA,
Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

S.Ə.Qafarovanın Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri seçilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**: Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı Sahibə Əli qızı Qafarova Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri seçilsin.

Z.SƏMƏDZADƏ,
Yeddinci çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin birinci iclasına sədrlik edən

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi komitələrinin sədrlərinin seçilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**: Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatları aşağıdakı komitələrin sədrliyi seçilsinlər:

Hüseynli Əli Məhəmməd oğlu	Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsi; Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsi;
Nağıyev Arzu Nəsim oğlu	İnsan hüquqları komitəsi; Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsi;
Oruc Zahid Məhərrəm oğlu	İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi;
Qurbanov Sadiq Haqverdi oğlu	Aqrar siyasət komitəsi; Əmək və sosial siyasət komitəsi;
Əmiraslanov Azər Kamal oğlu	Səhiyyə komitəsi; Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsi;
Rzayev Tahir Musa oğlu	Gənclər və idman komitəsi;
Quliyev Musa İsa oğlu	İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsi;
Əmiraslanov Əhliman Tapdıq oğlu	Regional məsələlər komitəsi;
Hüseynova Hicran Kamran qızı	Elm və təhsil komitəsi; Mədəniyyət komitəsi;
İsmayilov Şahin Əmir oğlu	Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsi.
Mustafə Fazil Qəzənfər oğlu	
Novruzov Siyavuş Dünyamalı oğlu	
İsgəndərov Anar Camal oğlu	
Bülbüloğlu Polad	
Seyidov Səməd İsmayıl oğlu	

Sahibə QAFAROVA,
Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

Ə.C.Əhmədovun Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin birinci müavini seçilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**: Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı Əli Cavad oğlu Əhmədov Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin birinci müavini seçilsin.

Sahibə QAFAROVA,
Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

M.C.Qasımlının Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin müavini seçilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**: Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı Musa Cəfər oğlu Qasımlı Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin müavini seçilsin.

Sahibə QAFAROVA,
Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi komitələrinin sədr müavinlərinin seçilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**: Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatları aşağıdakı komitələrin sədr müavinləri seçilsinlər:

Musayev Elşən Məmmədhanifə oğlu
Həsənzadə Qüdrət Müzəffər oğlu
Əli-zadə Arzuxan Baxşəli oğlu
Yıldırım Fatma Vidadi qızı
Badamov Azər Camal oğlu
Nurullayev Razi Qulaməli oğlu
Musayev Elşad Nəbi oğlu
Mahmudov Rəşad Məmmədqulu oğlu
Əliyeva Jalə Fazil qızı
Nurullayeva Könül Oruc qızı
Əliyev Sahib Eyyaz oğlu
Həsənov Nurlan Urfan oğlu
İsmayilzadə Fərid Akif oğlu
Əfəndiyeva Günay Elçin qızı
Arpadarai Nigar Cavid qızı

Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsi; Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsi; İnsan hüquqları komitəsi; Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsi; İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi; Aqrar siyasət komitəsi; Əmək və sosial siyasət komitəsi; Səhiyyə komitəsi; Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsi; Gənclər və idman komitəsi; İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsi; Regional məsələlər komitəsi; Elm və təhsil komitəsi; Mədəniyyət komitəsi; Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsi.

Sahibə QAFAROVA,
Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri

Bakı şəhəri, 23 sentyabr 2024-cü il

Üzdəkilər və gizlindəkilər

Mən belə əsrarı qana bilmirəm,
Qanmaz olub da dayana bilmirəm,
Neyləməli, göz görür, aqlım kəsir,
Mən Günəşi göydə dana bilmirəm!

Mirzə Ələkbər Sabirin məşhur şeirindən bir bəndir.

Bu misralarda həm də deyilənlər olanlar arasındakı ziddiyyətlərə işarə vurulur.

Yəni başa salır ki, dilin bir şey deyir, əməlin isə bambaşqadır.

Sabirin böyüklüyü ondadır ki, söylədikləri bütün zamanlarda özünü doğruldu.

Elə lap götürək Ermənistanla dostları və havadarları arasındakı açıq və gizli münasibətləri.

◆ ◆ ◆

● Dünyada hamı bilir ki, çar Rusiyasının əli ilə qədim Azərbaycan torpaqlarında yurdsuz ermənilər üçün satellit dövlət yaradılıb.

● Dünyada hamı bilir ki, bu dövlət Türkiyəyə qarşı, türk dövlətlərinin birliyini və birbaşa əlaqələrini pozmaq üçün yaradılıb.

● Dünyada hamı bilir ki, keçmiş Osmanlı imperiyasının, türk dövlətlərinin birliyi adı gələndə Qərbin və digərlərinin narahatlıqları artır, yuxuları qaçır.

Odur ki, bu birliyin yenidən yaranmaması üçün əllərindən gələni edir, yüz höcqa çıxararaq üzdə bir, arxada başqa oyunlar oynayırlar!

Təbii ki, bütün bu oyunların hamısı Cənubi Qafqazda "sülh" yaradılması, "insan hüquqlarının" bəlgədə yeni kommunikasiyaların yaradılması və açılması pərdəsi altında gedir!

Məqsəd türk dövlətlərini birləşdirəcək dəhlizin açılmasına imkan verməkdir, Orta dəhlizi nəzarətə götürərək ondan daha çox faydalanmaq və layihənin digər iştirakçılarna öz iradəsini qəbul etdirmək, bütövlükdə Cənubi Qafqazı yenidən münafişə və qarşıdurma məkanına çevirməklə bu üsulla öz təsirini orada gücləndirməkdir.

◆ ◆ ◆

Cənubi Qafqazda söz sahibi olmaq uğrunda yorulmadan mübarizə aparən dövlətlərin Ermənistanla açıq və gizli münasibətlərinin üzde olan bözi məqamlarına diqqət yetirək.

Çar Rusiyasının Ermənistanı yardımını və köməyi sovet dövründə də davam etdirildi.

1948-1953-cü illərdə Ermənistanı yaşayan etnik azərbaycanlılar dədə-baba torpaqlarından deportasiya edilərək xaricdən gətirilən ermənilər hesabına respublikanın demografik göstəriciləri "yaxşılaşdırıldı".

Ötən əsrin 90-cı illərində qırmızı imperiyanın ləğvindən sonra Ermənistan silahlandırıldı, onun ordu yaratması prosesinə göz yumuldu, "Qarabağ problemi" yenidən qabardılaraq etnik münafişə alovlandırıldı, yenidən azərbaycanlıların Ermənistan ərazisindən zorla çıxarılmasına başlanıldı və Moskva bu vəhşilikləri görməzliyə qoymdu, erməni separatizmini isə açıq şəkildə dəstəklədi.

Az sonra münafişənin müharibəyə çevrilməsində ermənilərə 366-cı sovet alayının simasında dəstək verildi, Azərbaycan ərazisinin 20 faizinin işğalında Rusiya müxtəlif formada iştirak etdi.

Odur ki, Ermənistanı böyük təsir imkanlarına, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrliyindən biri olmasına baxmayaraq, Rusiya münafişənin sülh yolu ilə həllinə heç bir kömək göstərmədi, əksinə, işğalın əbədləşməsinə şərait yaratdı.

44 günlük Zəfər müharibəsində Ermənistanı acınacaqlı məğlubiyyətdən qurtarmaq üçün bütün imkanlarını işə salan Rusiya 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatının imzalanmasının təşəbbüsçüsü və zəmanətvəricisi qismində çıxış etsə də, sonradan onun bütün bəndlərinin icrasına təsir və təzyiq göstərmədi.

Rusiyanın bu yaxşılığı əvəzində Ermənistan ona minnətdar olmaqdan "kəsdi", onları "satmaq"da ittiham etməyə başladı.

Həm də bu istiqamətdə təsirli və əməli addımlar atdı:

- Qərbyönlü siyasət yürütməyə keçərək Avropa İttifaqına üzv olmaq niyyətini bəyan etdi.
- KTMT-də fəaliyyətini donduraraq ona maliyyə yardımını dayandırdı.
- Ərazisində rus hərbiçiləri olduğu halda NATO-ya üzv olan iki dövlətin hərbiçilərini də yanına gətirdi.
- 102-ci rus hərbi bazasının çıxarılacağına eynəmlər vurmağa başladı.
- Putinin bəyanatlardakı imzalarına məhəl qoymayaraq yeni dostlarının dedikləri ilə durub-oturur.
- Üçtərəfli Bəyanatdakı Zəngəzur dəhlizinə Rusiya sərhəd xidmətinin nəzarətindən rəncidə düşərək dəhlizin açılmasını əngəlləyir.
- Avropa İttifaqına üzvlüyə qəbul olunmadan ötrü referendum keçirməyə hazırlaşır və s.

Rusiya Ermənistanı yaratdığı gündən indiyədək onun "xilaskar mələyi" funksiyasını daşıyır.

Rusiya Ermənistan iqtisadiyyatının 70 faizinə nəzarət edir.

Rusiya-Ermənistan birgə hava hücumundan müdafiə sistemləri fəaliyyət göstərir.

Rusiya Ermənistanı ucuz qiymətə qaz satır.

Hər iki Qarabağ müharibəsində Rusiya Ermənistanı arxa durub, silah-sursatla təmin edib və yəni də silah tədarükünə başlayıb.

Son dövrlərdə Ermənistanın hərəkətlərindən qəzəblənən Rusiya XİN-in sözcüsü Mariya Zaxarovanın "tikanlı tənələri", Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovun "irad və ittihamları" sözəndən, doduq-altu deyimdən o tərəfə getmir.

Üzdə Ermənistan Rusiyadan, Rusiya isə Ermənistanı narazıdır.

Ermənistan üzünü Qərbdə və ABŞ-yə çevirməklə Rusiyaya dirsək göstərir.

Gizlində isə...

2023-cü ildə iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsi 55,8 faiz artaraq 7,4 milyard dollara çatıb.

Bu il artım tempi daha da yüksəlib: ilk altı ayda ticarət dövriyyəsinin həcmi 8,4 milyard dollar olub, ilin sonuna isə bu rəqəmin 14-16 milyard dollara çatacağı gözlənilir.

2020-ci ildən indiyədək iki ölkə arasındakı ticarət dövriyyəsi 4 dəfəyədək artıb.

Rusiyanın ABŞ və Qərbin sanksiyaları altında olduğu bir vaxtda Ermənistan Rusiyanın sanksiyalardan yayınmasına kömək göstərir.

Aydındır ki, Ermənistanın Rusiyaya görə ola-caq elə bir məsulu yoxdur!

İkinci maraqlı məqam isə budur ki, "sanksiya sahibləri" Ermənistanın bu köməyinə göz yumur, onu cəzalandırmırlar!

Di gəl belə "dostluğa" və "düşmənciliyə" inan!

◆ ◆ ◆

ABŞ ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrliyindən biridir.

Qarabağ münafişəsi alovlandıran indiyədək erməni mövqeyində olub, dildə "beynəlxalq hüquq" deyərək özünü "obyektiv bərhəddirici" kimi təqdim etsə də!

İlk addımını isə Azərbaycana qarşı "Azadlıq Müdafiə Aktı"na 907-ci düzəlişi etməklə atıb və həmin düzəliş indi də qüvvədədir.

İl Qarabağ müharibəsindən sonra defələrlə vasitəçi roluna iddia edib və Azərbaycanın onun bu "xidmət"ini dəyərləndirib, lakin sonradan üzə çıxan gizli niyyəti onun bu təşəbbüsünün yarımcı qalmasına səbəb olub.

Onuz il dünyada "Dağlıq Qarabağ münafişəsi" adlı oyun gətirdi!

Oyunun tərəfləri Azərbaycan və Ermənistan olsa da, iştirakçılari BMT, ATƏT, Aİ, Avropa Şurası idi. Müxtəlif dövlətlər, onların parlamentləri, beynəlxalq "hüquq müdafiə təşkilatları" da ara-sıra bu oyuna erməni mövqeylərindən müdaxilə edirdilər.

Dildə hamı "beynəlxalq hüquq"dan danışsa da, heç kəs "dqr"nin müstəqilliyini tanımasa da, hamı münafişənin və işğalın əbədliliyinə çalışırdı.

Yalnız Azərbaycan xalqı və Azərbaycan dövləti daim işğalla barışmayacağıqları birmənalı şəkildə bildirirdilər.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev bütün bu oyunlara və oyunbazlıqlara "dəmir yumruğu"u ilə son qoydu!

Düşməni ordusunu məhv etdi, Ermənistanı qarşısında diz çökdürdü!

Ermənistanın dostları və havadarları araya girərək işğalçı dövləti xilas etməyə cəhdlər göstərdilər.

Lakin İlham Əliyev yalnız düşməni qoşunlarının ərazimizdən çıxarılması qrafiki təqdim edildikdən və onun şərtləri əsasında tərtib olunmuş üçtərəfli Bəyanat kapitulyant ölkə tərəfindən imzalandıqdan sonra hərbi əməliyyatların dayandırılmasına razılıq verdi!

Bir qədər sonra özünə gələn Ermənistan yenidən cığallıq etmək istədi...

Lakin Azərbaycan Ordusu tərəfindən 2023-cü ilin 23 aprelində və 19-20 sentyabrında keçirilən əməliyyatlar nəticəsində ölkəmizin ərazi bütövlüyü, suverenliyi və Konstitusiyası əsasları tam bərpa edildi.

Bir qədər sonra isə Rusiya sülhməramlı kontingenti ərazimizə tərk etdi.

Kimlərsə vədlərinə, verdikləri pullara və silahlara, göstərdikləri dəstəyə arxalanan Ermənistan sülh müqaviləsinin imzalanmasını əsassız olaraq uzadı!

◆ ◆ ◆

Bu günlər ABŞ-nin Dövlət katibi Entoni Blinken növbəti dəfə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə zəng etdi, Ermənistanla Azərbaycan arasında davamlı sülhün əldə olunmasının vacibliyini vurğulayaraq Amerika Birləşmiş Ştatlarının bu məqsədə nail olunması üçün bundan sonra da səylərini əsirgəməyəcəyini bildirdi.

Xeyriyyə mövqeyi və dəstəkdir!

İnanırıq ki, Cənubi Qafqaz bölgəsində nə vaxtsa möhkəm sülh və etibarlı əməkdaşlıq qurulacaqdır!

Lakin dildə sülh çağırışı, sülhə dəstək təklifi hara, əməldə görünənlər hara?!

ABŞ Ermənistanın əli ilə rusiyalı sərhəddçiləri Zvartnos hava limanından çıxartdırdıqdan sonra dalbadaq hərbi təyyarələr göndərməyə başladı...

Təbii ki, təyyarələr boş deyildi: içərilərdə hücum silahları, zirehli texnika və ermənilərə oxşar hərbiçilər vardı.

Bundan sonra ABŞ ilə Ermənistan hərbiçilərinin birgə təlimləri başladı.

Ermənistanı gəndərənələr bu gün də ordadırlar.

Üstəlik, ABŞ-nin hərbi mütəxəssisi Ermənistanın Müdafiə Nazirliyində oturaraq onlara məsləhət verir.

Yaşın ki, "sülh məsləhətləri" yox!

ABŞ, Avropa İttifaqı və Ermənistan 5 aprel 2024-cü ildə Brüsseldə üçlü formatda görüşərək sülh məsələlərini müzakirə etmişdilər...

Həmin görüşün nəticəsində müharibədə iştirak edən tərəflərdən yalnız birinə - Ermənistanı vəsait ayrıldı.

İndi isə ABŞ-nin Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi (USAID) Ermənistanı yardım paketini iki dəfədən çox artıraraq 120 milyon dollardan 250 milyon dollara çatdırdı.

Faktiki olaraq, ABŞ Konqresi anti-Azərbaycan, azərbaycanofob makana çevrilib və fəaliyyətinin bir hissəsini ölkəmizə qarşı şər-böhə atmağa sərf edir.

Menendez getsə də, yeri boş qalmayıb.

Konqresdə yəni də anti-Azərbaycan dinləmələrinin keçiriləcəyi gözlənilir...

Dildə söhbət sülhdən gedir.

Əməldə Ermənistanı hərbi yardım göstərilib, birgə təlimlər keçirilir, maliyyə yardımları ayrılır və ayrılan vəsaitlər get-gedə artırılır.

Guya ABŞ Konqresi də demokratiyaya görə dövlətdən fərqli mövqeyə tutur.

Ərazisində NATO ilə müharibə aparən dövlətin bazası olan, KTMT-dən hələ də çıxmayan, Avrasiya İqtisadi Birliyi ilə tərəfdaşlığı davam etdirərək Rusiyaya sanksiyalardan yayınmayan forpost dövlətə bu məhrəbləşmə və əməkdaşlığın gizli məqsədi nədir?!

◆ ◆ ◆

Avropa İttifaqı da Ermənistanla Azərbaycan arasındakı sülh danışıqlarında vasitəçilik hüququ qazanmaqdan ötrü yaxa cıvanlardandır.

Makronun əlində oynunaçaq çevrilən bu qurum ikili standartların yarandığı və yayıldığı bir məkandır.

Beynəlxalq hüquq, insan haqlarını, sülhü əlində bayraq edən bu qurum, əslində, müharibə ocaqlarının qalanmasına, dünyada ədalətsizliyin yayılmasına, ayrı-ayrı dövlətlərin maraqlarının müxtəlif çirkin üsullarla yeridilməsinə xidmət edir.

Aşqarda vasitəçilik missiyasını Ermənistanı revansizmə hazırlamaq, özünün "Sülh Fondu"ndan ona qısa üçün pul ayırmaqla başa vurdu.

Gizlində isə pensiyalı hərbiçiyə və qoca jandarmaların Ermənistan-Azərbaycan sərhədində yığaraq kəşfiyyat materialı toplayır!

Kim üçün, nə üçün, özü bilir!

◆ ◆ ◆

Fransanın maskası artıq çoxdan cırıb çıxıb! Azərbaycana qarşı düşməni münasibətini, qərəzli addımlarını gizlətmir də...

Özü problemlər mənğənəsində boğulsa da, yəni çirkin əməllərindən qalmır.

Makronun prezidentliyi Fransanı təkcə Avropada yox, bütün dünyada gözəndə saldı:

- "Demokratiyanın beşiyi" imicini bu gün də həvəslə yeritdiyi neokolonializm siyasəti ilə son qoydu!
- Avropanın "birinci dövləti" olmaq isteyini puça çıxardı!
- Övəzində öz xalqının inam və etibarını itirən Makron Fransanın ən uğursuz və bacarıqsız prezidenti "titulu"nu qazandı!
- Makronun komandası parlament seçkilərində biabırçı məğlubiyyətə uğrayaraq Milli Assambleyada və Aİ-də xeyli yer itirdi.
- Uzun müddət ölkəyə baş nazir təyin edə bilmədilər, tapdıqları isə prezidentin özünə qayıtdı.
- İndi də Makronun özü impichment təhlükəsi ilə üzlaşıb!
- Özünə umac ova bilməyən özgəsinə əriştə kəsmək istəyir.
- Hələ bu hal ilə Ermənistanı ağıl da öyrədir!
- Beynəlxalq qurumlarda məğlub ölkənin işğalçı siyasətinə don geyindirərək dəstək verir.
- Kiçik bacısını silahlandırır, revansizmə təhrik edir.
- Daim maliyyə yardımları ayırır, yenidən daha 29 milyon avro verəcəyini bəyan edib.
- Canfəşanlılığı özünə qalacaq!

Makron nə prezidenti olduğu Fransanı, nə də bacılığı Ermənistanı ağı günə çıxarmaq qabiliyyətindədir!

◆ ◆ ◆

İran bizim "din qardaşımızdır"! Tarixi və mədəniyyət birliyimiz, ənənələrimiz vardır.

"Şimal-Cənub" dəhlizinin işə salınmasının iştirakçılardan biridir.

Bizə qardaş desə də, öz ərazisində Ermənistanı silah daşınmasına həvəslə yol verir.

Ermənistanı səfirləri isə hərdən maraqlı açıqlamaları ilə diqqət çəkir.

Məsələn, sonuncu dəfə Mehdi Sübhani belə bir açıqlama verdi: "Biz Ermənistanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini pozan hər hansı dəhlizə qarşıyıq. Biz dəfələrlə demişik ki, bu, Ermənistanın və İranın maraqlarına ziddir".

Təəssüf ki, din qardaşlarımız Azərbaycanın maraqlarını "bela prinsiplilliyə qorunurlar!"

Daha bir maraqlı məqam isə odur ki, Ermənistanın "qırmızı xətti"ni güdən İran nədənsə müdafiə etdiyi qonşusunun ABŞ-ni regiona gətirməsini "görmür".

Halbuki ABŞ silahlı qüvvələri və onlara məxsus texnika, avadanlıq İranla sərhəd bölgəsində yerləşdirilib.

Bu nə arxayınçılıq, nə susqunluqdur anlamıq olmur!

◆ ◆ ◆

Azərbaycan isə baş verənləri izləyir və gözləyir. Eyni zamanda get-gedə güclənir və ordusunu tam hazır vəziyyətdə saxlayır.

Həmişə də bəyan edir ki, sülh müqaviləsi biddən çox məğlub Ermənistanı görəkdir.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev iki dəyişməz şərtini də açıq elan edib:

Ermənistan öz konstitusiyasından və digər hüquqi aktlarından Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını referendum yolu ilə çıxarmaldır!

İki dövlət birlikdə artıq gərəksiz quruma çevrilməmiş ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvinə nail olmalıdır!

Bu gün Ermənistan müdafiə edənlər və ona boş vədlər verənlər 30 il arxalarında duranlardır!

Nəticə nə oldu?

Biz deyən!

44 gündə kim bizi dayandırdı bildi?

Heç kim!

Odur ki, ermənilər həm 10 noyabrı, həm 23 aprel, həm də 19-20 sentyabrı heç zaman unutmasınlar!

Biz üzdəkiləri də görürük və bilirlik, gizlindəkileri də!

Silahnın çoxluğu, müdafiəçilərin çoxluğu, vəd verənlərin çoxluğu heç nəyi həll etmir!

Sonda hər şey hər bəy meydanında həll olunur!

Ordumuzun da, dövlətimizin də, baş Sərkərdəmizin də gücünü hamı gördü və bildi!

Bəhanələri artırıraq vaxtı uzatmağa çalışmaq çıxış yolu deyil!

Azərbaycan Cənubi Qafqazın qarşıdurma deyil, sülh və əməkdaşlıq bölgəsinə çevrilməsini istəyir! İsteyinə də çatacaqdır!

Bəxtiyar SADIQOV

Demokratiyanın iki üzü - ədalətin ikili standartı

Fransasayağı rəzillik

Rəsmi Paris Martinik xalqının ləyaqətini alçaldır

"Bu gün biz ədalətsizlikdən danışırıq. Cənubi Amerikada, Şimali Amerikada, Qərbdə, ABŞ-də görürük ki, on kasıb insanlar Afrikadan gəlirlər. Həmin şəxslər Amerika qitəsinə deportasiya olunurlar. Fransa bununla məşğul olmaq istəmir. Burada isə insanlar əziyyət çökür".

Bu fikirləri ötən ilin oktyabrında Bakıda keçirilən "Neokolonializm: İnsan Hüquqlarının Pozulması və Ədalətsizlik" mövzusunda beynəlxalq konfransda Martinikanın Azadlıq Partiyasının nümayəndəsi Lyuk Fransis Kerol söyləmişdi.

Fransis Kerol bildirmişdi ki, istehsal etdikləri məhsulların 90 faizi hər zaman Fransaya və digər ölkələrə daşınır. Kənd təsərrüfatı siyasəti elə qurulub ki, onlar sərbəst hərəkət edə bilmirlər. Bunun səbəbi də müstəmləkəçilikdir: "Biz istəyirik ki, dilimiz fransız dili ilə eyni səviyyədə rəsmi dil olsun. Onlar bundan imtina edirlər. Biz eyni zamanda istəyirik ki, Fransa ədalət qarşısında cavab versin. Biz müstəmləkəçiliklə ədalət istəyirik. Afrikanın azad olunması bütün dünyanın diqqətində olmalıdır".

Bu fikirlərdən cəmi bir ilə yaxın vaxt keçir və bu gün Fransa gücündən istifadə edərək Martinik xalqına qarşı zorakılığa başlayıb. Ölkədə baş verən bahalaşma prosesinə qarşı etiraz edənlər Fransa polisi tərəfindən ağır təzyiqlərə məruz qalırlar. Bununla da Fransa Martinik xalqının öz müqəddəratını təyin etmə hüququnu tam təmin etməyinə görə BMT Nizamnaməsinin 73-cü maddəsinə əsasən, Fransa

Martinik xalqına daha geniş özünüidara və ya müstəqillik hüququ verməlidir. BMT-nin 1514 sayılı qətnaməsinə uyğun olaraq, Fransa müstəmləkəçilik sistemini davam etdirdiyi üçün bu qətnamənin müddəalarını pozur.

Xatırladaq ki, 1946-cı ildə keçirilən qanunsuz referendum əsasında, Martinik Fransanın öz nəşəri departamenti statusunu alıb. Bununla Martinik beynəlxalq hüququn və yerli əhalinin öz müqəddəratını təyin etmə hüququna zidd olaraq Fransa ərazi-

sinin bir hissəsi kimi rəsmi olaraq tanınmış və idarəçilik baxımından Fransa qanunlarına tam şəkildə tabe edilib.

2003-cü ildə növbəti referendum keçirilib və yenə də nəticələr saxtalaşdırılıb. Fransanın ərazidə qeyri-qanuni fəaliyyəti daha da gücləndirilib. 2010-cu ildə referendum keçirilsə də nəticələr saxtalaşdırılıb və Fransa Martinik xalqının iradəsinə zidd addımlar ataraq onların hüquqlarını daha da məhdudlaşdırıb. Yerli əhali qondarma referendu-

mun nəticələrinin xalqın tam sərəncamına əsasən ifadə etmədiyini bəyan etsə də, onları eşidən belə olmayıb.

Ümumiyyətlə, fransız imperiyası əsrlər boyu Karib dənizi, Sakit okean və Afrikada geniş müstəmləkələr yaradıb və bu ərazilərdə öz idarəçiliyini gücləndirib. Yerli xalqlar iqtisadi, siyasi və mədəni təzyiqlərə məruz qalıblar. Belə ərazilərdən biri də Martinikdir.

İllərdir ki, Martinik xalqının iqtisadi və sosial ədalət haqları repressiyaya məruz qalır. Xalqın iqtisadi haqları ciddi şəkildə pozulur. Fransa hökuməti Martiniki məcbur edir ki, ticarəti ancaq materik Fransası ilə saxlasın, digər ərazilərlə iqtisadi əlaqələr saxlamasın. Bu da adada qiymətlərin hədsiz qalxmasına səbəb olur.

Göründüyü kimi, Fransa müstəmləkəçilik altında olan xalqların problemlərini zorakı üsullarla həll etməyə üstünlük verir. Əlbəttə ki, beynəlxalq ictimaiyyət Fransaya təzyiqlər göstərməli, ondan hüquq standartlarına hörmət etməsinə tələb etməlidir.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Paris Martinik xalqına divan tutur

Makron 3,16 trilyon borcu olan Fransanı idarəolunmaz vəziyyətə gətirib

Artıq bir həftədir Martinikdə qiymətlərin kəskin şəkildə bahalaşmasına və sosial ədalətsizliyə qarşı kütləvi nümayişlər keçirilir. Adada komendant saati tətbiq edilib. Lakin bu, etirazları dayandıra bilmir.

Nümayişçilər magistralların ortasında istehkamlar qurublar. Açıqdan əziyyət çəkən yerli əhali adanın əsas limanına daxil olaraq qida ilə dolu olan bir neçə konteyneri açıb insanlara paylayıblar. Paytaxt Fort-de-Fransda onlarla mağazanın şüşələri sındırılıb və orzaqlar daşınıb. Qarşudurma zamanı nümayişçilərə qarşı zorakılıq tətbiq edilib. 11 əsas iş keşikçisi yaralanıb. Etirazçılar arasında tələfat və yaralıların barədə məlumat verilmir. Polis 30-a yaxın adamı saxlayıb.

İğtişaclara səbəb orzaq məhsullarının bahalaşması olub. Qiymətlər Fransadakı qiymətlərdən 40 faiz yüksəkdir. Martinik xalqının iqtisadi və sosial ədalət haqları ciddi şəkildə pozulur. Burada insanlar repressiyaya məruz qalırlar. Fransa hökuməti hələ XVII əsrdə işğal etdiyi Martiniki məcbur edir ki, ticarəti ancaq materik Fransası ilə həyata keçirsin və digər ərazilərlə iqtisadi əlaqələr saxlamasın. Bu da adada qiymətlərin hədsiz qalxmasına səbəb olur.

Martinikdə olan böyük ticarət şəbəkələri etnik fransızlara məxsus olduğundan onlar bu siyasətdən çoxlu qədr əldə edirlər, yerli əhali isə əziyyət çəkir.

Bundan başqa, Fransa hökumətinin Martinikdə ayırdığı subsidiyaların öksəriyyəti buraya məqsədlə şəkildə köçürülmüş əgərli fransızlara verilir. Adanın köklü sakinləri isə diskriminasiyaya məruz qalaraq iqtisadi yardımdan məhrum edirlər.

Martinik xalqının ədalət və bərabərlik tələbləri repressiv tədbirlərlə boğulur. Ənənəsinə sadiq qalan Fransa hökuməti bu dəfə də etirazların amansızlıqla yatırılması üçün polisə xüsusi təyinatlıların nümayişlərin keçirildiyi adaya göndərib.

Fransanın dövlət borcu üç trilyon avronu keçib

Bu arada Fransanın baş naziri Mişel Barnye bildirdi ki, respublikanın dövlət borcu 3,16 trilyon avro təşkil edir və hər il ona xidmət üçün 50 milyard avrodan çox vəsait xərclənir. Siyasətinin dediyinə görə, ölkə "son dərəcə çətin vəziyyətdədir".

"France 2" televiziyasına müsahibəsində Barnye qeyd edib ki, hökumət

büdcə kesirini yaxşılaşdırmaq üçün böyük biznes və varlı vətəndaşlar üçün vergiləri artırmaqla.

Baş nazir həmçinin pensiya qanununu təkmilləşdirməyə və miqrasiyaya nəzarəti artırmağa daha çox diqqət yetirməyə hazırlaşır. Barnye 2025-ci ilə qədər abort hüquqlarını qoruyacağını və psixi sağlamlığı "böyük milli iş" halına gətirəcəyini də vəd edib.

Fransada kütləvi etirazlar fonunda yeni hökumətin tərkibi açıqlanıb. Minlərlə parisli dövlət başçısının yarıtmaz fəaliyyətinə qarşı etiraz əlaməti olaraq küçələrə axışdı. Etirazçılar kəskinliklə partiyanı iyulda keçirilən parlament seçkilərində zəif nəticə göstərən prezident Emmanuel Makronun və baş nazir Mişel Barnyerin istefasını tələb edirlər.

Fransa mediası bir sıra gələcək nəzirlərin adının Makronun özü tərəfindən siyahıya daxil edildiyini yazıb. Qeyd edək ki, onların arasında iki er-

mənə də var. Belə ki, Astrid Panosyan-Buve omək və məşğulluq naziri təyin olunub. Qiyom Kasparyan isə dövlət qulluğu işləri, dövlət fəaliyyətinin sadələşdirilməsi və transformasiyası naziri vəzifəsini icra edəcək.

Emmanuel Makronun reytingi isə gündən-günə aşağı düşür. Onun 2018-ci ildə Parisdə keçirilən "sarı jiletli" etirazlarından sonra reytingi ilk dəfə olaraq 25 faizə düşüb. Fransızların 75 faizinin Makronun prezident kimi fəaliyyətini bəyənməməsi faktını "Le Journal du Dimanche" nəşrinin istinad etdiyi araşdırma məlumatları da təsdiqləyir. Respondentlər parlamentin buraxılması ilə bağlı "fiaskoya" görə dövlət başçısını ittiham edirlər. Onların fikrincə, Makronun qərarı Fransanı idarəolunmaz hala gətirib.

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Ermənistanın ikibaşlı oyununu

İrəvan Azərbaycanla sülh sazişinə yaxın olduğunu desə də, havadarlarının qurduğu planla hərəkət edir

İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatdıqdan sonra məhz Azərbaycan beynəlxalq hüququn hamılıqla tanınmış normalarına uyğun sülhün və ərazi bütövlüyünə qarşılıqlı hörmət olunması, bir-birinə ərazi iddialarının olmamasının təsdiqi və diplomatik münasibətlərin qurulması üçün beş əsas prinsipi təqdim edib. Bununla ölkəmiz Ermənistanla sülh danışıqlarının təşəbbüs-karı kimi çıxış edib.

Azərbaycan regionda çoxdan gözlənilən sülhün əldə olunması üçün Ermənistanla müxtəlif məkanlarda xoşniyyətli danışıqlar aparır. Azərbaycanın fərqli olaraq Ermənistanın "fəaliyyəti" onun sülhdən yayındığını açıq-aydın göstərir. Bir sözlə, İrəvan ona verilən şansları dəyərləndirə bilmir.

Baş verən son hadisələrlə bağlı "Caliber.az" saytının yayımladığı məqalədə bir sıra məqamlara toxunulub. Qeyd edilib ki, Qərbdə ilk növbədə ABŞ-də "Qarabağ işi" ilə bağlı aktiv fəaliyyətə başlanılıb. Bunun sübutu kimi Tom Lantos Humanda keçirilən dinləmələri göstərmək olar. ABŞ Konqresindəki Hü-

quq Komissiyasında "Dağlıq Qarabağın sülhündən sonra Azərbaycanda insan haqları" mövzusunda keçirilən iclasda keçmiş separatçı rejimin nümayəndələri, xüsusən də "ombudsman" kimi təqdim edilən Qeqam Stepanyan iştirak edib. Fransa başda olmaqla, bəzi digər ölkələr hesab edirlər ki, "Qarabağ məsələsində" Bakıya təzyiqlər göstəriləcək. Nəticədə Cənubi Qafqazda mövcudluqların gücləndirəcəklər.

Bu planın həyata keçirilməsində rəsmi İrəvan da fəal iştirak edir. Təsədüfi deyil ki, Ermənistan son vaxtlar müxtəlif platformalarda, xüsusilə baş nazir və xarici işlər naziri səviyyəsində sülh müqaviləsinə imzalamaya hazır olduğunu bəyan edir. Xüsusilə sentyabrın 10-da "İrəvan dialoqları" beynəlxalq forumunun

açılışında Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycanla sülh müqaviləsinin artıq razılaşdırılmış şəkildə imzalanmağa dəvət etdiyini bildirərək üç bəndin qismən razılaşdırıldığını diqqətə çəkib: "Ermənistan indiyədək razılaşdırılmış şərtlərlə Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalamaya hazırdır. Hazırda sülh müqaviləsi layihəsinin 13 maddəsi və preambulası tam razılaşdırılıb, əsasən iki cümlədən ibarət daha üç maddə qismən razılaşdırılıb".

Ermənistanın xarici işlər naziri də eyni fikirləri müxtəlif platformalarda səsləndirib. "Ermənistan Azərbaycanla tezliklə sülh müqaviləsi imzalamaya hazırdır. Biz razılaşdırılmış mətni tez bir zamanda imzalamaya hazırıq", - deyər Ararat Mirzoyan qeyd edib.

Görünən odur ki, verilən vədlərə, səsləndirilən fikirlərə rəğmən, Ermənistan sülhdən qaçdığını aydın şəkildə nümayiş etdirməkdədir. Bəzi neçə ay bundan öncə Nikol Paşinyan İrəvanda jurnalistlərlə görüşündə qeyd edib ki, müqavilənin imzalanması üçün oradakı bütün prinsiplər razılaşdırılıb.

Hələ 2023-cü ildə Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan "Azatutyun" radiosunun sualına cavab verərək bildirmişdi ki, "danışıqlarda belə bir yanaşma var: əgər hər şey razılaşdırılmayıbsa, deməli, heç nə razılaşdırılmayıb".

Bəs erməni tərəfinin övvəllər bəyan etdiklərinə zidd olan "təzə" bəyanatların mahiyyəti nədən ibarət imiş? Deməli, onların əsas məqsədi razılaşdırılmamış məqamları

bəhanə gətirərək bu prosesdə Azərbaycanın əl-qolunu bağlamaqdır.

Ermənistan tərəfinin ideyasına görə, o, ixtisar edilmiş sülh müqaviləsinə imzalandıqdan dərhal sonra Qərbdəki kuratorların dəstəyi ilə öz planının aktiv fazasına keçə bilər. Belə ki, məqsəd Qarabağ ermənilərinin qaytarılması ilə əlaqədar olan bütün məsələləri müxtəlif platformalarda aktuallaşdırmaqdır. Özü də beynəlxalq strukturların, yaxud Qərbin ayrı-ayrı ölkələrinin, məsələn, ABŞ və Fransanın iştirakı ilə onların təhlükəsizliyini təmin etməkdir.

Lakin Bakı dərhal İrəvanın və Qərb paytaxtlarının planını anladı və qətiyyətli addım atdı. Azərbaycan açıq şəkildə bəyan etdi ki, Ermənistan hakimiyyətinin razılaşdırılmamış müddəaları istisna olmaqla, sülh sazişi layihəsinin imzalan-

ması təklifini qəbul edilməz hesab edir. Eyni zamanda o da birmənalı olaraq vurğuladı ki, Ermənistan öz mətnindən uyğun olmayan müddəaları çıxarmaqla sülh sazişinin imzalanmasına çağırış etməklə, mövcud problemləri növbəti mərhələyə saxlamağa çalışır. Xüsusilə dəfələrlə vurğulandığı kimi, Bakı Ermənistan konstitusiyasına zidd olaraq Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarı ilə etibarsız hesab edilə bilən və onun denonsasiya edilməsinə şərait yaradan ixtisara salınmış sülh müqaviləsinə imzalamayacaq.

Ermənistan və onun havadarları ixtisara salınmış sülh müqaviləsinə imzalamayacaq Azərbaycanın əl-qolunu bağlamaq planının baş tutmadığını gördükdən sonra "B" planını işə salaraq, sonraya saxladığı məsələləri açıq şəkildə ortaya at-

mağa başladılar. Xüsusilə İrəvan Qərbin dəstəyindən bəhrələnməyə başladığına görə "Dağlıq Qarabağ" və etnik təmizləmədən danışıqlar qisas haqqında sərəmsəlməyə başlayıb.

Bütün bunlar göstərir ki, Ermənistan son dərəcə təhlükəli oyuna qoşulub. Bu oyun həm ermənilərin özü, həm də onların dövlətçiliyi üçün yaxşı heç nə vəd etmir. Ermənistan Amerika-Fransa qaydaları ilə oynamağa nə qədər çox davam etdikcə, Qərbi Azərbaycan və onun hökuməti mövzusu da aktuallaşır. Ermənistanın Azərbaycan ərazilərində davam edən iddialarını nəzərə alaraq, rəsmi Bakı güzgü, hətta asimmetrik tədbirlər görmək barədə düşüncəli olacaq.

Sülh müqaviləsinin imzalanmaması hər vaxtla pozmağa və uzatmağa çalışan Ermənistan tarixinin ən ağır və əzəblı günlərini yaşayır. Hazırda ölkədə bütün səhərlərdə ciddi və dərin xaos hökm sürür. Bütövlükdə, proseslərin gedişi İrəvanı qarşısındakı dövr ərzində daha çətin günlərin və qarşudmaların gözlədiyini göstərir.

Elçin CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Demokratiyanın iki üzü - ədalətin ikili standartı

İslamofob mahiyyətin yeni təzahürü

Adan özlər keçsə də, döyüşən zaman Qərbi siyasətinin xristian sərbəçiliyi, islamofob mahiyyətini döyüşür. Bu siyasət yalnız formasını döyüşür, hər fürsətdə yeni təzahürlərlə ortaya çıxır. Qərbin anti-Azərbaycan siyasəti də eyni siyasətin davamıdır. Bunun təzahürü, xüsusilə Almaniyada Parlamentin üzvü Frank Şvabenin ölkəmizə qarşı qərəzli mövqeyində açıq şəkildə nəzərə çarpır.

Adı Azərbaycan ictimaiyyətinə yaxşı bəlli olan F.Şvabe kimilər ümumən Qərbin erməniyəst dairələrinin ölkəmizə qarşı qurduğu çirkin oyununun tərkib hissəsidir. Bu dairələr belə şəxslərdən hər zaman bir vasitə, marionet kimi istifadə etməkdədirlər.

Azərbaycana qarşı məkrin, fitnəkarlığınsa bir çox səbəbləri var. Ən böyük səbəb Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi, qətiyyəti sayəsində ordumuzun əldə etdiyi şanlı qələbə, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün, suverenliyinin tam təmin edilməsidir.

Erməni layihəsinin müəllifləri üzərində qələbə

Prezident İlham Əliyev bu tarixi qələbə ilə regionda yeni realıqları yaratdı. Qərbin öz bəd niyyətlərinə nail olmaq üçün əsrlərdir ki, bölgədə həyata keçirdiyi erməni layihəsinin üzərindən bircə qələbə xəttdir. Bir anlıq təsəvvür edək ki, artıq Ermənistan rəhbərliyi özü də əsrlərdir ki, bu layihədə oynadığı rolunu itirir. Ermənilər illərdir ki, bu təhlükəli oyunda iştirakın, uydurulmuş "böyük Ermənistan" xəyalının gerçəkliyinə bələllərində və bunun yanlış olduğunu artıq dilə gətirirlər. Bütün bunlar bir realıqdır. Bu realıq Azərbaycanın öz tarixi qələbəsi ilə yarıdır. Amma erməni layihəsinin müəllifləri olan beynəlxalq dairələr bu layihənin iflası ilə heç cür barışmaq istəmir, hər vaxtla oyuna yenidən başlamağa can atırlar. Onların Azərbaycanın qələbəsini həzm etməməsinin kökündə bu durur. Azərbaycan Vətən müharibəsində, ardınca ötən ilin sentyabrında həyata keçirilmiş antiterror əməliyyatı ilə təkə Ermənistan ordusunu darmadağın etməyib, eyni zamanda onların havadarları olan güclü dövlətlərə, beynəlxalq təşkilatlara qalib gəlib.

Uzun illər ərzində bu dövlətlər, bu qurumların əsas məqsədi Cənubi Qafqazda ikinci erməni dövlətinin yaradılması idi. Bu, onlara regiondakı dayaqları daha da möhkəmləndirməyə, strateji oyunlarını gələcəkdə də əminliklə davam etdirməyə şərait yaradacaqdı. Ona görə illər boyu Azərbaycanı təzyiq göstərən, ölkə rəhbərliyini, ictimaiyyətimizi işğal faktı ilə barışmağa çağırırdılar. Münaqişənin dondurulmuş vəziyyətdə saxlanması cəhdləri zaman keçdikcə ölkəmizin bəlkə də gerçəkliyi qəbul edib tələyinə boyun əyməsi baxımından irəli gəlirdi. Amma Azərbaycan dövləti Qərbin zorla bizə qəbul etməməyə çalışdığı belə bir vəziyyətlə barışmadı. Prezident İlham Əli-

yevin Vətən müharibəsində qədr aparılan sülh danışıqlarında da döfələrlə boyan etdiyi kimi, Azərbaycan ərazisində ikinci erməni dövlətinin yaradılmasına yol vermədi. Erməni havadarları Vətən müharibəsində görüb əmin oldular ki, bu, sadəcə boyanət deyil, Azərbaycan öz maraqlarını qorumaq üçün böyük qüdrət sahibidir.

Böyük laylar tərpendi

Ölkəmiz tarixi qələbəmizlə Prezident İlham Əliyevin təbirincə desək, böyük layları tərpendi. Ermənistan da, onun xarici havadarları da üzəşdikləri yeni vəziyyətdən sarıldılar. Eyni zamanda yaranmış vəziyyətə uyğun yeni məkrli əməlləri, oyun şərtləri ortaya çıxmağa başladı. Hadisələr Azərbaycanı qarşı təzyiqlərin artması, gücümüzü həzm etmə bilməyənərin yeni höqqəbzəqləri, fitnə-fəsadları fonunda cərayan etməyə başladı. Ermənistanın davamlı şəkildə silahlandırılması, dünyanın qədər başqa bir böyük dövlət, bu günə Qərbin regiondakı forpostu rolunu oynamağa həvəslə razılaşan ölkəyə iqtisadi dəstəyin artırılması, əslində, bu çirkin əməlin davamıdır. Azərbaycanın qələbəsini, uğurlarına verilən isticarə reaksiyalarıdır.

Amma bütün bunlar, təbii ki, heç bir nəticə verməyəcək və verə də bilməz. Çünki oyun cəhdləri bizim lider olduğumuz regionda gedir. Orta əsrlərin sərbəçiliyi yürüslərinin uğursuz davamçıları unutmamalıdır ki, Azərbaycanın legitim maraqları nəzərə alınmadan Cənubi Qafqazda heç bir nəticəyə nail olmaq mümkün deyil. Bölgənin əsas söz sahibi kimi burada bütün şərtləri dikte edən tərəf məhz bizik. Öz çirkin maraqlarını reallaşdırmaq üçün bölgəni əsrlərdən qanla qalxalayan, yüz minlərlə insanın ömrünə son qoyan, sülhə, inkişafa, xalqlar arasında mehriban qonşuluq münasibətlərinə maneə yaradan Qərbi dairələrdən fərqli olaraq Azərbaycanın niyyəti, amalı bölgəmizin xoşbəxtliyidir. Dövlətimiz Vətən müharibəsindəki tarixi qələbəni də təkə torpaqlarımızın ədalətli, ərazi bütövlüyümüzün bərpası üçün qazanmayıb. Bu qələbəni əldə etməmiş əsgər və zabitlərimiz həm də Cənubi Qafqazda daim sülhü, əmin-amanlığı, bu torpaqlarda yaşayan insanların əbədi xoş-

sıradan çıxarılmış 5-ci kolonlarını özəv edəcək yeni simalarını axtarırlar. Müxtəlif vasitələrlə ara qarışdırmaq üçün fürsət gözləyirlər. Bunun üçün hər cür fəndəyi üsullara əl atır, əməkdaşlıqlar qurmağa cəhd göstərirlər.

Artıq həqiqətlər o qədər aydındır ki, nəyinsə sübutuna belə ehtiyac görmürük. Qərbi dairələrinin riyakarlığına, Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə cəhdlərinə, ayrı-ayrı adamlardan istifadə üsullarına, sadəcə, tipik bir nümunə: hazırda Azərbaycanda konkret cinayət faktına görə ittiham olunan və barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilmiş Famil Xəlilov bir neçə müddət əvvəl ailəsi ilə birgə İsveçdə deportasiya olunmuşdu. İndi isə İsveç, Estoniya, Latviya səfərləri bir yerdə onun ailəsini qəbul edir, özlərini guya Azərbaycan vətəndaşlarının hüquqlarının müdafiəçisi kimi qələmə verirlər. Bu gün İsveçdə miqrantlara münasibət, ölkənin şəhərlərində miqrantlar yerləşməsi hissəyə körpü tikilməsi əvəzinə beton hasar çəkilməsi bu ölkədə insan hüquqlarına münasibətin hansı səviyyədə olduğunu göstərir. Estoniya, Latviya kimi ölkələrdə faşizm, antisemitizm o qədər də uzaq tarix deyil. Bu qeyri-insani meyillər həmin ölkələrdə indi də aradan qalxmıyır və getdikcə gücləndiyi nəzərə çarpır. Əfsuslar olsun ki, öz gözlərində tiri görməyən belə ölkələr indi guya Azərbaycanda insan hüquqlarının qorunması "qeydinə qalır".

5-ci kolon üçün yeni simalar axtarışında

Azərbaycan ABŞ-nin və Qərbi Avropanın Cənubi Qafqazda görmək istəmədiyi sabitlik, təhlükəsizlik, dayanıqlı inkişaf namini çalır. Bunun üçün hər cür çətinliyə qatlaşıp, təzyiçə sinə gətirir. Bölgədə əmin-amanlıq içində keçən hər gün, sülh üçün yaranan hər perspektiv ABŞ-nin də, Qərbi Avropa dövlətlərinin də maraqlarından tapdınması deməkdir. Onlar yaşadığımız bölgənin inkişaf məkanına çevrilməsini deyil, qanlı münaqişə meydanı kimi bundan sonra da əsrlərlə saxlanması, hər dəfə ehtiyac yaranan kimi minlərlə insanın həyatı bahasına, gələcək nəsillərin faciələri hesabına yeni məkrli əməllərinin gedişlərinə fürsət qalmamasını istəyirlər. Bunun üçün bütün resurslarını ortaya qoymağa çalışırlar. Bir tərəfdən Ermənistanı silahlandıraraq Azərbaycanın mülki sakinləri üçün yeni təhlükə ocaqları qalayır, başqa tərəfdən də ölkəmizdə artıq

5-ci kolonlarını özəv edəcək yeni simalarını axtarırlar. Müxtəlif vasitələrlə ara qarışdırmaq üçün fürsət gözləyirlər. Bunun üçün hər cür fəndəyi üsullara əl atır, əməkdaşlıqlar qurmağa cəhd göstərirlər.

Artıq həqiqətlər o qədər aydındır ki, nəyinsə sübutuna belə ehtiyac görmürük. Qərbi dairələrinin riyakarlığına, Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə cəhdlərinə, ayrı-ayrı adamlardan istifadə üsullarına, sadəcə, tipik bir nümunə: hazırda Azərbaycanda konkret cinayət faktına görə ittiham olunan və barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilmiş Famil Xəlilov bir neçə müddət əvvəl ailəsi ilə birgə İsveçdə deportasiya olunmuşdu. İndi isə İsveç, Estoniya, Latviya səfərləri bir yerdə onun ailəsini qəbul edir, özlərini guya Azərbaycan vətəndaşlarının hüquqlarının müdafiəçisi kimi qələmə verirlər. Bu gün İsveçdə miqrantlara münasibət, ölkənin şəhərlərində miqrantlar yerləşməsi hissəyə körpü tikilməsi əvəzinə beton hasar çəkilməsi bu ölkədə insan hüquqlarına münasibətin hansı səviyyədə olduğunu göstərir. Estoniya, Latviya kimi ölkələrdə faşizm, antisemitizm o qədər də uzaq tarix deyil. Bu qeyri-insani meyillər həmin ölkələrdə indi də aradan qalxmıyır və getdikcə gücləndiyi nəzərə çarpır. Əfsuslar olsun ki, öz gözlərində tiri görməyən belə ölkələr indi guya Azərbaycanda insan hüquqlarının qorunması "qeydinə qalır".

Azərbaycan Avropa Şurasından çıxıb

İllər əvvəl Azərbaycan Avropa Şurasına böyük ümidlərlə üzv olmuşdu. İnanırdıq ki, bu Avropa təsisatı ölkəmizdə həyata keçirilən demokratik islahatlara, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğuna, qanunun aliliyinə, insanların hüquq bərabərliyinin, ifadə azadlığının təmin olunmasına dəstək verəcək. Ölkəmiz üçün mükəmməl örnəklər, təcrübələr təqdim edəcək. Bunun əksinə olaraq illərlə Azərbaycanı qarşı qərəzli münasibət, ikili standartlar, ədalət normalarının pozulmasını gördük. Avropa Şurası işğala məruz qalanda deyil, işğalçının, zülməndən əziyyət çəkəninin deyil, zalım Ermənistanın yanında oldu, özü öz dəyərlərini gözdən saldı. Ədalətin, azadlığın, bərabərliyin, həmrəyliyin deyil, bunların əksinin təmsilçisi kimi göründü. İndi sual yaranır: belə bir qurumda üzvlük Azərbaycan kimi müstəqil siyasətə, öz inkişaf yolu, məsələlərə strateji baxışı olan qalib ölkəyə lazımdır?! Avropa Şurası bu sualın cavabında heç bir müsbət motivasiyə qoymadığından Azərbaycanın Avropa Şurasını tərk etmə ehtimalı artıq realıqə çox yaxındır.

Öz dəyərlərinə xilaf çıxan və bizi də buna sürükləmək istəyən, getdikcə nüfuzunu itirən təsisatda təmsilçilik bizə qətiyyətlə lazım deyil. Yolunuza Avropa Şurasız da davam edə bilərik. Əsas odur ki, milli savaşıma bütün dönmələrdə olduğu kimi, haqq-ədalət yənə də bizimlədir.

İradə ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"

Türkiyəli ekspert: "Qərb Cənubi Qafqazda vəziyyəti gərginləşdirməyə çalışır"

Ermənistanın Türkiyə və Azərbaycanla münasibətlərinin tezliklə normallaşması regional təhlükəsizlik və sabitlik baxımından çox vacibdir. AZƏRTAC xəbər verir ki, bunu Türkiyənin KAFKASSAM analitik mərkəzinin rəhbəri, professor Hasan Oktay deyib.

Mərkəz rəhbəri diqqəti ayrı-ayrı Qərb dövlətlərinin Rusiya ilə yeni gərginlik cəbhəsi yaratmaq məqsədilə Cənubi Qafqazda vəziyyəti gərginləşdirmək cəhdlərinə yönəldib: "Öz maraqlarını güdən ABŞ, Fransa və Niderland Cənubi Qafqazda sabitliyi pozmaq üçün Ermənistan kartından istifadə edirlər. Həmin dövlətlərin sülh prosesini longidir və bu, regiondankənar aktorların planlarına uyğundur".

Ekspert qeyd edib ki, Azərbaycanın Ermənistan arasında sülh sazişinə alternativin olmadığı tamamilə aydın olsa da, ziddiyyətlərin yeni mərhələsi üçün əsaslar yaradılır. "İrəvanın qərb-yönümlü siyasəti və ayrı-ayrı qüvvələrin Rusiyaya Cənubi Qafqazdan sıxışdırıb çıxarmaq istəyi xaos və sabitliyin pozulması ssenarisinə gətirib çıxara bilər ki, bu da regionun bütün dövlətlərinə mənfi təsir göstərəcək", - deyərək Oktay vurğulayıb. O əlavə edib

ki, 44 günlük Vətən müharibəsinin nəticələri fonunda Azərbaycan ilə Ermənistan arasında yeni münaqişənin yaranmasına heç bir səbəb qalmayıb.

Ekspert Bakı ilə İrəvan arasında sülh sazişinin imzalanmasını dəstəkləyən və öz sərhədlərində yeni böhran ssenarisini rədd edən Türkiyənin mövqeyinə diqqət çəkib.

Hasan Oktay deyib: "Ermənistanın Türkiyə və Azərbaycanla münasibətlərinin normallaşması yeni nəqliyyət marşrutlarının açılması və birgə layihələr üçün imkanlar yaradacaqdır. Tarixdə, o cümlədən Aİ ölkələri arasında münasibətlərdə bunun çoxlu nümunəsi var. Əminəm ki, Cənubi Qafqazda müharibə yox, sülh lazımdır. Türkiyə, Azərbaycan və Ermənistanın iştirakı ilə üçtərəfli sülh sazişinin tezliklə imzalanacağına istisna etmərəm".

ABŞ mətbuatı Azərbaycanı minatəmizləmə fəaliyyətinin mərkəzi adlandırır

ABŞ-nin Nyu York şəhərində yerləşən Xarici Siyasət Assosiasiyasının xəbər saytında "Azərbaycan minatəmizləmə fəaliyyətinin mərkəzidir" sərlövhlə məqalə dərc olunub. Məqalənin müəllifi tanınmış politoloq və jurnalist, Dona Qrasiya Diplomatya Mərkəzinin təsisçisi və baş direktoru Reyçel Avrahamdır.

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsindən AZƏRTAC-a bildirlər ki, məqalədə Azərbaycanla BMT-nin birgə təşkilatçılığı ilə "Minaların ətraf mühitə təsirinin azaldılması - Təhlükəsiz və "yaşıl gələcək" üçün resursların səfərbər olunması" mövzusunda üçüncü beynəlxalq konfransa evsahibliyi etdiyi qeyd olunub.

Azərbaycanın humanitar minatəmizləməni 18-ci Milli Dayanıqlı İnkişaf Məqsədi elan etməsi və BMT-nin İnkişaf Proqramı ilə minalardan təmizləmə sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın global əhəmiyyətini vurğulayan sənəd imzalanmasına diqqət çəkilib.

Yazıda həmçinin Azərbaycanın öz minatəmizləmə təcrübəsini beynəlxalq ictimaiyyətlə bölüşdürü göstərilib.

Məqalədə 2023-cü ildə doqquz ölkədə - Azərbaycan, İraq, Laos, Livan, Mavritaniya, Myanma, Suriya, Ukrayna və Yəməndə kasetli sursatların səbəb olduğu yeni insan itkilərinin qeydə alındığı vurğulanıb, habelə Azərbaycanın Qarabağ bölgəsi ilə bağlı "Kasetli Sursat Monitoru" təşkilatının məlumatına istinad olunub.

Eyni zamanda diqqətə çatdırılıb ki, Azərbaycan Ərazilərinin Minalardan Təmizlənməsi üzrə Milli Agentliyi (ANAMA) və BMT-nin İnkişaf Proqramı Azərbaycanla Minalardan Təmizləmə üzrə Beynəlxalq Mükəmməllik və Təlim Mərkəzi təsis edib. Müəllif həmin mərkəzin analoji problemlərlə üzlaşan digər ölkələrdə təcrübə mübadiləsi və minalardan təmizləmə texnologiyaları üçün mühüm platformaya çevrilməsi üçün nəzərdə tutulduğunu yazıb.

Revanşistlər yenidən hərəkətə keçirlər

Paşinyan isə seçkilərdə uduzmaqdan qorxur

Ermənistanın qarşısındakı günlər ərzində ictimai-siyasi gərginlik daha da artacaq. Çünki müxalifətin etiraz aksiyaları fonunda vətəndaş müharibəsinə hazırlaşdığı nəzərləndirilməlidir. Bu fonda Karen Dəmirçyan adına idman-konsert kompleksində Baqrat Qalstanyanın rəhbərlik etdiyi hərəkatın mitinqi baş tutub.

"4rd.am" nəşri yazıb ki, məqsəd küçə mübarizəsi baxımından kifayət qədər passiv olan avqust-sentyabr aylarından sonra cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrinin əhvali-ruhiyyəsinə mübarizənin yeni mərhələsinin başladığını elan etmək, həmçinin qarşıda duran vəzifələr barədə məlumat vermək idi. Qeyd edilib ki, mitinq böyük uğurla keçib, bunu kompleksin dolu ol-

ması və işıqlandırılan KİV-in qeydləri sübut edir. Baqrat Qalstanyan çıxışında oktyabrın 2-də Respublika meydanında keçirilməsi planlaşdırılan ilk böyük mitinqlə küçə mübarizəsinə start verəcəyini açıqlayıb. Bir çox ictimai xadimlərin günün seçilməsi ilə bağlı pərdə arxasında təəcübünü bildiriblər, çünki əvvəllər mitinqlərin artıq sentyabrda başlayacağı deyilirdi.

Vurğulanıb ki, mitinqlər oktyabrda başlamaq qərarına patriarxın təsiri olub. Kompleksdəki toplanışdan əvvəl Baqrat Qalstanyan katolikosla görüşüb və hərəkatın gələcək fəaliyyəti və hakimiyyət döyüşü planını müzakirə edib. Katolikos erməni kilsəsinin xeyir-duşından sonra insanların küçə mübarizəsinə başlamağa çağıraraq ki, hakimiyyət tərəfindən heç bir problem yaranmadığını və ya başqa bir antixristian addımın atılması mərasiminin keçirilməsinə maneə olmasın.

Hadisələrin bu səpkidə cərayan etdiyi bir vaxtda Ermənistanın hakim "Vətəndaş Mü-

qaviləsi" partiyasının təşəbbüsü yığıncağı gərginliklə yadda qalıb. Yığıncaqda korrupsiyaya qarşı mübarizənin daha səmərəli olması, eləcə də kadrlar siyasəti ilə bağlı məsələlər

müzakirə edilib. Ermənistan parlamentinin deputatları Arpi Davoyan və Lusine Badalyan məruzələrlə çıxış ediblər. Lakin üç saat davam edən iclasda onlarla hakim partiya üzvü ad

çəkilmədən çıxışlar edərkən, korrupsiyanın növbəti nüfuz etdiyini, həmçinin inqilabi hakimiyyətdə kök saldığını və müxtəlif informasiya, mətbuat nəşrlərinin bunu sübut etdiyini bildirdilər. Keçmiş yol polisi Armen Xaçatryan isə bu mövzuda kifayət qədər sət çixış edib və bildirdi ki, keçmiş hakimiyyət nümayəndələrini tənqid edərkən ona da diqqət yetirilməlidir ki, indiki bir çox səlahiyyətlilər hətta var-dövlətləri ilə onları üstələyiblər. Ancaq o ad çəkməyib, sadəcə, hər şeyi gördüklərini və eşitdiklərini qeyd edib.

Bu arada məlum olub ki, yığıncaqda erməni ictimai xa-

dim, sorosçu Daniel İoannisyannın 2015-ci il referendumı ilə konstitusiyada təsbit olunmuş "sabit çoxluq"un təmin edilməsi mexanizmindən imtina etmək təklifini müzakirə ediblər. Dəfələrlə həmin bəndi çıxaracağına söz verən Paşinyan hökuməti indi fikrini dəyişib və həmin bəndi 2026-cı il parlament seçkilərində də saxlamaq qərarına gəlib. Bildirilib ki, Ermənistanın yeni hakimiyyəti 2018 və 2021-ci illərdə bu mexanizmdən istifadə etməyə ehtiyac duymayıb, çünki o, mütləq çoxluğu (71 və 54 faiz) əldə edib. İoannisyann qeyd edib ki, Paşinyanın partiyası

seçicilərin səsli ilə çoxluğa sahib ola bilməyəcəyindən qorxur və bu ssenariyə süni bonuslarla hakimiyyəti saxlamaq istəyir: "Üstəlik, gülməli odur ki, Paşinyanın partiyasından kim olursa-olsun, parlamentin legitimliyinin mandatların sayından daha vacib olduğunu çox gözəl təsəvvür etməli idi".

Görünür odur ki, Haystanda daxili siyasi vəziyyət tədrisən müəkkəbləşməyə doğru gedir. Bununla da ölkə sonu görünməyən daxili siyasi böhrana qədəm qoyur.

Elçin CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

BMT-də "İqlim, sülh və miqrasiya" mövzusunda yüksəksəviyyəli "dəyirmi masa" keçirilib

COP29 Sədrliyi və Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə BMT-nin baş qararında "İqlim, sülh və miqrasiya" mövzusunda yüksəksəviyyəli "dəyirmi masa" keçirilib.

AZƏRTAC-ın məlumatına görə, tədbirdə COP29 Sədrliyi, tərəfdaş ölkələr, BMT agentlikləri, maliyyə institutları və bankların təmsilçiləri iştirak ediblər. Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının İqlim Fəaliyyəti Departamentinin direktoru Raniya Şarşer miqrasiya və iqlimlə bağlı çağırışların bir-biri ilə əlaqəsini qeyd edib və bu cür müzakirələrin konkret addımların atılmasında böyük rol oynadığını bildirdi. Çıxışı zamanı təşkilatın baş direktoru Amy Pope iqlim dəyişikliyinə müvafiq zəiflikləri daha da gücləndirən dağıdıcı bir dövrə keçdiyini bildirdi. Onun sözlərinə görə, miqrasiya edən icmalar çox məhdud resurslara görə başqaları ilə rəqabət apardıqları üçün bunlar münaqişələrə gətirib

çıxırır. Baş direktor əlavə edib ki, 2023-cü ildə 47 milyon insan münaqişələr səbəbindən miqrasiyaya məruz qalıb: "Bu, münaqişə və fəlakətlərə görə miqrasiyadan öndədir. İqlim dəyişikliyi səbəbindən hər hansı digər faktorla müqayisədə daha çox insan köçkün olur. Əgər iqlimlə bağlı indi tədbir görsək, biz bu həssaslığı 80 faiz azalda bilərik. Biz iqlimlə bağlı infrastruktur və münaqişənin təsirinə Onun sözlərinə görə, miqrasiya edən icmalar çox məhdud resurslara görə başqaları ilə rəqabət apardıqları üçün bunlar münaqişələrə gətirib

Daha sonra çıxış edən Azərbaycan XİN-in xüsusi elçisi Françesko Korbaro, Misirin CCCRP təşkilatının baş direktoru Ahmed Abdel Lətif çıxış edərək miqrasiyanın iqlim dəyişikliyinə tövədiyi su qıtlığı, ərzaq təhlükəsizliyi, torpağın deqradasiyası ilə kəsin kritik global problem olduğunu vurğulayıblar. Bu problemin aradan qaldırılması üçün konkret addımların atılmasının, birgə fəaliyyətin, maliyyə resurslarının cəlbinin, infrastrukturun formalaşmasının, müəmmədə, o cümlədən Troika görüşünün keçirilməsinin vacibliyi qeyd olunub. Həmçinin tədbir

tədbirdə həmçinin İtaliyanın İqlim dəyişikliyi üzrə xüsusi elçisi Françesko Korbaro, Misirin CCCRP təşkilatının baş direktoru Ahmed Abdel Lətif çıxış edərək miqrasiyanın iqlim dəyişikliyinə tövədiyi su qıtlığı, ərzaq təhlükəsizliyi, torpağın deqradasiyası ilə kəsin kritik global problem olduğunu vurğulayıblar. Bu problemin aradan qaldırılması üçün konkret addımların atılmasının, birgə fəaliyyətin, maliyyə resurslarının cəlbinin, infrastrukturun formalaşmasının, müəmmədə, o cümlədən Troika görüşünün keçirilməsinin vacibliyi qeyd olunub. Həmçinin tədbir

Francesko KORBARO: "İtaliya üçün Bakı Sülh və İqlim Mərkəzinin yaradılması çox vacibdir"

"İtaliya üçün Bakı Sülh və İqlim Mərkəzinin yaradılması çox vacibdir".

sizliyinə də diqqət yetirdik. Ərzaq təhlükəsizliyi isə bu mərkəzin sütunlarından biridir və onlarla birlikdə su qıtlığına, miqrasiyaya və torpağın istifadəsinə diqqət cəlb etmək imkanımız var. İqlim dəyişikliyi təkə yaşayış mühiti ilə bağlı deyil, həm də bütün dünyada iqlim dəyişikliyi ilə əlaqəli münaqişələrlə əlaqədar məsələdir", - deyər F.Korbaro deyib.

IOM-un baş direktoru: "Azərbaycan vacib tərəfdaşdır"

"Biz görürük ki, iqlim xüsusilə çox həssas olan, dayanıqlığı olmayan cəmiyyətlərə ciddi təsir göstərir".

Bu sözləri AZƏRTAC-a açıqlamasında Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının (IOM) baş direktoru Emi Pop deyib. O bildirib ki, iqlim dəyişmələri bir tərəfdən insanların evlərindən çıxara və daha sonra qıt resurslar üzərində münaqişələrə səvə edə bilər, digər tərəfdən məcburi köçkün olmuş icmaları konkret fəaliyyət tələb edir", - deyər baş direktor bildirib.

icmalar arasında daha böyük münaqişələrə səvəb ola bilər. Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının baş direktoru qeyd edib ki, məqsəd bu əlaqəni qurmaq və dövlətlərin sülh və təhlükəsizlik məsələsi ilə iqlim dəyişikliyi arasındakı xətəri birləşdirməsinə əmin olmaqdır. "Azərbaycan COP çərçivəsində tərəflərin müəyyənləşdirilməsində əsas tərəfdaşdır. Bu, real dəyişiklik yaratmaq üçün dövlətlərdən, banklardan, özəl sektordan ciddi maliyyə və konkret fəaliyyət tələb edir", - deyər baş direktor bildirib.

Elşad İSGƏNDƏROV:

"COP29-da praktiki addımların atılması nəzərdə tutulub"

"Bildiyiniz kimi, iqlim məsələləri ilə yanaşı, COP29-un həm də beynəlxalq sülhə dəstək verməsi nəzərdə tutulub".

Bu sözləri AZƏRTAC-a açıqlamasında Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin Xüsusi tapşırıqlar üzrə səfiri Elşad İsgəndərov deyib. O bildirib ki, bununla əlaqədar 15 Noyabr Sülh, Yardım və Bərpa Günü kimi müəyyənləşib və bu baxımdan bir sıra yüksəksəviyyəli tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulub. Onun sözlərinə görə, BMT Baş Assambleyası çərçivəsində keçirilən tədbir həm də COP29 Sülh Günüə hazırlıq məqsədi daşıyır.

"COP29 zamanı Bakı İqlim və Sülh Mərkəzinin təsis edilməsi və fəaliyyətə başlaması gözlənilir. Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı ilə birgə tədbirlərdə bu mərkəzin yaradılmasında bizimlə birlikdə təşəbbüskar ölkələr, yəni zamanda BMT agentlikləri, beynəlxalq inkişaf qu-

rumları və bankları iştirak edərək Bakı Mərkəzinin təsis olunmasını yüksək qiymətləndirirlər. Bu, bir daha COP29-un beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyə verdiyi töhfənin sübutudur", - deyər səfir qeyd edib.

O həmçinin bildirib ki, COP29-un Sülh, Yardım və Bərpa Günü'nün gündəliyində 3 əsas və 1 bağlantı mövzusu olacaq: "Bunlar su qıtlığı, qida təhlükəsizliyi, torpaq deqradasiyası mövzuları və onların tövədiyi fəsadlar nəticəsində iqlimlə bağlı miqrasiya məsələsidir. Bu gün dünyada 30 milyona yaxın insan iqlimlə bağlı qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətindədir. Vəziyyət bu şəkildə davam edərsə, bu rəqəmin 260 milyona çatması gözlənilir. Sülh günündə, ümumilikdə COP29-da bu məsələlərlə əlaqədar strategiya, siyasət və praktiki addımların atılması nəzərdə tutulub. Bakıda tərəfdaşların birlikdə quracağımız İqlim və Sülh Mərkəzi bu məqsəddə xidmət edən mühüm beynəlxalq alət olacaq".

Asiya ölkələrinin Konstitusiyaya məhkəmələri COP29-un keçirilməsində Azərbaycana uğurlar arzulayıblar

Konstitusiyaya Məhkəməsinin nümayəndə heyəti sentyabrın 18-dən 20-dək Asiya Konstitusiyası Məhkəmələrinin və Ekvivalent İnstitutları Assosiasiyasının (AKMA) "Dayanıqlı Cəmiyyət Namına Konstitusiyaya Ədalət Mühakiməsinin gücləndirilməsində Konstitusiyaya Məhkəmələri və Ekvivalent İnstitutları" mövzusunda keçirilən 6-cı Konqresində iştirak etmək üçün Banqok şəhərində səfərdə olub.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, bir çox Asiya ölkəsi Konstitusiyaya məhkəmələrinin nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə keçirilmiş konqresdə "Dayanıqlı Cəmiyyət Namına Konstitusiyaya Ədalət Mühakiməsinin gücləndirilməsində Konstitusiyaya Məhkəmələri və Ekvivalent İnstitutları" mövzusunda keçirilən 6-cı Konqresində iştirak etmək üçün Banqok şəhərində səfərdə olub.

tusiyaya Ədalət Mühakiməsinin gücləndirilməsində Konstitusiyaya məhkəmələrinin rolu", "Dəyişən dünyada dayanıqlı ədalət naminə konstitusiyaya ədalət mühakiməsinin inkişafı", "Konstitusiyaya ədalət mühakiməsi və dayanıqlı sosial inkişaf" mövzularını üzrə sessiyalar keçirilib. Konqresdə çıxışlar zamanı Konstitusiyaya Ədalət Mühakiməsinin sədri Fərhad Abdullayev videoçıxışı tədbir iştirakçılarının diqqətinə çatdırılıb.

Tədbir çərçivəsində nümayəndə heyətlərini Tailand Kralının xüsusi nümayəndəsi salamlayıb.

Konqresin yekununda Banqok Bəyannaməsi qəbul edilib. Bəyannamədə o da qeyd olunub ki, assosiasiyaya üzv olan Asiya ölkələrinin Konstitusiyaya məhkəmələri Azərbaycanda keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə

Çərçivə Konvensiyasının 29-cu Tərəflər Konfransına (COP29) ən xoş arzularını ifadə edirlər. Konstitusiyaya Məhkəmələri belə beynəlxalq tədbirlərin cəmiyyətin bu sahədə biliklərinin artırılması daxil olmaqla dayanıqlı inkişaf

və iqlim dəyişikliyi məsələsində vacibliyini tanıyırlar. Konqres çərçivəsində həmçinin konstitusiyaya ədalət mühakiməsi sahəsində bir sıra hüquqi məsələlər üzrə çıxışlar edilib, fikir mübadiləsi aparılıb.

SOS: 2050-ci ilə qədər dünyada 200 milyon iqlim köçkününün olacağı gözlənilir

Xilas yolları Bakıda axtarılacaq

İqlim dəyişmələri dedikdə temperaturda və hava şəraitində baş verən uzumüddətli dəyişmələr nəzərdə tutulur. Günəsdəki partlayışlar və ya böyük vulkan püskürmələri iqlim dəyişməsinə səbəb olur. Bunlar təbii hallardır.

Bir də var insan əli ilə yaradılan fəsadlar - bəşəriyyəti məhvə sürükleyen fəlakətlər, faciələr. Onlar qalıt yanacaqların yandırılması nəticəsində meydana gələn istixana qazlarıdır. İqlim dəyişikliyinə səbəb olan əsas istixana qazları isə karbon qazı və metandır. Həmin qaz avtomobillər benzin yandırıldıqda və ya binaları qızdırmaq üçün daş kömür istifadə edildikdə əmələ gəlir. Qısa, istixana qazlarının əsas mənbələri enerji, sənaye, nəqliyyat, binalar, kənd təsərrüfatı və torpaqdır.

İqlimşünas alimlər sübut ediblər ki, son 200 ildə global istiləşmənin demək olar ki, hamısında insanlar məsuliyyət daşıyırlar. Və ən ağırlı nəticə odur ki, insanın öz əli ilə yaratdığı fəlakət elə özünün "başında çatlayır". Şiddətli quraqlıqlar, su qıtlığı, yangınlar, dəniz səviyyəsinin qalxması, daşqınlar, buzlaqların eriməsi, dağıdıcı tufanlar təkə insanın fiziki ölüminə səbəb olmur, həm də onları yaşayış yerindən didərgin salır, milyonlarla vətəndaşın qaçqın, köçkün düşməsinə səbəb olur. İqlim dəyişikliyi yalnız insanın deyil, digər canlıların da ölüminə yol açır. Ətraf mühitin müdafiəçiləri illərdir xəbərdarlıq edirlər ki, iqlim dəyişmələri milyonlarla canlını miqrasiyasına səbəb olur. Məsələn, qütb buzlaqlarının üzərində yaşayan şimal ayıları məhv olmaq üzrədir. Buzlaqların sü-

rətlə eriməsi digər heyvanların da kökünü kəsə bilər.

BMT-nin məlumatına görə, dünyada hər dəqiqə 20 nəfər müharibə, təqib, qorxu və iqlim dəyişmələri nəticəsində evlərini tərk edir. Son zamanların iqlim dəyişmələrinin fəsadları onu ehtimal edir ki, 2050-ci ilə qədər dünyada 200 milyon iqlim köçkünü qeydə alınacaq. Artıq 2023-cü ildə köçkünlərin ümumi sayı əvvəlki ilə müqayisədə 108,4 milyon nəfərdən 117,3 milyona yüksəlib. BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığının (UNHCR) məlumatlarına görə isə, 2024-cü ilin mayına qədər bu say 120 milyon nəfərə çatıb. Evlərini tərk edənlərin əksəriyyəti (68,3 milyon) məcburi köçkünlərdir, 43,4 milyonu hətta başqa ölkələrə köç edib.

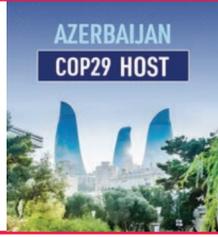

Ətraf mühit mühafizəçiləri global istiləşmənin və ekstremal hava şəraitinin bundan sonra da artacağını proqnozlaşdırırlar ki, bu da miqrasiyaların geniş əraziləri əhatə edəcəyindən xəbər verir. Bu monada ən böyük mühafizəçi BMT-nin

İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının sessiyasıdır (COP). Noyabrda Bakıda keçiriləcək COP29 indidən bu böhranın qarşısının alınması yollarının nəzərdən keçirilməsinə və təcili ölçülər götürülməsinə çağırır

və bu yöndə müxtəlif tədbirləri nəzərdə tutur. COP29-a hazırlıqlar çərçivəsində reallaşan bu tədbirlər dünyanın bir çox ölkələrində keçirilir.

Züleyxa ƏLİYEVƏ, "Azərbaycan"

AZERBAIJAN COP29

Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili 2024

Jurnalist araşdırması

Bu gün - 24 Sentyabr
Beynəlxalq Dəniz
Günüdür. 70 faizi su ilə örtülü
olan Yer kürəsindəki biokütlə-
nin 90 faizi su hövzələrinin pa-
yına düşür.

Lakin son onillikdə yaşanan
iqlim dəyişikliyi yaratdığı fə-
sadlar su hövzələrinə də ciddi
təsir göstərir. Dünyanın su höv-
zələrində yaranan böyük qu-
raqlaşmalar artıq qlobal prob-
ləmə çevrilib.

Dünyanın bir parçası olan Azərbay-
canda da bu problem özünü göstər-
məkdədir. Daim səviyyə tərəddüdləri yaşa-
yan Xəzər dənizi hazırda ən mərhə-
ləsindədir və bu prosesin 2050-ci ilə qə-
dər davam edəcəyi proqnozlaşdırılır.
Son 4 min ildə aparılan araşdırmalara
görə, dənizin səviyyəsində 250 ildən
bir ənəm və qalxmalar baş verir. Xəzər-
də ən yüksək səviyyənin 1805-ci ildə
hazırkı səviyyədən 5-6 metr yuxarı ol-
duğu müşahidə edilib. O vaxtdan bəri
isə dəniz səviyyəsi enməkdə davam
edir.

Ötən yüzillikdə Xəzərdə ən aşağı
səviyyə 1977-ci ildə olub. Dənizin geri
çəkilməsi nəticəsində sahillərdə yeni
torpaq sahələri meydana çıxmışdır. Də-
nizin qurumağa doğru getdiyini dü-
şünənər su altından çıxan ərazilərdə ya-
şayış evləri, obyektlər də tikmişdilər.
Daha sonra 1995-ci ilə qədərki keçiddə
su səviyyəsinin artması ilə həmin tikililər
su altında qalaraq böyük ziyanə mə-
ruz qaldılar. Bu baxımdan Xəzərin sə-
viyyə tərəddüdlərinin mənfəi iqtisadi və
ekoloji təsirlərinin nəzərə alınması xü-
susilə vacibdir.

Hazırda tarix təkrarlanır. Geri çəki-
lən Xəzərin sahillərində quru torpaq sa-
hələrinin həcmi artır. Bu baxımdan dəniz
sahillərində obyektlər, evlər tikməklə
çəlbədiçi görünə bilər, amma bu yanlış
oldur, nəticələri ağır fəsadlar verə bilər.
Odur ki, bu barədə düşünməklə lazımdır.

Üzə çıxan torpaq sahələrində fundamental tikinti aparmaq olmas

Odur ki, hazırda Xəzərdə baş verən
prosesləri ekspertlərin fikirləri əsasında
da dəyərləndiririk.

Elm və Təhsil Nazirliyinin Həsən
Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun Xə-
zər dənizinin sahillərinin və dibinin
geomorfologiyası şöbəsinin müdiri,
coğrafiya elmləri doktoru Əmir Əliyev
qəzetimizə bildirib ki, Xəzər dənizinin
səviyyəsi aşağı düşməkdə davam edir.
Hazırkı dövrə qədər Azərbaycanın təx-
minən 38 min hektar ərazisi su altından
çıxıb.

Alim qeyd edib ki, Xəzərin səviyyəsi
1977-1995-ci illər arasında 2,5 metr
qalxdığı dövrdə ərazilərin 50 min hektar-
ı su altında qalıb. 1996-cı ildən isə dəniz
səviyyəsində ən məşahidə olunur və bu
günə qədər səviyyə 2 metrə
qədər azalıb.

Şöbə müdiri vurğulayıb ki, əvvəlki
dövrə dənizin geri qayıdacağı nəzərə
alınmayaraq, xüsusən cənub bölgəsində
salınmış yaşayış yerləri suyun səviyyəsi
qalxdıqca su altında qalıb. O vaxtki he-
sablamalara görə, suyun səviyyəsinin
artması nəticəsində təxminən 2 milyard
dollar dəyərində ziyan dəymişdir. İndi isə
həmin ərazilər Xəzərin geri çəkilməsi ilə
yenidən üzə çıxıb.

Dənizin geri çəkilməsi sayəsində
üzə çıxan torpaqlardan müxtəlif məqsədlərlə
istifadə etməyin mümkünlüyünü
qeyd edən Ə.Əliyev deyib ki, ümumi-
likdə bu torpaqların texniki xüsusiyyəti,
tərkibi ərazilər üzrə fərqlənir.

Onun sözlərinə görə, dənizin quru-
duğu ərazilərdən çimərlik sahələrinin
genişləndirilməsi, kurort tipli ərazilərin
artırılması, həmçinin kənd təsərrüfatı,
müxtəlif sənaye sahələrinin, xüsusilə
bahçılıqın inkişafı məqsədilə istifadə
etmək olar. "Lakin Xəzərin səviyyə tə-
rəddüdlərinə nəzərə alaraq bu ərazilərdə
fundamental tikinti aparılması düz-
gün deyil. Sonuncu dəfə dənizin ən
yüksək səviyyəsi 1805-ci ildə qeydə
alınıb. O gündən indiyədək dəniz səviyyəsi
aşağı düşməkdədir, amma arada
epizodik qalxmalar da olub", - deyə
alim əlavə edib.

Şöbə müdiri vurğulayıb ki, Xəzə-
rin səviyyəsinin 2050-ci ildən sonra
artacağını nəzərə alaraq həmin döv-
rə də ərazilərdə müəyyən işlər gör-
mək mümkündür. Amma planlı şəkil-

Xəzərin quraqlığı bərəkət də gətirir

**Quru torpaq sahələri 38 min hektar artıb,
aqrar inkişaf üçün yeni imkanlar yaranıb**

Əmir Əliyev:

- Əvvəlki dövrdə dənizin geri
qayıdacağı nəzərə alınmayaraq,
xüsusən cənub bölgəsində salın-
mış yaşayış yerləri suyun səviyyəsi
qalxdıqca su altında qalıb. O vaxtki he-
sablamalara görə, suyun səviyyəsinin
artması nəticəsində təxminən 2 milyard
dollar dəyərində ziyan dəymişdir. İndi isə
həmin ərazilər Xəzərin geri çəkilməsi ilə
yenidən üzə çıxıb.

Xəzərin səviyyəsinin 2050-ci
ildən sonra artacağını nəzərə ala-
raq həmin ərazilərdə işlər gör-
mək mümkündür. Amma e-
lə planlı şəkildə işləmək lazımdır ki,
dənizin səviyyəsi artanda böyük
ziyan vurmaz. Xəzərin səviyyə
tərəddüdləri hər zaman olub və
olacaq. Ona görə də Xəzərə har-
monik yaşamaq lazımdır.

də işləmək lazımdır ki, dənizin səviyyəsi
artanda böyük ziyan vurmaz. Xəzərin
səviyyə tərəddüdləri hər zaman
olub və olacaq.

Dəniz 800 metr geri çəkilib

Təbii ki, Xəzərin geri çəkildiyi ə-
razilərdən kor-koranə istifadə etmək
məqsəduş deyil. Həmin torpaqlar-
da tədqiqat işləri aparıldıqdan sonra yal-
nız yekun rəyə uyğun olaraq hər hansı iş
görülməlidir. Azərbaycanda Xəzər dənizinin
geri çəkilməsi ilə bağlı tədqiqat
və layihələrdə Coğrafiya İnformasiya Sis-
temləri (CİS) tətbiq olunur ki, bunun sa-
yəsinə də torpaqların hansı sahə üçün
ölçüləri olduğu müəyyən edilir.

Su altından çıxan torpaqlardan hansı
məqsədlərlə istifadənin mümkünlüyünü
müəyyənləşdirmək üçün CİS üzrə mütə-
xəssis Arif Göyüşovun fikirlərini
öyrəndik.

Mütəxəssis dedi ki, 371 min kvad-
ratkilometr sahəyə malik olan Xəzər
dənizinin səthi hər il kiçilir. Səviyyənin
dəyişməsinə təsir göstərən amillər ara-
sında dəniz dibində baş verən tektonik
hərəkətlər yer alır. Xəzərin su səviyyəsi
dəyişməsinə görə hazırda okean səviyyə-
sindən təqribən 28 metr aşağıdadır.
Peyk görüntülərinə əsasən, Xəzər dənizinin
bəzi yerlərdə 800 metr geri çəkildiyi
görünür. Ona görə də dənizdəki bir
ada getdikcə quruya birləşir.

Arif Göyüşovun fikrinə, dəniz sə-
viyyəsinin dinamikası barədə müddətli
proqnoz vermək mümkün deyil, çünki
bu günədək hazırlanmış uzunmüddətli
səviyyə proqnozlarının heç biri özünü
doğrultmayıb. Xəzərdə suyun çəkilmə-

Arif Göyüşov:

- Bu ərazilərdə Azərbaycan
iqtisadiyyatı üçün mühüm əhə-
miyyət kəsb edən neft və qaz sənaye-
sinin genişləndirilməsi
mümkündür. Nəzərə alsaq ki,
neft və qaz daha çox dənizdən
çıxarılır, suyun geri çəkilməsi ilə
açılan yeni torpaqlar üzərində
buna uyğun infrastruktur layihələri
həyata keçirilə bilər.

Eyni zamanda həmin ərazi-
lərin torpaq münbitliyini artır-
maqla uyğun bitkilər əkilə bilər.
Dəniz məhsulları istehsalı və
emalı üçün müəssisələr yaradıl-
ma da mümkündür. Bundan
başqa, yeni torpaqlar turizm və
istirahət zonalarının yaradılma-
sı üçün də uyğun ola bilər, xüsusilə
də sahil bölgələrində.

sinin əsas səbəbləri sırasında Volqa çay-
ından gələn suyun azalması, iqlim də-
yişikliyi səbəbindən artan buxarlanma
və digər regional ekoloji faktorlar yer
alır. Bunun nəticəsində Azərbaycan sahil
xətti boyunca yeni torpaq sahələri
qazanıb. Xəzər dənizinin səviyyəsi
1 santimetr qalxdanda təxminən 200
hektar ərazi su altında qalır. İndi isə o-
ksinə cərəyan edən proses nəticəsində
həmin ərazilər su altından üzə çıxır. Hazırda
dənizin Azərbaycan hissəsində səviyyəsinin
2 metr aşağı düşməsi sayəsində təxminən
38 min hektar su altından çıxıb. 1977-ci ildə
Xəzərin səviyyəsi
buxarlanma və digər regional ekoloji faktorlar yer
alır. Bunun nəticəsində Azərbaycan sahil
xətti boyunca yeni torpaq sahələri
qazanıb. Xəzər dənizinin səviyyəsi
1 santimetr qalxdanda təxminən 200
hektar ərazi su altında qalır. İndi isə o-
ksinə cərəyan edən proses nəticəsində
həmin ərazilər su altından üzə çıxır. Hazırda
dənizin Azərbaycan hissəsində səviyyəsinin
2 metr aşağı düşməsi sayəsində təxminən
38 min hektar su altından çıxıb. 1977-ci ildə
Xəzərin səviyyəsi

Suyu çəkilən Xəzər torpaqlarında hansı sahələri inkişaf etdirmək olar?

A.Göyüşov Xəzər dənizində suyun
səviyyəsində geriçəkilmənin həm iqtisadi,
həm də ekoloji baxımdan ciddi tə-
siri məhkum olduğunu vurğulayıb. Onun
sözlərinə görə, bu proses fonunda bir sıra
sənaye istiqamətlərini inkişaf etdir-
mək olar: "Bu ərazilərdə Azərbaycan
iqtisadiyyatı üçün mühüm əhəmiyyət
kəsb edən neft və qaz sənayesinin ge-
nişləndirilməsi mümkündür. Nəzərə alsaq ki,
neft və qaz daha çox dənizdən çıxarılır,
suyun geri çəkilməsi ilə açılan
yeni torpaqlar üzərində buna uyğun in-
frastruktur layihələri həyata keçirilə bilər.
Eyni zamanda həmin ərazilərin torpaq
münbitliyini artırmaqla uyğun bitki-

si prosesini də asanlaşdırır", - deyə o
əlavə edib.

A.Göyüşov bildirib ki, ümumiyyətlə,
CİS texnologiyalarının tətbiqi Xəzər
dənizinin geri çəkilməsi nəticəsində or-
taya çıxan torpaqların effektiv və da-
vamlı istifadəsi üçün əsaslı məlumat və
analitik imkanlar təqdim edir. Bu həm
də layihələrin idarə edilməsi və gələ-
cəkdə potensial risklərin qarşısının alın-
ması üçün mühüm vasitədir.

Həmin ərazilərdə kənd təsərrüfatı fəaliyyəti mümkündürmü?

Xəzərin torpaq qatının faydalarını,
kənd təsərrüfatında istifadəyə yararlı
olub-olmadığını öyrənmək üçün torpaq-
şünas alimin də fikirlərini öyrəndik.

Coğrafiya İnstitutunun Azərbaycanın
torpaq ehtiyatları coğrafiyası şöbəsinin
müdiri, aqrar üzrə fəlsəfi doktoru İsmayıl
Quliyev Xəzərin səviyyə tərəddüdlərini
nəzərə alsaq, orada böyük
miqyaslı inşaat aparılmasının, dənizin
çəkildiyi əraziyə böyük kapital yatırma-
nın düzgün olmadığını qeyd edib. O deyib
ki, həmin sahələrdən müvafiqiyyət
məqsədlər üçün istifadə etmək olar.
"Dənizin cavan terrasları üzərində iş
aparmaq, ümumiyyətlə, düzgün deyil.
Azərbaycan dövlətləri bunun zərərini
çəkib. Xəzərin səviyyəsinin dövrə ola-
raq qalxıb-endişini unutmamaq", -
deyə şöbə müdiri vurğulayıb.

Dəniz altından çıxan sahələrin qum-
sal ərazi olduğunu qeyd edən İ.Quliyev
bildirib ki, ümumiyyətlə, həmin yerlərdə
torpaq yoxdur. Bu ərazilərdə kənd
təsərrüfatı məqsədilə istifadə etmək ol-
verilə bilər. Torpağın əmələ gəlməsi
üçün uzun illər lazımdır. Orada torpaq
əmələgəlmə prosesi getməlidir. Buna
isə iqlim amili, bitki örtüyü və digər
faktorlar təsir edir. Bir santimetr torpaq
qatının əmələ gəlməsi üçün azı yüz il
lazımdır. Bəzən belə yerlərdə torpaq ki-
mi yanaşsalar da, unutmamaq ki, torpaq
yerin ən üst məhsuldar qatıdır. Həmin
ərazilərdə sadəcə olaraq, turizm baxı-
mından müəyyən işlər görmək, rekrea-
siya zonalarını genişləndirmək müm-
kündür. Ərazinin dənizin altından çıx-
ması, sahənin genişlənməsi o demək
deyil ki, orada torpaq var və nəşə ek-
mək, becərmək olar.

Alim vurğulayıb ki, dənizin geri çə-
kildiyi ərazilərdə torpaq qatı olmadığı
üçün kənd təsərrüfatının hər hansı bir
sahəsi ilə məşğul olmaq mümkün deyil:
"İndi kənd təsərrüfatı bitkiləri əkilər-
kən rentabellik gözlənilir. Bəzən fayda-
lı torpaqların quraşdırılması olar. Məsələn,
dəniz suyunun şirənləndirilməsi ilə bağlı
sistem qurula bilər ki, bunu da dəniz geri
qayıdanda köçürmək mümkündür.

Xəzərin səviyyəsinin qalxdığı zaman
həmin ərazilərdə salınan sənaye
sahələrinin su altında qaldığını xatırla-
dan İ.Quliyev bildirib ki, orada yalnız
yüngül sənaye obyektləri yaratmaq,
müəyyən qurğular quraşdırmaq olar.
Məsələn, dəniz suyunun şirənləndirilməsi
ilə bağlı sistem qurula bilər ki, bunu
da dəniz geri qayıdanda köçürmək müm-
kündür. Şöbə müdiri deyib ki, 50-
60 il əvvəl Xəzərin geri çəkildiyi ərazi-
lər bu gün belə kənd təsərrüfatı üçün
yararsızdır. Həmin ərazilərdə kəndlər-
dən torpaq götürüb tökülərək nəşə yarat-
mağa çalışsalar da, bunun effekti olmur.

CİS üzrə mütəxəssis deyib ki, Xəzə-
rin səviyyə tərəddüdləri nəzərə alınma-
ması da mümkündür. Bundan başqa, yeni
torpaqlar turizm və istirahət zonaları-
nın yaradılması üçün də uyğun ola bilər,
xüsusilə də sahil bölgələrində.

CİS üzrə mütəxəssis deyib ki, Xəzə-
rin səviyyə tərəddüdləri nəzərə alınma-
ması da mümkündür. Bundan başqa, yeni
torpaqlar turizm və istirahət zonaları-
nın yaradılması üçün də uyğun ola bilər,
xüsusilə də sahil bölgələrində.

Mütəxəssis bu baxımdan Xəzər dənizinin
geri çəkilməsi ilə bağlı tədqiqat
və layihələrdə CİS-in tətbiqinin bir sıra
üstünlüklərə malik olduğunu deyib.
CİS-in tətbiqi yeni torpaqların istifadə-
sində ciddi ekoloji və iqtisadi qiymət-
ləndirmələr aparılaraq davamlı inkişafa
və iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinə in-
teqrasiyaya imkan verir. "Həmçinin Xə-
zər dənizinin geri çəkilməsi nəticəsində
üzə çıxan yeni torpaqların dəqiq ölçüləri
aparılaraq, peyk şəkilləri və hava
fotoları ilə torpaqların zamanla necə də-
yişdiyini izləmək mümkündür. CİS tex-
nologiyaları ərazinin topoqrafiyasını,
torpaq tərkibini, iqlim şəraitini və digər
vacib faktorları nəzərə alaraq ərazi istifadə
planlarını optimallaşdırmağa kö-
mək edir. Eyni zamanda ekoloji vəziyyəti
izləmək, ekosistem dəyişikliklərini təhlil
etmək və bu ərazilərin inkişafı üçün
ekoloji cəhətdən davamlı yanaşmalar
təklif etmək mümkündür. Bu da ekoloji
risklərin minimuma endirilməsi və ətraf
mühitin qorunması baxımından vacibdir.
CİS-in tətbiqi yeni infrastruktur-
ların yerləşdirilməsi və idarə edilmə-

Ziyanın yarısından qayıtmaq üçün...

Mütəxəssislərin fikrindəndə bu qənaə-
tə gəlmək olar ki, Xəzərə uyğunlaşaraq
dəniz sahillərində işlər görmək olduqca
vacibdir. Milyonlarla dollar vəsait xər-
cəyə əsaslı tikililər tikməkdənsə, dəniz
geri qayıdışına qədər həmin ərazilərdən
rentabell sahələr üçün istifadə
daha məqsəduşdur olar.

*Yaxın keçmişə xatırlayaraq qar-
şıda onilliklərdə Xəzərin "məhta-
şəm" qayıdışını unutmamaq olmas. İl-
lər sonra sahibkarlar düşükləri zər-
rərin böyüklüyündən danışmamaq
üçün e-
lə indidən mütəxəssis sözü-
mə, fikirlərindəki nəhəng əsas-
lı tikinti işlərini kənar qoymalı,
başladığımız isə yarımçıq saxla-
malıdır.*

*Necə deyirlər, ziyanın yarısın-
dan qayıtmaq da xeyirdir...
Axı Xəzərə etibar yoxdur...*

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Azərbaycan BMT-nin "Gələcəyin sammiti" tədbirində təmsil olunub

İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya
Mərkəzinin (İİTKM) icraçı direktoru Vüsal Qasımlı
BMT-nin Nyu Yorkda keçirilən "Gələcəyin sam-
miti"ndə iştirak edir. Sammit çərçivəsində Vüsal
Qasımlı "Qlobal Beyin Mərkəzlərinin Əməkdaşlı-
ğı" tədbirinə məruzəçi kimi qatılıb.

Mərkəzdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, tədbirdə bu il
Azərbaycanda keçiriləcək COP29 tədbiri və 2025-ci ildə
Brazilyada keçiriləcək COP30-a dair mühüm müzakirələr
aparılıb. Vüsal Qasımlı məruzəsində ekoloji problemlərin
həllində qlobal çağırışlar, iqtisadi-siyasi islahatlar,
davamlı inkişaf məqsədləri ilə bağlı məsələlərə toxunub.
O bildirib ki, qlobal istiləşməni 1,5°C səviyyəsində saxlamaq
hər kəsin öhdəliyinə çevrilməli, karbon emissiyası azaldılmalı,
"yaşıl iqtisadiyyat"a keçid bütün sahələri əhatə
etməlidir. Bu isə təşəbbüslərin artırılması və icra prosesinə
keçidin sürətləndirilməsi ilə mümkündür. COP29
planının təşəbbüslərin artırılmasını nəzərdə tutan birinci
istiqaməti bütün tərəfləri ictimai milli planlara və şəffaflığı
təmin etməyə çağırır. İkinci istiqamət isə təşəbbüsləri
akta çevirməyi, ekoloji dəyişikliyə adaptasiyanı qarşıya
məqsəd qoyur.

Vüsal Qasımlı bildirib ki, COP29 həm Paris Sazişi, həm
də qlobal iqlim tədbirləri və əməkdaşlığı üçün bir sınaq
olacaq: "Biz əsas diqqəti iqlim maliyyəsi üzrə "Yeni Kol-
lektiv Kəmiyyət Hədəfi" (NCCQ) yönəldərək COP29-da
bütün əsas və aktual məsələləri həll etməliyik".

Tədbirin sonunda dünyanın aparıcı beyin mərkəzlərini
nümayəndələri Azərbaycanı Asiya İnkişaf Bankı ilə
İİTKM-in COP29 çərçivəsində keçirəcəyi tədbirdə iştirak
niyyətlərini ifadə ediblər.

Moldovada ilk dərs COP29-a həsr edilib

Yay tətilindən sonra Moldova Azərbaycanlıları
Konqresinin (MAK) bazar günü məktəbində dər-
slər bərpa olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Kişinevda yerləşən məktəbdə
ilk zəng çalınıb və çıxışlar edilib.

Bazar günü məktəbi Moldova Azərbaycanlıları Kon-
qresinin təşəbbüsüdür və Azərbaycanın Diaspora İş üzrə
Dövlət Komitəsi tərəfindən fəal dəstəklənir. Azərbaycan
icmasının 50-dən çox üzvünün uşaqları bu məktəbdə
oxuyur, burada ana dilini öyrənir, xalqımızın mədəniyyəti,
bədii ədəbiyyatı və tarixi ilə tanış olurlar. Dərslər İon
Kryanqe adına Moldova Dövlət Pedaqoji Universitetində
keçirilir.

Rəsmi tədbirdə Azərbaycanın Moldovadakı səfəri Ülvi
Baxşəliyev, Moldova parlamentinin deputatı Vitali Jakot,
Təhsil və Tədqiqatlar Nazirliyi baş katibinin müavini
Lyudmila Pavlova, universitetin tədris işləri üzrə pro-
rektoru Luçiya Çepraqa, rumın dili üzrə metodiki dərslə-
lərin müəllifi Aleksey Aksan, həmçinin Azərbaycan dias-
porunun nümayəndələri iştirak ediblər.

Azərbaycanın Moldovadakı səfəri Ülvi Baxşəliyev,
Moldova parlamentinin deputatı Vitali Jakot, Təhsil və
Tədqiqatlar Nazirliyi baş katibinin müavini Lyudmila Pav-
lova, eləcə də Pedaqoji Universitetin tədris işləri üzrə pro-
rektoru Luçiya Çepraqa sağirdlərə uğurlar arzulayıblar.

Sonra ilk zəng çalınıb və birinci dərs başlayıb. Məktə-
bətə ilk gündə uşaqlar öz tarixi vətənləri ilə həmrəy-
lik nümayiş etdiriblər. Belə ki, Azərbaycanın hər bir
məktəbində olduğu kimi, MAK bazar günü məktəbində
də ilk dərs noyabrın 11-dən 22-dək Bakıda keçiriləcək
BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası
Tərəfləri Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) həsr
olunub.

MAK bazar günü məktəbinin müəllimi Səidə Səfəro-
va şagirdlərə qlobal iqlim dəyişikliyi problemi, iqlim xao-
sunun qarşısının alınması üçün bəşəriyyətin mümkün
səyləri və qarşından gələn konfrans haqqında ətraflı məlu-
mat verib.

REGIONLAR

İgidliyi özünə peşə seçmişdi

2023-cü il sentyabr ayının 19-20-də bir sutkadan da az çəkən və respublikamızı tam suverenliyinə qovuşduran antiterror əməliyyatında şəhidlik zirvəsinə ucalan igidlərimizdən biri də polkovnik-leytenant Rəşad Rəhim oğlu Hüseynovdur.

Rəşad 1980-ci il mart ayının 10-da Şirvan şəhərində dünyaya göz açmış, buradakı 21 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinə daxil olmuş, hərbin sirlərini öyrənib Silahlı Qüvvələrdə xidmətə başlamış, polkov-

nik-leytenant rütbəsinə qədər yüksəlmişdi. Xidmət illərində R.Hüseynov nümunəvi xidmətlərinə görə "Qüursuz xidmətə görə" medalının hər 3 dərəcəsi ilə təltif olunmuş, "Hərbi xidmətdə fərqlənməyə görə" 3-cü dərəcə medalına layiq görülmüşdür. Bir il əvvəl keçiril-

lən antiterror əməliyyatında Kəlbəcər-Laçın istiqamətində gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına şəhid olan Rəşad Hüseynov ölümündən sonra isə "Vətənə xidmətə görə" və "Vətən uğrunda" medalları ilə təltif edilmişdir.

Cəmi 43 il şərəfli ömür sürən R.Hüseynov əsgərlərinə ilk gündən tələbkarlıqla bərabər, həm də sevgi və qayğı ilə yanaşmışdır. O, tabeliyindəki əsgərləri özünün iki övladından az sevmirdi. Qəhrəmanın şəhidlik zirvəsinə ucaldığı gün Şirvan şəhər rəhbərliyi, rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri, şəhidin ailə üzvləri və yaxınları tərəfindən yad olundu, Şəhidlər xiyabanındakı məzarı ziyarət edildi, ailə üzvlərinə başsağlığı verildi.

Bəli, ömrü və əməli ilə nəsillərə nümunə olan Rəşad Hüseynov kimi igidlər heç vaxt unudulmurlar.

S.CAVADOV,
"Azərbaycan"

Qızılı fəslin qızıl bayramları

Bol nemətli, toy-büsatlı payız Azərbaycan üçün həm də zəfərlər fəslidir

Elimizə payız gəlib. Havalər sərinləşib, gündüzlər qısalıb, ağacların yarpaqları solub-saralmağa başlayıb. İndi bağların üzümü dərilir, tez yetişən alması, armudu yığılır. Bir az səbirsizlərə hətta nubar adı ilə çox qazanmaq üçün hələ yetişməmiş nara əl uzadırlar.

Amma bütün hallarda bu meyvələrin hər biri süffələ bəzək, ağzılara dad verir. Bütün bunlara görədir ki, payıza bolluq fəslə deyilir. Ata-analar övladlarının toylarını bu fəslə təyin edirlər. O üzün hazırda hər eldə-obada, kənddə-şəhərdə toy məclisləri qurulur, neçə-neçə gənc səadətə qovuşur. Bunları görüb duyduqca "Aşıqla söhbət" şeirimdən bu misralar yadıma düşür:

*Payız ətri yayılarda çöllərə,
Quşlar uçub qayıdanda göllərə,
Aşiq qardaş, götür sazı bir kərə,
Doğma Muğan çöllərini seyr edək.
Virğun gözən o düzləri nəzmə çək.*

*Köklə sazı, mizrab gəzsin, tel dinsin,
Qəlbimizdən qüssə, kədər silinsin.
Ustad aşiq kamilliyi bilinsin.
Xoş avazın pərdə-pərdə yayılsın,
Bu avazdan yatanlar da ayılsın.*

*Yolunu sal obalardan, ellərdən,
Səda qopsun sazındakı tellərdən,
Söz yükü tut bərkətli çöllərdən.
Deyinən ki, Muğan elə Muğandır,
Anamıza ana olan anamdır.*

*Aşiq qardaş, kəndimizin toyları...
Oğrun-oğrun toyda süzər yar yarı.
Kədarimə, sevincimə sən yarı...
Ömür keçir, qocalıq, neyləyək?!
Hünərin var, ötən anı geri çək.*

*Əslidən de, Kərəmdən de, yanaq biz,
Önləri, itənləri anaq biz.
Qoy tutuşsun, qoy alışıq qəlbimiz.
Babaların ruhu olsun görüm şad.
Bu dünyada əməl qalar, bir də ad.*

Payız eyni zamanda 4 ildir Azərbaycanın tarixinə 8 Noyabr - Zəfər Gününün qeyd edildiyi fəsil kimi daxil olub. 44 günlük Vətən müharibəsində ordumuzun misilsiz qələbəsi bəxş edib

xalqımıza bu günü. İndi bu qızıl fəsil bayramına biri də əlavə olunub - Suverenlik Günü. 2023-cü ilin 19-20 sentyabrında Silahlı Qüvvələrimizin keçirdiyi antiterror əməliyyatı nəticəsində torpaqlarımızın separatçılardan tamamilə təmizlənməsi payız fəslinin yurdumuz üçün nə qədər düşərli olduğunu göstərir. Bu düşərlik davamlı olsun!

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Tərtərli şəhidin anım mərasimi keçirilib

Antiterror əməliyyatları zamanı şəhid olan Ruslan Lalayevin Tərtərdə il mərasimi keçirilmişdir. 1994-cü il fevral ayının 17-də Tərtər in Səhləbad kəndində anadan olan kiçik çavuş R.Lalayev döyüşlərdə göstərdiyi igidliyə görə ölümündən sonra 3-cü dərəcəli "Rəşadət" ordeni və "Vətən uğrunda" medalı ilə təltif edilib.

Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Müstəqim Məmmədov, Milli Məclisin deputatı Anar Məmmədov, YAP Tərtər rayon təşkilatının sədri Eldar Əsədov, şəhid ailələrinin üzvləri, qazilər, veteranlar və ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirak etdikləri mərasimdən öncə şəhidin məzarı ziyarət edilmiş, ruhuna dualar oxunmuşdur.

Mərasimdə çıxış edən M.Məmmədov şəhidin keçirdiyi döyüş yolundan danışıb, onun qi-

sa, lakin mənalı ömrü yolunun gənclərə vətənpərvərlik hissələrinin aşılanmasında mühüm rol oynadığını bildirmişdir. Sonra 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılan qələbədə, keçirilən antiterror əməliyyatından söz açan RİH-in başçısı torpaqlarımızın suverenliyi uğrunda canından keçən şəhidlərə rəhmət diləyərək, ailələrinə səbir, dözümlü arzulamışdır.

Lazım QULİYEV,
"Azərbaycan"

Dağ kəndində kitab köşkü

"AzerGold" QSC-nin təşəbbüsü və dəstəyi ilə Daşkəsən rayon Mədəniyyət Mərkəzinin tabeliyində fəaliyyət göstərən Quşçu kənd Folklor evinin qarşısında uşaq və yeniyetmələr arasında mütaliə vərdişlərinin formalaşmasına, asudə vaxtın səmərəli təşkilinə və kitabın təbliğinə xidmət etmək məqsədilə kitab köşkü quraşdırılmışdır.

Günün 24 saati ərzində kənd sakinlərinin kitabları əldə etməsinə sərbəst şəkildə imkan yaradan "açıq kitabxana" tipli köşkdə dünya klassiklərinin əsərləri, müasir Azərbaycan və dünya ədəbiyyatı nümunələri, həmçinin biznes və özünüinkişaf üzrə yeni nəşrlər təqdim olunur. Oxucular seçdikləri kitabı mütaliə etdikdən sonra geri qayıtarıb digər kitablardan bəhrələnməklə yanaşı, paylaşmaq istədikləri nəşrləri köşkə bağışlamaqla digər oxucuların da mütaliəsinə əlavə imkan yarada bilərlər.

Köşk rübdə bir dəfə yeni nəşrlərlə zənginləşdiriləcək. Qeydiyyat əsasında ən çox kitab mütaliə etmiş oxuculara isə "AzerGold" QSC tərəfindən hədiyyələrin təqdim olunması nəzərdə tutulub.

Sabir ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Fındıq yığımının qızgın vaxtıdır
İstehsalçılar qiymətdən razıdırlar

fındıqçılığın sıradan sahə hesab etmək olmaz.

Zaqatala Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzinin direktor müavini Rövşən Orucov da elə bu fikirdədir. O, bizimlə söhbət əsasında bildirdi ki, şimal-qərb bölgəsində kənd təsərrüfatının gəlirli sahələrindən biri fındıqçılıqdır: "Rayondakı fındıq bağları 20188 hektar ərazini əhatə edir. Hazırda onun 16475

hektarı bar verən sahələr hesab olunur. Digər boş ərazilərdə də fındıq ağacları əkilib. Üstəlik bağların məhsuldarlığı artır. Keçən il sahələrdən 32024,2 ton fındıq toplanmışdır. Havaların əlverişsiz keçməsi, bəzi yerləri dolu vurmamasına baxmayaraq, cari ildə də məhsul bol və keyfiyyətlidir. Hektardan orta hesabla 1-1,5 ton fındıq pis məhsuldarlıq deyil".

Qurban MƏMMƏDOV,
"Azərbaycan"

Naxçıvanlı şagird ölkəmizi
Dünya Robot Olimpiadasında
təmsil edəcək

Naxçıvan Dövlət Universitetinin (NDU) nəzdində fəaliyyət göstərən İngilis dili Təmayüllü Gimnaziyasının 10-cu sinif şagirdi Hüseyn Tahirov VII Respublika Robot Olimpiadasının "Robosports" kategoriyasında I yer qalibi olub.

NDU-nun Media və ictimaiyyətlə əlaqələr bölməsindən AZƏRTAC-ın Naxçıvan bürosuna bildirilib ki, Bakı şəhərində yerləşən Milli Gimnastika Arenasında sentyabrın 20-22-də keçirilən yarış Gənclər və İdman Nazirliyi, Dünya Robot Olimpiadası Assosiasiyası və Azərbaycan Robotexnika Mühəndisliyi Akademiyasının (AREA) birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub. Olimpiada ölkə üzrə gənclə-

rin texnoloji bilik və bacarıqlarını nümayiş etdirmək, robotexnika sahəsində gələcək mütəxəssisləri yetişdirmək üçün böyük bir platformadır. Qeyd edək ki, Hüseyn Tahirov bu mühüm uğuru ilə yalnız Naxçıvan Dövlət Universitetinin nəzdində fəaliyyət göstərən İngilis dili Təmayüllü Gimnaziyasının adını yüksəltməklə kifayətlənməyib, eyni zamanda Azərbaycan beynəlxalq arenada təmsil etmək hüququ qazanıb. O, 2024-cü ildə İzmir şəhərində keçiriləcək Dünya Robot Olimpiadasında "Robosports" kategoriyası üzrə ölkəmizi təmsil edəcək. Bu beynəlxalq yarış, dünyanın müxtəlif ölkələrindən on yaxşı robotexnika mühəndislərinin və texnologiya həvəskarlarının bir araya gəldiyi möhtəşəm bir tədbirdir.

Peşəkar fotoqraf, daha sonra mahir qayıq ustası... Bəli, bir-biri ilə əlaqəsi olmayan bu sahələr uzun illərdir Lənkəranın Sütəmurədov kənd sakinii İltifat Quliyevin həyat fəaliyyətinin əsasını təşkil edir.

İllər öncə balıqçılıq təsərrüfatı quran İltifat Quliyev birinci peşəsindən uzaqlaşmış. Elə o vaxtdan istifadəsində olan qayıqlarını təmir etməsi onu bu sahənin peşəkarına çevirib. AZƏRTAC xəbər verir ki, onun sözlərinə görə, hazırda ölkəmizdə alüminiumdan ba-

lıqçı qayıqları düzəldən yeganə ustadır.

"Qayıqlarımı özüm hazırlayırdım. Zamanla qonşu balıqçılıq təsərrüfatının qayıqlarını da düzəltməyə başladım. Ardınca digər qonşular müraciət etdilər. Beləcə, bu işdə peşəkar ustaya çevrildim. Bu işi öyrənmək çox çətindir. Yanımda neçə-neçə köməkçi və şagird olub, amma heç biri bu sənəti öyrənmə bilməyib. Fizika və həndəsəni yaxşı bilmək lazımdır, çünki iş zamanı lazımlıdır. Çünki qayıq düzəldəndə müəyyən ölçüləri dəqiqliklə gözləməlisən. Əks halda qayıq suda hərəkəti çətinləşə və hətta qəza ilə

nəticələndə bilər", - deyər qayıq ustası bildirir.

İltifat Quliyev ölkəmizdə öz peşəsi üzrə yeganə mütəxəssis kimi tanınır. Zavodlarda bir qrup mühəndisin istehsal edəcəyi bu su nəqliyyat vasitəsinə o, təkbəşinə cəmi iki həftə ərzində hazırlayır. Lənkəranlı ustanın bu unikal bacarığı artıq onu ölkənin hər yerində məşhurlaşdırıb.

"Alüminium qayıqlar taxta qayıqlara nisbətən daha davamlı və uzunömürlüdür. Həmçinin sürət baxımından da üstündür. Bu qayıqlar orta hesabla saatda 50-55 kilometr sürət yığa bilir. Orta hesabla bir qayıq 15 günə düzəldirəm. Hər biri

2000-2500 manat civarındadır. Onu da deyim ki, qayıq düzəltməkdə ən bahalı material alüminium hissələri bir-birinə bağlayan bərkidici mixelərdir. Bu mixelər əsasən hərbi aviasiyada istifadə olunur və ölkəmizdə xaricdən idxal edilir", - deyər usta vurğulayır.

Hazırda cənub bölgəsində Xəzər dənizində üzən demək olar ki, bütün bu tip qayıqlar İltifat Quliyevin zəhməti ilə ərsəyə gəlib. Ölkə daxilində fəaliyyət göstərən bir neçə iri müəssisə ustaya bacarığını görə iş təklif etsə də, o, öz peşəsi üzrə mütəxəssisə daha çox ehtiyac olduğunu nəzərə alaraq bu təklifləri qəbul etməyib.

Biz qayıtdıq, Vətən!

"Nənə qızlar"
Abdal-Gülablıda

Ağdamın məşhur folklor ansamblı 32 ildən sonra vətəninə qovuşdu

Bir zamanlar Qarabağ adlı cənnətməkan diyarın sularından gül ətri gələn Abdal-Gülablı kəndində "Nənə qızlar" adlı folklor ansamblı yaranmışdı...

O ansamblın deyib gülən, çox şən, qıvrıq, şikəstələri dağ-daş yandıran nənəsi, bir-birindən gözəl, mələhətli səsə malik gənc qızları var idi...

Onlar Azərbaycanın bütün bölgələrini qarış-qarış gəzərək rəngarəng repertuarlı konsertlər verər, möhtəşəm çıxışları ilə tamaşaçıların ürəklerini fəth edirdilər. Ancaq musiqi beşiyi Ağdamın Abdal-Gülablı kəndində təməli qoyulan ansamblın mahnil-musiqili, çal-çağırılı günlərinə 1993-cü ildə - doğma yurdlarının işğalı ilə nöqtə qoyuldu...

Ansamblın qızlarının hərəsi bir tərəfə üz tutdu. "Nənə qızların" nənəsi - 50 ildən artıq mədəniyyətimizin inkişafına xidmət göstərən, sesi, ifası ilə hər kəsi heyran edən Xavər Nuriyeva isə Bakı şəhərində yataqxanaya sığınaraq bir daha mahni oxumadı...

Həsət Ağdamda bitdi

"Nənə qızlar" folklor ansamblının vətən və səhnə həsəti bir qorinədən sonra Ağdamda başa çatdı. 2023-cü il noyabrın 8-də Ağdamın Quzanlı qəsəbəsində keçirilən Zəfər bayramında "Nənə qızlar" yenidən sevonlarının görüşünə gəldi.

Bu ilin payızında isə ansambl doğulub Azərbaycana səs saldıq ünvana - Abdal-Gülablıya, yenidən bəxtəvər çağlarına qovuşdu. "Nənə qızlar"ın keçmiş üzvləri ötən günlərin xoş və ağır-acılı xatirələrini bölüşərək kövrək anlar yaşadığı yurdlarında olmağın xoşbəxtliyini yaşadılar. Onlar vaxtilə Abdal-Gülablıda fəaliyyət göstərmiş sanatoriya ərazisindəki köhriz ətrafında rəqs edib, mahni oxudular.

"Nənə qızlar" ansamblının üzvlərinin şən avazları yenə də Abdal-Gülablını, Ağdamı, bütün Qarabağı bürüdü... Bir zamanlar olduğu kimi...

"Nənə qızlar"ın "nənəsi" Sabirə Cəfərova həmin gün yaşadığı hissləri bizimlə belə bölüşdü: "Ağdamda möhtəşəm duyğular yaşadım. 32 ildən sonra doğma kəndimizə qayıdış, "Nənə qızlar" ansamblı ilə yenidən doğma yurdda çıxış etmək mənim üçün tarixi hadisədir. Bəlkə də yuxurlarımızda belə görə bilməyəcəyimiz günləri yaşadım. Vaxtilə kənddə konsert üçün yerimiz var idi. "Nənə qızlar" ansamblı hər həftə orada konsert verirdi. Bundan başqa, böyük tədbirlərdə də iştirak edirdik. Uğurlarımız çox idi. İllərdən sonra ansambl yenidən fəaliyyətə başlayıb, onun yeni üzvləri var. Ümid edir ki, Abdal-Gülablı kəndinə qayıdışdan sonra yeni-yeni layihələrə ansamblımız Azərbaycan folklor sənətinə öz töhfəsini verəcək, bundan sonra da böyük uğurlar qazanacaq".

Moskvada havalanan "Qarabağ" şikəstəsi

1982-ci ildə Mədəniyyət Nazirliyindən tövsiyə olunmuşdu ki, bütün rayonların kənd klublarında folklor ansamblı yaradılsın. Gülablı kənd mədəniyyət evinin müdiri ustad Aşıq Xaspolad Mirzəliyevlə Xavər Nuriyeva kənddə istedadı, qabiliyyəti olan on yeddi qızı yığib məşhur "Nənə qızlar" folklor ansamblını yaratdılar. Ansambl uzun illər səhnədə xalqımızın keçmişini, məişətini, adət-ənənəsini öz ifalarında yaşatdı. Paytaxt Bakıda, respublikanın digər ərazilərində təşkil olunan tədbirlərdə iştirak etdi. Ağdamda "Natəvan

qızlar bayramı", "Xarıbülül" festivalı, Bahar bayramı və digər dövlət səviyyəli tədbirlərdə xüsusi çıxışları olan ansamblın fəaliyyəti Azərbaycan televiziyası ilə də dəfələrlə nümayiş etdirildi. "Nənə qızlar" folklor ansamblı istedadını təkcə Azərbaycanda deyil, bütün keçmiş Sovet İttifaqında nümayiş etdirdi.

1987-ci ildə ansambl Moskva M.Qorki adına Mədəniyyət Evində keçirilən "Qarabağ toyu" adlı kompozisiyaya dəvət alır. Xavər Nuriyeva bu toya da rolunu ifa etmək tapşırılır. Festivalda "Qarabağ" şikəstəsinin müvəffəqiyyətlə ifa edən "Nənə qızlar" ansamblının "nənəsi" Xavər Nuriyeva xüsusi medalla təltif olunur. Daha sonra o, Moskvada keçirilən "Azərbaycan günləri" festivalında iştirak edir. Bu festivalda "nənə" ilə birgə 17 qızın hər biri ayrı-ayrılıqda II dərəcəli mükafata layiq görülür.

Yeni nəfəs

Çal-çağırılı günləri Ağdamın işğal olunması ilə sona çatan "Nənə qızlar" ansamblına Zəfər sayısında yeni nəfəs verilir.

Bakı Dövlət Universitetinin "Dədə Qorqud" elmi tədqiqat laboratoriyasının müdiri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, folklorşünas Almarə Nəbiyeva "Biz qayıtdıq, Vətən!" rubrikasında danışıq ki, "Nənə qızlar" folklor ansamblının fəaliyyətini Xavər nənədən halallıq alaraq bərpa ediblər: "44 günlük Vətən müharibəsində qazanan şanlı Qələbədən sonra qərara gəldi ki, "Nənə qızlar" ansamblını bərpa edək. Ansamblın veteranlarını tapdıq, kollektivə yeni istedadlı qızlar da dəvət etdik. 2023-cü il Zəfər Günündə ansambl Ağdamın Quzanlı kəndində səhnədə ilk çıxışını etdi. Həmin vaxtdan "Nənə qızlar" folklor ansamblı ölkəmizdə keçirilən tədbirlərdə iştirak edir".

Bu ilin sentyabrında "Nənə qızlar" ansamblının üzvlərinin Qarabağı ziyarətə gəlməsinin böyük xoşbəxtlik olduğunu dilə gətirən Almarə xanım deyir ki, yurdların viranə görmək onların hər birinin ürəyini ağrıtsa da, bu, doğma torpaqlarında olmağın sevinci hissini üstələyər bilmədi.

Abdal-Gülablı kəndini Qarabağın digər yaşayış məntəqələrindən fərqləndirən əsas cəhət burada muğamla yanaşı, aşıq musiqisinin də inkişaf etməsidir. Bir çox tanınmış ustaş aşıq, xanəndə və ifaçı bu kəndin yetirməsidir. "Nənə qızlar" ansamblının üzvlərinin eksperimentalı Abdal-Gülablıdır.

Səfər zamanı "Nənə qızlar" ansamblının üzvləri ilə birgə Aşıq Valehə həyat yoldaşı Zərnigarın məzarını ziyarət etdik. Vaxtilə memar Vahid Zülfiqarov Zərnigar xanımın məzarındakı büstü hazırlayanda öz həyat yoldaşı ingilis dili müəllimi Aida Zülfiqarovanın şəkildən istifadə edərək onun obrazını yaratmışdı. Səfər zamanı Aida xanım da bizimlə birlikdə idi. Həmin vaxt üzvlərini bu məzarların da vanda düşmənlərindən dağıldığına şahidlik etdik.

Onu da deyim ki, Abdal-Gülablıya gedəndə Bakının Bilgə kəndində uyuyan doğmaların torpağında da özümü götürmüşdüm. O torpağı kəndimizdən məzarlığında uyuyan əzizlərimizin torpağına qovuşdurmaq istəyirdim. Lakin onilliklər ərzində məzarlıq keçilməz tikanlıq çevrildiyi üçün bu arzumu yerinə yetirə bilmədim...

Biz illərlə vətəndə "vətənsiz" olmağın dərdi ilə yaşadığımızı. İndi dedə-baba torpaqlarımıza ziyarətə gedəndə o yurdları tar-mar görmək dərdi hamımızı sarsıdır. Ancaq ürəklərimizdə böyük təsəllimiz var ki, daha Qarabağı sevinc göz yaşları ilə "yuyuruq"... Bilirik ki, dağıdılan şəhər və kəndlərimizin hamısı bərpa olunacaq və bütün keçmiş məcburi köçkünlərimiz qayıdış köçləri ilə isti ocaqlarına dönüb yaşayacaqlar.

Vətəndə...

Bəli, bir zamanlar yurdlarından didərgin düşən keçmiş məcburi köçkünlərimiz indi böyük sevinclə "Biz qayıtdıq, Vətən!" deyirlər. Ömürlərinin ən gözəl xatirələrini özündə daşıyan kəndlərdə, qəsəbələrdə, şəhərlərdə yenidən yaşam qurmağa dönürlər, məcburiyyətdən nöqtə qoyduqları fəaliyyətlərini bərpa edirlər. "Nənə qızlar" ansamblı da bir qorinədən sonra doğma vətənin - Ağdamın azadlığının qururu ilə səhnələrdə böyük şövlə çıxışlar edir. Ansamblın üzvləri tezliklə Abdal-Gülablıdan Azərbaycana səs salacaqları günləri səbirsizliklə gözləyirlər...

YasəməN MUSAYEVA,
"Azərbaycan"

Azərbaycan - tolerant ölkə

Tolerantlıq və multikultural dəyərlər Azərbaycanın çoxəsrlik mədəni sərəvərlərindədir. Yüzlər boyu müxtəlif millətlərin və dinlərin təmsilçiləri bu məmləkətdə dinc, yanaşı, mehriban yaşayırlar. Taleyin hökmü, yaxud şəxsi istəyi ilə Azərbaycana gəlib buranı özlərinə vətən seçənlər yerli əhali ilə o qədər qaynayıb qarışdır ki, indi onlar özlərini ölkəmizdə gəlmə, yad hiss etmirlər.

Yadlar gəlib doğma olur

Zaqataladakı Ananyevlər ailəsində kimin hansı millətdən və dindən olduğu çoxdan unudulub

Azərbaycanın şimal-qərb bölgəsinin gözü olan Zaqatala da belə məkanlardandır. Rayonda 30-dan çox millətin nümayəndəsi yaşayır, həm də təkcə yaşayır, bir-biri ilə can deyib, can eşidirlər.

Paşan kəndində avar, rus, talış və azərbaycanlılardan ibarət sadə, zəhmətkeş, eyni zamanda maraqlı bir ailənin yaşaması barədə bizə buradakı orta məktəbin direktoru Elnarə Məmmədova söyləmişdi. Ananyevlər ailəsinin qapısını da məhz bu tolerant mühitlə tanış olmaq üçün döydük. İlk öyrəndiyimiz bu oldu ki, ailənin gənc üzvlərindən biri - Nazim Roman oğlu Ananyev 2023-cü il sentyabrın 19-20-də keçirilən antiterror tədbirlərində iştirak etmişdir. Roman bu döyüşdə yaralansa da, mövqeyini tərk etməmişdir. Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Şücaətə görə" medali ilə təltif olunan döyüşçü ilə bu gün təkcə Ananyevlər ailəsi yox, bütün kənd fəxr edir.

Bu ailə ilə yaxından tanışlıq üçün ötən əsrin 40-cü illərində dönmək gərəkirdi. XIX əsrdə rus çarizminin zülm və istibdadına, 20-ci yüzilliyin əvvəllərində isə bolşeviklərin idarəçiliyinə boyun əyməyən bölgə əhalisini 37-nin repressi-

yası da qorxutmuşdu. 1940-cı ildə sovet rejiminin milli siyasəti ilə bəzi rayonlarda Qardaşovlar nəslinin ağısaqqalı Şamil kişi həyat yoldaşı Xacay xanım və qızı Fatimə ilə birgə Rusiyanın Tomsk vilayətinə sürgün olunmuşdu. Taleyin qisməti ilə orada Mixail adlı bir rus hərbi müsəlmanlığı qəbul edərək Fatimə xanımın evlənməsi, bu izdivacdan Vladimir adlı oğulları doğulmuşdu. Sonra onlar Azərbaycana köçmüş və gənc Volodya 1976-cı ildə Astarada rəsmxət müəllimi işləyərək rayonun Giləkəran kənd sakini, talış millətindən olan Narxanım adlı qızla ailə qurmuşdu. Onların iki qız, bir oğul övladları dünyaya gəlmişdir. Qızlardan biri vəfat etsə də, Roman və Aida həyatda qaldılar. Cənub bölgəsində xeyli vaxt yaşayan ailə sonradan Vladimirin ana babası Şamil Qardaşovun yurdu - Zaqatalanın Paşan kəndinə köçmüşdür. Volodya yenə kənddə müəllimlik etmiş, həyat yoldaşı kolxozda işləmişdir. Bir neçə ildir ki, təqaüddə olan baba və nənə hələ də zəhmətdən, gücləri yə-tən, bacardıqları işləri görməkdən usanmayıblar, boş vaxtlarını isə artıq həddi-büluga çatan nəvələri ilə keçirməkdən zövq alırlar.

45-ci yaşda olan Roman uşaqlıqdan halal zəhmətə alışmış, dülğərlik peşəsinə yiyələnib. Həyətinə bəla bala saxe də qapı, pəncərə, masa, daha çox isə arı yeşilləri və bal çərçivələri hazırlayır. Bu, təkcə tələbatdan deyil, həm də Roman özü arıçılıqla məşğuldur. Ömür-gün yoldaşı Səidət xanım Balakənin Mollaçibinə kəndindəndir. Onun atası İbrahimxəlil kişi milliyətçə avar, anası Sevil xanım azərbaycanlıdır.

Biz Paşanda olarkən Mixailin oğlu Vladimirlə görüşməmişdik, qonşu kənddəki qohumlarına baş çəkməyə getmişdik. Əvəzində oğlu Romanın evində açılan çay süfrəsinin qonağı olduq. Romanın atası 66 yaşlı talış qızı Narxanım bacını avar xanımardan fərqləndirmək mümkün deyil. O avar dilini də öyrənib, ləhcəsiz, təmiz danışır: "Bu yerlərin ab-havasına, adət-ənənələrinə, mətbəxinə çoxdan bələdəm. İlk günlər cənub bölgəsindən, yerim-yurdundan, doğmalarından ötrü çox darıxırdım. Tədricən hər şey qaydasına düşdü, iş-gücə, ailə qayğılarına, övladların böyüməyə başlamasına. Aralar arıcaqları qohumların gəlirlər, biz gedirik... Məni bura ən

çox bağlayan isə zaqatalalılardır. Paşan camaatının məhrəm münasibəti, mehribanlıq, qonaqpərvərliyi. İndi sürhünlü, xorbəçədənlər, ət girsə və digər xəmir xəzlərini ləvəngidən pis hazırlamıram. Talış və avar mətbəxinin sintezi əla alınır".

Roman qazi oğlu Nazim haqqında danışarkən 30 il erməni işğalında qalan torpaqlarımızın azad edilməsinə çox sad olduğunu söylədi: "Kiçik oğlum Mikayıl kənd orta məktəbinin XI sinif şagirdidir, yaxşı oxuyur, idmanla məşğuldur, təsərrüfat işlərində mənə, anasına yaxından kömək edir. O da Vətən, xalq qarşısında hərbi borcunu yerinə yetirəcəyi günləri səbirsizliklə gözləyir. Lazım gəlsə, mən özüm də Azərbaycanın müdafiəsinə qalxmağa hazırım. Şükür Allaha, hamımız çalışırıq, gündüzlük ruzimizi qazanırıq, dövlətimizdən də razıyıq, müstəqillik bizim ən böyük sərvətimizdir".

"Təki daha müharibələr baş verməsin, sülh, əmin-amanlıq, aydın səma olsun!", - deyər Romanın həyat yoldaşı Səidət xanım söhbətə qoşuldu: "Azərbaycan həm 20 Yanvarda, həm Birinci Qarabağ savaşında, həm də Vətən müharibəsində qurbanlar verdi, Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin, qazilərimize cansağlığı versin. Sağ olsun dövlətimiz, Prezident İlham Əliyev, Mehriban xanım ölkəmizin tərəqqisi üçün böyük işlər görürlər. Qarabağda, Şərqi Zəngəzorda, ümumiyyətlə, bütün ölkədə quruculuq, abadlıq işləri gedir. Qoy gənclərimizin sərəği inddən belə işlərdən gəlsin".

Roman rayonun Danaçı kəndindən Paşana gələn köçmüş Patimat Qurbanovanı da xatırladı. Dedi ki, nənəsindən sonra ailəyə o qaçığı göstərmiş, atasına süd analığı edib, onu böyütdü. Onlara namaz qılmağı, oruc tutmağı da rəhmətlik Patimat ana öyrətdi.

Ölkəmizin şimal-qərb bölgəsində, o cümlədən Şəki, Qax, Zaqatala, Balakən rayonlarında belə tolerant ailələr çoxdur. Ananyevlər də sadəcə belə ailələrdən biridir.

Qurban MƏMMƏDOVA,
"Azərbaycan"

Qərbi Azərbaycan İcması ölkəmizə qarşı qərəz və böhtan dolu bəyanatı qınayıb

"Biz Kanadanın xarici işlər naziri Melani Jolinin sentyabrın 22-də verdiyi, Azərbaycana qarşı qərəz və böhtan dolu bəyanatını sört şəkildə qınayırdıq".

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu sözlər Qərbi Azərbaycan İcmasının bəyanatında yer alıb. Bəyanatda həmçinin deyilir: "Kanadalı nazir öz bəyanatında ermənilərin Azərbaycanın Qarabağ bölgəsini gəyəcəyi şəkildə tərk etməsi barədə əsas-sız ittiham irəli sürür, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə zidd olan və regionda gərginlik yaratmağa xidmət edən mövqə nümayiş etdirir.

Ermənistanın bir milyon azərbaycanlıni etnik təmizləməyə məruz qoymasına, Azərbaycan ərazilərini otuz il işğal altında saxlayaraq talan etməsinə və yüz minlərlə

Qərbi azərbaycanlıni geri qayıdışına imkan verməsinə göz yuman Kanadanın humanitar məsələlərdən danışmağa mə-nəvi haqqı yoxdur.

Bütün bunlar göstərir ki, Kanada Azərbaycanın öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü tam bərpa edərək beynəlxalq hüquqlarını təmin etməsinə qəbul et-

mək istəmir və bölgədə yenidən münasibəti yaratmağa çalışır.

Artıq mövcud olmayan bir problemin həlli üçün "öz müqəddəratını tayınmayan" prinsipinə istinad edən kanadalı nazirin diqqətinə çatdırmaq istərdik ki, bu prinsip onun iddia etdiyi məsələ üçün deyil, Ermənistanın qovulmuş azərbaycanlıların öz doğma yurdlarına qayıdışı və orada hüquqlarının təmin edilməsi məsələsi üçün aktualdır.

Qərbi Azərbaycan İcması olaraq, biz bu bədnam bəyanatı qətiyyətlə pisləyir və Kanada hökumətindən həmin bəyanatı geri götürməyi, Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyünə, eləcə də Ermənistanın qovulmuş azərbaycanlıların təhlükəsiz şəkildə öz yurdlarına qayıtmaq hüquqlarına hörmət etməyi tə-ləb edirik".

AzMİU-da xarici və yerli biznes subyektlərinin iştirakı ilə təlimlər təşkil olunub

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin (AzMİU) təşkilatçılığı ilə Erasmus+ CBHE "XXI əsrdə sağlam və təhlükəsiz iş üçün domenlərarası sərəvərlər" (Work4CE) layihəsi çərçivəsində biznes görüşü keçirilib.

Bu barədə AZƏRTAC-a universitetdən məlumat verilib. AzMİU-da keçirilən görüş "Rəqəmsal transformasiyanın idarə edilməsi: davamlı inkişaf naminə akademik çevrə və sənaye arasında körpü" mövzusunda həsr olunub. Layihənin avropalı professorları Belçikanın Löven Kato-

lik Universitetindən Peter Arras, İspaniyanın Bask Ölkəsi Universitetindən Rikardo Minguez, Zaporozje Politeknik Milli Universitetindən Andriy Karpenko layihə çərçivəsində təmsil etdikləri universitetlərin təcrübələrini yerli şirkətlərlə bölüşüb, birgə fəaliyyətin hər iki istiqamətə verəcəyi töhfələrdən danışıblar.

Görüşün gedişində onlar "İnteqrasiya və stimullaşdırıcı akademik tədqiqatlarda yenilik", "Tələbələrə öməkdaşlıq, davamlı təhsildə universitet və şirkətlər", "Ukraynada klaster hərəkatı və Zaporozje

business-akademiya öməkdaşlığının fasilitatoru kimi" adlı tədqimatlarla çıxış ediblər.

Xatırladaq ki, 2020-ci il noyabrın 15-də başlanmış və 2024-cü ilin noyabr ayına qədər davam edəcək layihə Dördüncü Sənaye İnqilabının ("Sənaye 4.0") tələb etdiyi biliklərə və bacarıqlara, xüsusilə rəqəmsal qabiliyyətlərə malik peşəkar kadrların ("İşçi Qüvvəsi 4.0") müxtəlif ixtisas sahələrində ömək bazarı dinamikasına uyğun hazırlanması ("İş 4.0") hədəfinə xidmət edir. AzMİU bu layihədə əsas tərəfdaş qismində çıxış edir.

Heydər Əliyev Mərkəzində "Opera və moda. 7 gözəl" layihəsi təqdim edilib

Sentyabrın 22-də Heydər Əliyev Mərkəzində "Opera və moda. 7 gözəl" adlı konsert keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, "SULTAN COUTURE&Co" brendinin bu layihəsi incəsənətin iki aparıcı istiqaməti - musiqi və döbün vəhdətini iddiasını çatdırır.

Opera və moda həmişə bir-birinə sıx bağlı olub. Opera geyimləri modaya və ya əksinə - geyim dəbləri opera səhnəsinə daim sirayət edib. "Opera və moda. 7 gözəl" də səhnədə rəssam-modelyer Orxan Sultanın təqdimatında Azərbaycan kəlağayısının ornamentləri və milli geyimlərimizin elementlərini müasir ziyafət libaslarında birləşdirir.

Konsertin repertuarını Azərbaycan operaları, operettaları, romans və duetlərinə ariyaların dünyəvi əsərləri ilə sintezi təşkil edib. Həmin gün Heydər Əliyev Mərkəzində dünyanın aparıcı operaların dənəvi əsərləri ilə birləşən "Opera və moda. 7 gözəl" layihəsi təqdim edilib. Konsert proqramı ifaçıların "Azərbaycan" mahnisinin və Cüppe Verdinin "Traviata" operasından ariyanın birgə ifası ilə başa çatıb. Həmin gün həmçinin Heydər Əliyev Mərkəzində sərgi də təqdim edilib. Ekspozisiyada "SULTAN COUTURE" tərəfindən hazırlanan müxtəlif geyimlər nümayiş olunub. Layihədə ilk dəfə çıxış etdiyini bildirən Azərbaycanın Əməkdar artisti Afaq Abbasova konsertin çox uğurla yekunlaşdığını diqqətə çatdırıb. O, fikirlərinə belə davam edib: "Opera ilə modanın vəhdəti çox cəzbedicidir. Əslində, teatrlarda kostyumlara görə modelyerlər xüsusi eskizlər üzərində işləyirlər. Hazırda dünyada klassik operalar üzərində geyimlərin hazırlanması trendi var. Bu, çox gözəl haldır. Çünki bu zaman ifalarla geyimlər bir-biri ilə vəhdət təşkil edir. Bu, tendensiya halına alsa, çox gözəl olar".

Gecə ərzində Heydər Əliyev Mərkəzinin səhnəsində ifaçıların obrazı bir neçə dəfə yenilənib. Opera divallarının Orxan Sultanın Azərbaycan milli geyimlərinin motivləri əsasında yaratdığı fərqli və orijinal ziyafət libaslarını həm də məşhur LEO PIZZO brendinin zərgərlik nümunələri tamamlayıb.

Konsert proqramı ifaçıların "Azərbaycan" mahnisinin və Cüppe Verdinin "Traviata" operasından ariyanın birgə ifası ilə başa çatıb.

Həmin gün həmçinin Heydər Əliyev Mərkəzində sərgi də təqdim edilib. Ekspozisiyada "SULTAN COUTURE" tərəfindən hazırlanan müxtəlif geyimlər nümayiş olunub.

Layihədə ilk dəfə çıxış etdiyini bildirən Azərbaycanın Əməkdar artisti Afaq Abbasova konsertin çox uğurla yekunlaşdığını diqqətə çatdırıb. O, fikirlərinə belə davam edib: "Opera ilə modanın vəhdəti çox cəzbedicidir. Əslində, teatrlarda kostyumlara görə modelyerlər xüsusi eskizlər üzərində işləyirlər. Hazırda dünyada klassik operalar üzərində geyimlərin hazırlanması trendi var. Bu, çox gözəl haldır. Çünki bu zaman ifalarla geyimlər bir-biri ilə vəhdət təşkil edir. Bu, tendensiya halına alsa, çox gözəl olar".

Azərbaycanın Əməkdar artisti Elnarə Məmmədova deyib: "Heyrətamiz bir hadisə ilə əlaqədar yenidən Vətəne gəlmişəm. Ümumiyyətlə, opera və modanın harmoniyası həmişə çox maraqlı cəlb edib. "Opera və moda. 7 gözəl" konsertində gözəl geyimlərdə çıxış etdik, möhtəşəm musiqilər ifa etdik və səhnəni bəzədik".

Beynəlxalq müsabiqələr laureatı Yana Melikayeva sehirli bir konsertdə iştirak etdiyini və inanılmaz emosiyalar aldığını qeyd edib: "İlk dəfə Azərbaycan dilində "Sevil" operasından "Dilbərin ariyası"nı ifa etdim. Ən melodik dil, ən gözəl musiqi... Hər gün, hər həftə, hər ay olmaq istədiyim yerdə idim, aldığım təəssüratlar unudulmazdır. Ümid edirəm ki, konsertdə olan hər kəs də bizimlə birgə heyrətamiz emosiyaları aldı".

Bakının onun ən sevdiyi şəhərlərdən biri olduğunu və burada olmaqdan xoşbəxtlik duyduğunu deyən Stanislavski və Nemiroviç-Dançenko adına Moskva Akademik Musiqili Teatrının solisti Anastasiya Çernovolos Heydər Əliyev Mərkəzində opera və modanın harmoniyası ilə əsl bayram əhvalı-ruhiyyəsi yaradıldığını və bundan həm ifaçıların, həm də tamaşaçıların zövq aldığını vurğulayıb.

Almaniyada Füzulinin 530 illik yubileyinə həsr olunmuş poçt markası buraxılıb

Azərbaycanın dahi şair və mütəfəkkiri Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 530 illik yubileyi münasibətilə Almaniyada xüsusi poçt markası buraxılıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, poçt markası Azərbaycanın Almaniyadakı səfirliyinin təşəbbüsü ilə hazırlanıb.

Xüsusi dizaynda hazırlanmış poçt markasının üzərində görkəmli şairin portreti əks olunub. Poçt markasının məlumat hissəsində Məhəmməd Füzulinin zəngin yaradıcılığını Azərbaycanla yanaşı, ölkəmizdən kənarda da geniş coğrafiyada ədəbi mühitə böyük təsir göstərdiyi vurğulanıb. Onun bədi-fəlsəfi irsinin

Azərbaycan poeziyasını yeni zirvələrə qaldırdığı, ana dilimizin inkişafına töhfələr verdiyi qeyd olunub. Həmçinin Məhəmməd Füzulinin şeirlərinin əhəngdar

və ifadəli xarakterinin onları musiqi əsərləri üçün ideal material etdiyi, Avropada çoxlu sayda rəssam və şairlərin yaradıcılığına da təsir göstərdiyi diqqətə çatdırılıb. Şairin aşağıdakı beyti təqdim edilib:

"Aşiq oldur kim, qılır canın fəda canına, Meyli-canan etməsin hər kim ki, qiymaz canına".

Poçt markası Azərbaycanın Almaniyadakı səfirliyinin Füzulinin anadan olmasının 530 illik yubileyi münasibətilə sentyabrın 18-də Berlinədəki Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzində keçirdiyi "Qəlbimdəki şair" (Der Poet in mir) adlı tədbirdə iştirakçılara təqdim olunub.

Azercell abunəçilərinin nəzərinə!

"Azercell Telekom" MMC tərəfindən göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin daha da artırılması məqsədilə aparılacaq təkmilləşdirmə işləri ilə əlaqədar 25.09.2024-cü il tarixi gecə saatları ərzində bəzi xidmətlərin istifadəsində müvəqqəti çətinliklərin yaranması mümkündür. Təkmilləşdirmə işləri yekunlaşdıqdan sonra xidmətlərdən tam normal əsaslarla istifadə edilməsi imkanı təmin ediləcəkdir.

Şəhid və qazi övladları üçün "Xarıbülbul" payız düşərgəsi başlayıb

Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin və Gənclər Fondunun dəstəyi, "Zəfər" Şəhid Ailələrinə Dəstək İctimai Birliyinin və "Böyük Qayıdış" Gənclər Təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsində və Füzuli şəhərində 27 Sentyabr - Anım Gününe həsr olunmuş "Xarıbülbul" düşərgəsinə start verilib.

günü ətrafında keçiriləməsinin böyük rəmzi mənə daşdığı, şəhid ailələrinə, qazilərə və onların övladlarına dövlət-timər tərəfindən daim xüsusi diqqət və qayğı göstərilirdiyi bildirilib. Vurğulanıb ki, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarından keçən qəhrəman vətən övladlarının yadigarları hər birimiz üçün əmanətdir. Onların inkişafına töhfə vermək əsas məqsədlər sırasındadır.

Görüşdən sonra düşərgə iştirakçıları Füzuli şəhərinə ekskursiya edərək, şəhərdə aparılan bərpa və quruculuq işləri ilə yaxından tanış olublar. Eyni zamanda düşərgənin ilk gündündə iştirakçılar üçün müxtəlif oyunlar, yaradıcılıq üzrə master-klasslar təşkil olunub.

Qeyd edək ki, dörd gün davam edəcək düşərgə müddətində iştirakçılar üçün mədəniyyət paytaxtımız Şuşa şəhərinə və Xankəndi şəhərinə ekskursiyalar, yenidən fəaliyyətə başlamış Qarabağ Universitetinin infotur, Vətən müharibəsi iştirakçılarına, rəsmilərə və məşurların iştirakı ilə görüşlər, intellektual oyunlar, şəxsi və komanda inkişafı yönümlü təlimlərin keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Gənclər Təşkilatından AZƏRTAC-a bildirilib ki, düşərgə iştirakçıları ilk olaraq Füzulinin Qaraxanbəyli kəndi yaxınlığında şəhidlərimizin səhrinə ucaldılmış abidəni - Vətən uğrunda canından keçən qəhrəmanlarımızın şəhid olduğu ilk yerlərdən birini ziyarət ediblər.

Sonra Füzuli şəhərində yerləşən Mirzə Uluqbəy adına 1 nömrəli tam orta məktəbdə düşərgə iştirakçıları ilə görüş keçirilib. Görüşdə məktəbin direktoru Həcər Mahmudova, "Zəfər" Şəhid Ailələrinə Dəstək İctimai Birliyinin sədri Sevinc Orucova, "Böyük Qayıdış" Gənclər Təş-

kilatının sədri Nail Şükürov və Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin məsul əməkdaşı Fidan Məmmədli iştirakçılara düşərgə proqramı haqqında ətraflı məlumat verib, uğurlar arzulayıblar. Bildirilib ki, artıq üçüncü ildir təşkil olunan düşərgənin keçirilməsində məqsəd şəhid və qazi övladlarının asudə vaxtlarını səmərəli təşkil etmək, onlarda özünə inam və həmrəylik hisslərini gücləndirmək, müxtəlif təlim, seminar və görüşlər vasitəsilə şəxsi inkişaflarına dəstək olmaqdır.

Çıxışlarda "Xarıbülbul" şəhid və qazi övladlarının payız düşərgəsinin Anım

Xəzər dənizinin Lənkəran sahilində təmizlik aksiyası keçirilib

Beynəlxalq Sahilyanı Təmizlik Günü ilə əlaqədar COP29 Azərbaycan Əməliyyat Şirkətinin, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin, "Regional İnkişaf" İctimai Birliyinin (RİİB) birgə təşkilatçılığı ilə növbəti sahiləni təmizlik aksiyası təşkil edilib.

Bu barədə AZƏRTAC-a COP29 Azərbaycan Əməliyyat Şirkətindən məlumat verilib. Xəzər dənizinin Lənkəran sahilində keçirilən sahiləni

təmizlik aksiyasına COP29 könüllüləri ilə yanaşı, "Regional İnkişaf" İctimai Birliyinin Lənkəran şöbəsinin könüllüləri də daxil olmaqla 100-dən artıq iştirakçı qatılıb. Təmizlik aksiyası çərçivəsində 1 kilometrədən artıq sahil zolağı plas-

tik və digər tullantılardan təmizləndi.

Toplanan 1100 kiloqram tullantı utilazasiya üçün Lənkəran Şəhər Abadlıq İdarəsinə təhvil verilib. Eyni zamanda əvvəlki iməcilik tədbirlərində olduğu kimi, bu dəfə də toplanan tullantıların həcmi haqqında məlumat "Ocean Conservancy" qeyri-kommersiya ətraf mühitin müdafiəsi qrupunun global məlumat bazasına daxil edilib. Ekoloji tədbirə qatılan Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Xəzər Kompleks Ekoloji Monitorinq İdarəsi nümayəndələri Xəzər dənizinin mövcud ekoloji vəziyyəti, tullantıların utilazasiyası, xüsusən də düzgün idarə olunmadığı təqdirdə sualtı ekosistemə təsiri barədə könüllüləri məlumatlandırıb, onların mövzu ilə bağlı suallarını cavablandırıb.

Ayaqqabı sağlamlığa problem yaradırsa...

Gün boyu bütün bədənin ağırlığını daşıyan ayaqların rahatlığını təmin etmək olduqca vacibdir. Bunun üçün düzgün, müvafiq standartlara cavab verən və ayaq sağlamlığını qoruyan keyfiyyətli materialdan hazırlanan ayaqqabıdan istifadə edilməlidir.

Çox vaxt ayaqqabı seçimi edərək onun keyfiyyət və rahatlığından daha çox görünüşünə diqqət yetirilir. Lakin ayaqqabı mütləq ayağa uyğunlaşmalı, uzunluğu və eni müənasib olmalıdır. Yanlış ayaqqabı seçimi ayaqda deformasiyaya səbəb olmaqla yanaşı, bel və onurğaya da mənfi təsir göstərir, bir sıra xəstəliklərin yaranmasına səbəb olur. Bu baxımdan ayaqqabının düzgün seçilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Altı düz ayaqqabı məsləhət görülür

Mövzu ilə bağlı qəzetimizə açıqlama verən Səhiyyə Nazirliyinin Elmi-Tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutunun Ortopediya şöbəsinin müdiri həkim-ortoped Rauf Ağayev sözlərinə görə, yanlış seçilmiş ayaqqabılar insanın həyat keyfiyyətini aşağı salır, sağlamlığına birbaşa təsir edir: "Ayaqqabı ayağın forma-

sına, eninə və tağ quruluşuna uyğun olmalıdır. Buna isə uşaqlıqdan diqqət etmək lazımdır. Ayaqqabılar uşağın yaş dövrünə uyğun seçilməlidir. Bəzi uşaqlarda rast gəlinən yastıpəncəklik 7 yaşa kimi fizioloji, ondan sonra isə artıq patoloji hesab edilir. Yaş artdıqca, yeridikcə, əzələlər inkişaf etdikcə pəncə tağı qalxır, yastıpəncəklik itir. Pəncə tağının çökməməsi üçün uşaqlar mütləq supinatorlu, ortopedik ayaqqabılar geyinməlidirlər. Belə ayaqqabılar daşıyıcı nöqtələri və onurğanın duruşunu dəstəklədiyi üçün bədənin rahat hərəkətini təmin edir".

R.Ağayev deyib ki, ayaqqabıların altı yumşaq yox, orta sərtlikdə, yəni dəbəni yerdən gələn zərbələri önləyəcək qədər qalın olmalıdır: "Dəbənpəncə hüdürlüyünə diqqət etmək lazımdır. Bu uşaqlarda o

lazımdır: "Ayaqqabı təbii dəridən və yumşaq olmalıdır. Təbii dəridən fərqli olaraq süni və sintetik materiallarda məsələlər olmadıqdan ayaqlarda bir sıra problemlər yaranır. Bu həm ayağın deformasiyaya uğramasına, həm də ayağın sağlamlığı və gigiyenası üçün önəmlidir. Ayaqqabı ayağı tərlətməməlidir. Əks halda bu, dəridə səpki və göbəkələrin yaranmasına səbəb ola bilər".

Mütəxəssisin sözlərinə görə, qadınların dikkətdən ayaqqabılardan gündüzlük istifadəsi də məsləhət deyil: "Hüdürlü ayaqqabılar geyinərək ayağın ölü yerdə, arxası isə təxminən 6-7 santimetr hüdürlükdə olur. Bu, qətiyyətlə olmaz. Çünki həmin ayaqqabı bədənin bütün ağırlıq mərkəzini qabağa çəkir. Onurğa, bel, kürək nahiyələrindəki əzələlər yüklənir, gərginləşir, tədricən barmaq və pəncədə müəyyən deformasiyalar yaranır. Belə ayaqqabıların uzunmüddətli istifadəsi tövsiyə edilmir. Ayaqqabının ön hissəsi ütü kimi olmalıdır. Bu zaman baş barmaq deformasiyaya uğrayır. Bunun sonu əməliyyatla da noticələnmə bilər. Ona görə də ayaqqabı alarkən diqqətli olmalıyıq. Unutmamaq lazımdır ki, sağlamlıq hər şeydən üstündür".

Sintetik ayaqqabılar fəsadlara səbəb olur

Həkim-ortoped bildirib ki, ayaqqabı alarkən keyfiyyətinə və materialına diqqət etmək

Ülkər XASPOLADOVA, "Azərbaycan"

Qəzetin daim yenilənən rəsmi internet ünvanı:
www.azerbaijan-news.az

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

İqtisadiyyat Nazirliyinin kollektivi sabiq iş yoldaşları
FƏRRUX DADAŞOVUN
vəfatından kədərli xəbərini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznü başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar SADIQOV

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman
Baş redaktor müavinləri	- 538-86-86,	və informasiya şöbəsi - 539-63-82, 432-37-68
	434-63-30, 539-72-39	İctimai siyasət şöbəsi - 538-56-60, 434-55-58
Məsəl katib	- 539-43-23,	İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11,
Məsəl katib müavinləri	- 539-44-91,	Fototillüstrasiya şöbəsi - 538-84-73,
İqtisadiyyat və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompyuter mərkəzi - 538-20-87,
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Mühəssisatlıq - 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "Azərbaycan" nəşriyyatı, IV mərtəbə

contact@azerbaijan-news.az
azreklam@mail.ru

www.azerbaijan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj **4204**
Sifariş **2169**

Qiyməti 60 qəpik